

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
& ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Ε.Π. «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΣΥΝΟΧΗ»
2021 - 2027**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

***3ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ***

ΤΡΙΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ε.Π. «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ **ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ»** **2021 - 2027**

3η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Χαιρετισμοί Πολιτικής Ηγεσίας

I. Εισαγωγικό Μέρος

1. Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης
2. Έγκριση Πρακτικών της 2^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης
3. Εισήγηση Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης
4. Εισήγηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής

II. Πορεία Υλοποίησης Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή»

1. Πορεία Υλοποίησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027
2. Ενημέρωση για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων - Ενημέρωση πορείας έγκρισης της μεθοδολογίας και των κριτηρίων επιλογής πράξεων
3. Ενημέρωση για τα έργα στρατηγικής σημασίας.
Διάλειμμα

II. Πορεία Υλοποίησης του Προγράμματος

4. Ενημέρωση για την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων για την Πληροφόρηση και την Επικοινωνία του Προγράμματος
5. Ενημέρωση για θέματα Αξιολόγησης του Προγράμματος
6. Παρεμβάσεις Μελών ΕπΠ

III. Ειδικά Θέματα

7. Παρεμβάσεις Εθνικής Αρχής Συντονισμού επί οριζόντιων θεμάτων

- ✓ Ενεργοποίηση Προγραμμάτων 2021-27
- ✓ Ενδιάμεση Επανεξέταση και Αναθεώρηση Προγραμμάτων 2021-27
- ✓ Ενσωμάτωση πολιτικών STEP στα Προγράμματα 2021-27
- ✓ Συνέργειες, Συμπληρωματικότητες με ΤΑΑ
- ✓ Ενημέρωση για τους Αναγκαίους και Πρόσφορους Όρους, τους Κοινούς Δείκτες και την Αξιολόγηση των Προγραμμάτων 2021-27

IV. Παρεμβάσεις Μελών – Συζήτηση

V. Συμπεράσματα – Αποφάσεις

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: κ. Γ. ΖΕΡΒΟΣ

ΤΡΙΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης

**Έγκριση Πρακτικών της 2^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής
Παρακολούθησης**

Εισήγηση Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης

Εισήγηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρίες και κύριοι καλημέρα σας. Να σας καλωσορίσω στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Αρχικά να δούμε κάποια τυπικά ζητήματα. Παρακαλώ τα μέλη της Επιτροπής αρχικά για την έγκριση της ημερήσιας διάταξης. Οπότε θεωρώ ότι εγκρίνεται.

Εγκρίνεται η ημερήσια διάταξη της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Επίσης παρακαλώ τα μέλη της Επιτροπής για την έγκριση των πρακτικών της 2^{ης} συνεδρίασης όπως αυτά σας έχουν κοινοποιηθεί. Παρακαλώ.

I. ΛΑΓΟΣ: Γεια σας. Από την Πανελλήνια Συνομοσπονδία Κοινωνικών και Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων. Υπάρχει μια διόρθωση που πρέπει να γίνει από τη σελ. 131 και μετά αναφέρεται στην προηγούμενη συνεδρίαση κάποιος Π. Οικονόμου, ενώ ο εισηγητής ήταν ο Πρόεδρος της ΠΑΣΕΚΑΛΟ Στυλιανός Κατωμέρης. Άρα από την 131 έως 138 νομίζω θα πρέπει να αλλαχθεί το όνομα από Π. Οικονόμου σε Στυλιανός Κατωμέρης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το λαμβάνουμε υπόψη και παρακαλώ πολύ την Υπηρεσία για τον σχετικό έλεγχο της αναφοράς του μέλους.

Δεν θα μακρηγορήσω στο σύντομο χαιρετισμό που θα κάνω, βρισκόμαστε στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής, 2,5 χρόνια σχεδόν μετά την έγκριση του Προγράμματος. Το προγράμματα είναι εξαιρετικά σημαντικό, δεν είναι μόνο για διαχειριστικούς λόγους το μόνο Πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, είναι ένα πρόγραμμα το οποίο αγγίζει πάρα πολλούς κρίσιμους τομείς, όπως είναι ο τομέας της παιδείας, της εργασίας, της υγείας, της κοινωνικής πολιτικής και της μεταναστευτικής πολιτικής.

Αντιλαμβανόμαστε όλοι την κρισιμότητα πρώτα απ' όλα για έναν επαρκή και άρτιο σχεδιασμό των δράσεων που θα υλοποιηθούν και δεύτερον για την αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων αυτών.

Κατά δεύτερον για την επίτευξη των χρηματοοικονομικών στόχων του Προγράμματος ιδίως την επόμενη χρονιά για την κάλυψη των δεσμεύσεων του στόχου n+3. Αυτά θα τα δούμε στην πορεία, θα παρακαλώ την Γενική Γραμματέα του ΕΣΠΑ από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών την κα Βασιλική Παντελοπούλου για το δικό της σύντομο χαιρετισμό.

B. ΠΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: Καλημέρα σε όλους. Αγαπητοί Γενικοί Γραμματείς, αγαπητέ Υφυπουργέ, αγαπητοί εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κυρίες και κύριοι σας ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση αυτή.

Θέλω να πω ότι το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» είναι το μεγαλύτερο τομεακό πρόγραμμα που έχουμε στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 και για εμάς η ομαλή και επιτυχημένη υλοποίηση του Προγράμματος αυτού, είναι μια προτεραιότητα καθώς αφορά σε δυο από τους πιο κρίσιμους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας μας, στην εκπαίδευση και στην κοινωνική συνοχή.

Οι δράσεις μας είναι συνδεδεμένες με τις εθνικές πολιτικές και στρατηγικές τις οποίες έχουμε αναπτύξει σε άριστη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να είμαστε σε ετοιμότητα, προκειμένου να προσαρμοζόμαστε και να καλύπτουμε συνεχώς τις ανάγκες που προκύπτουν, καθώς προκύπτουν συνεχώς έκτακτες ανάγκες είτε προερχόμενες από φυσικές καταστροφές λόγω κλιματικής κρίσης, είτε από εξωγενείς κρίσεις.

Το Κοινωνικό Ταμείο έχει ένα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο και παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον εθνικό μας στόχο, που θέλει την Ελλάδα πιο κοντά σε όλους τους πολίτες με δράσεις που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, στην αντιμετώπιση της ανεργίας και ειδικά της ανεργίας των νέων, στην απόκτηση ή αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, στην αναβάθμιση των υπηρεσιών παιδείας και υγείας και στην κοινωνική ένταξη των ευπαθών ομάδων.

Όλα αυτά απαιτούν τη διαρκή και άριστη συνεργασία όλων των συναρμόδιων Υπουργείων και εδώ υπεισέρχεται ο δικός μας καθημερινός αγώνας και προσπάθεια, δηλαδή της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ και των Υπηρεσιών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού για τον συντονισμό και την παροχή οριζόντιων οδηγιών και κατευθύνσεων, ενώ στο άμεσο διάστημα θα πρέπει να συνεργαστούμε όλοι μαζί ενόψει της αναθεώρησης των προγραμμάτων, τον Μάρτιο του 2025, με στόχο την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων και τη διασφάλιση της προστιθέμενης αξίας προς όφελος όλων των Ελλήνων πολιτών και ιδιαίτερα των ευάλωτων συμπολιτών μας.

Ευχαριστώ θερμά τον Γενικό Γραμματέα κ. Ζερβό, ο οποίος είμαι βέβαιη με την εμπειρία και τις ικανότητές του ότι θα εξασφαλίσει την επιτυχή

υλοποίηση του Προγράμματος και σας εύχομαι καλές εργασίες στη σημερινή Επιτροπή Παρακολούθησης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε την κα Παντελοπούλου και ευχαριστούμε και για τη συνεργασία που έχουμε σε οριζόντιο χαρακτήρα θέματα με την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού των δράσεων του Κοινωνικού Ταμείου, προκειμένου να πετύχουμε την πιο αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση.

Θα ήθελα να δώσω τον λόγο στην κα Κατερίνα Οικονόμου, Γενική Γραμματέα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, για τη δική της τοποθέτηση.

Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Καλησπέρα σε όλους. Πάρα πολύ σύντομα γιατί οι εργασίες σήμερα ανήκουν στο Ανθρώπινο δυναμικό.

Αξιότιμοι κύριοι Γενικοί Γραμματείς συνάδελφοι, εκπρόσωποι των Διαχειριστικών φορέων, των εκπροσώπων των υπόλοιπων φορέων που εμπλέκονται με το Πρόγραμμα με την εξαιρετική συνδρομή σας στην υλοποίηση του Ανθρώπινου δυναμικού. Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων είναι συνοδοιπόρων όλων των προσπάθειών για την άμεση και ταχύτατη υλοποίηση του Προγράμματος, την ομαλή υλοποίηση των έργων και την ταχεία απορρόφηση των ενωσιακών πόρων, με τη στοχευμένη χρήση βεβαίως και της εθνικής συνεισφοράς που συνδράμει σε αυτό το κομμάτι.

Ρόλος μας, δουλειά μας μεταξύ άλλων είναι αφ' ενός να έχουμε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για να επιτευχθεί αυτή η ταχεία υλοποίηση και άμεση απορρόφηση των ενωσιακών πόρων και δευτερευόντως να εξασφαλίζουμε ετήσια τους απαραίτητους πόρους ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή χρηματοδότηση των ανελαστικών αναγκών που έχουν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Σε αυτό το πλαίσιο όπως φαντάζομαι γνωρίζετε με το Νόμο 5140/2024 είναι ο νέος νόμος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων διευκολύνουμε τις διαδικασίες, απλουστεύουμε τις διαχειριστικές διαδικασίες, βλέπουμε περισσότερο τις διαχειριστικές υπό την έννοια της άμεσης εμπλοκής με την υλοποίηση των προγραμμάτων και δημιουργούμε κατάλληλους μηχανισμούς για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των έργων όλων των προγραμμάτων, με στόχο ακριβώς το να υπάρχει

παρακολούθηση και μετά την ολοκλήρωση της κάθε προγραμματικής περιόδου.

Σε δεύτερο επίπεδο η εξασφάλιση των απαραίτητων πόρων ετήσια, προκειμένου να υλοποιηθούν τα έργα με ταχύτητα και ομαλότητα, μας έφερε σήμερα σε έναν προϋπολογισμό Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων ρεκόρ για τα τελευταία 14 χρόνια. Μένω μόνο στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος από 6.500 δις φτάσαμε με το νέο συμπληρωματικό που θα κατατεθεί αυτές τις μέρες στη Βουλή, στα 7.100 δις προκειμένου να εξασφαλιστεί η άμεση και ταχεία απορρόφηση των πόρων και η κάλυψη αυτών των ανελαστικών δαπανών.

Τούτων δοθέντων θέλω να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες σας, καλή συνέχεια στην υλοποίηση του Προγράμματος. Θερμά συγχαρητήρια στον Γιώργο Ζερβό και καλή επιτυχία στο ιδιαίτερα δύσκολο έργο του, στα στελέχη της Διαχειριστικής και εξυπακούεται ότι είμαστε συνοδοιπόροι σε όλες αυτές τις προσπάθειές σας. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε την κα Οικονόμου και τώρα θα ήθελα να δώσω τον λόγο στη Γενική Γραμματέα Ισότητα και Ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, την κα Πατσογιάννη.

Κ. ΠΑΤΣΟΓΙΑΝΝΗ: Καλημέρα σας. Ευχαριστούμε πάρα πολύ για τη δυνατότητα που μας δίνετε να αναδείξουμε και πολιτικά το διαχειριστικό έργο που εσείς με τόση μεγάλη προσπάθεια μας παρέχετε. Εγώ θα σας μιλήσω για ένα συγκεκριμένο έργο, θα σας μιλήσω για το Παρατηρητήριο Ισότητας των φύλων στην Ελλάδα.

Το Παρατηρητήριο Ισότητας των φύλων στην Ελλάδα αποτελεί έναν Οργανισμό του Υπουργείου και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εστιάζει στην παρακολούθηση και προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Λειτουργεί ως εργαλείο για την παρατήρηση και την αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας που εφαρμόζονται, καθώς και για την ανάδειξη των ανισοτήτων, αν αυτές υφίσταται.

Ειδικότερα συγκεντρώνει, αναλύει και δημοσιοποιεί δεδομένα και στατιστικά στοιχεία, τα περιβόητα statistics, που αφορούν στην κατάσταση της ισότητας των φύλων, δίνοντας έμφαση σε τομείς όπως η εργασία, η

εκπαίδευση, η πολιτική συμμετοχή των γυναικών, η υγεία και η καταπολέμηση της βίας, της έμφυλης βίας.

Κύριες δραστηριότητες του Παρατηρητηρίου ισότητας επιγραμματικά είναι: η συλλογή και ανάλυση δεδομένων που είπαμε και προηγουμένως, η ανάπτυξη και εφαρμογή δεικτών ισότητας, η υποστήριξη πολιτικών για την ισότητα η οποία παρέχει επιστημονική τεκμηρίωση σε αρμόδιους φορείς για την εφαρμογή και βελτίωση πολιτικών ισότητας. Αλλά φυσικά είναι και το κομμάτι της ευαισθητοποίησης και της δημοσιότητας.

Η λειτουργία του Παρατηρητηρίου Ισότητας των φύλων είναι κρίσιμη για την επίτευξη μιας πιο ισότιμης κοινωνίας, μέσα από την επιστημονική προσέγγιση και την συλλογή αξιόπιστων δεδομένων παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία για την λήψη αποφάσεων και την ανάπτυξη πολιτικών, που αντιμετωπίζουν τις διακρίσεις και ενισχύσουν την ισότητα των φύλων.

Τα συγκεκριμένα δεδομένα, οι αναφορές από το Παρατηρητήριο δημοσιοποιούνται στον ιστότοπο της Γενικής Γραμματείας τα οποία είναι διαθέσιμα τόσο για φορείς, όσο και για τους ιδιώτες. Συνεπώς η χρηματοδότηση του Παρατηρητηρίου είναι κομβικής σημασίας, καθώς τα αποτελέσματά του επιπλέον είναι απτά και μετρήσιμα.

Οι κυριότερες δράσεις του Παρατηρητηρίου είναι η τακτική συλλογή ανάλυση επεξεργασία και στατιστική απεικόνιση δεδομένων, που αντλούνται κάθε φορά είτε από τους 84 δείκτες φύλου που έχουν υιοθετηθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση την πλατφόρμα δράσης του Πεκίνου, είτε σχετίζονται με ειδικότερες εθνικές προτεραιότητες.

Τα αποτελέσματα και η παρουσίασή τους αποτυπώνονται σε ενημερωτικά σημειώματα τα οποία αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας, αλλά και στον ιστότοπο του Τμήματος. Μέχρι σήμερα έχουν αναρτηθεί 38 ενημερωτικά σημειώματα, τα οποία καλύπτουν τους βασικούς άξονες ισότητας των φύλων.

Σχετικά με τον ιστότοπο του Παρατηρητηρίου πραγματοποιούνται επικαιροποιήσεις δεικτών με βάση τα πιο πρόσφατα δεδομένα που έχουμε στην κατοχή μας. Ο ιστότοπος του Παρατηρητηρίου σε πανελλαδικό επίπεδο είναι ο μοναδικός ιστότοπος που συμπεριλαμβάνει σε όλους τους δείκτες τη διάσταση του φύλου. Οι δείκτες και τα δεδομένα

συλλέγονται σε συνεργασία με μια πληθώρα φορέων εντός και εκτός συνόρων και αναμένεται η αναβάθμιση του ιστοτόπου του Παρατηρητηρίου πολύ σύντομα.

Έχουμε πολλές συνεργασίες με διάφορους φορείς, παρακολουθούμε την εφαρμογή της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και συμβάλλουμε στον ετήσιο απολογισμό της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Δεδομένων όλων αυτών για εμάς είναι πολύ σημαντικό να συνεχιστεί η χρηματοδότηση του συγκεκριμένου έργου και η αναβάθμισή του. Ευχαριστούμε πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσουμε κι εμείς από την πλευρά μας την κα Πατσογιάννη και τώρα θα ήθελα να δώσω τον λόγο στον Γενικό Γραμματέα Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, στον κ. Κωνσταντίνο Γλούμη.

Κ. ΓΛΟΥΜΗΣ - ΑΤΣΑΛΑΚΗΣ: Σας ευχαριστώ κ. Γενικέ, καλημέρα σε όλους. Να πω πολύ συνοπτικά κι εγώ, στόχος μας είναι να μπορέσουμε να συνεχίσουμε να υλοποιούμε τις πολιτικές κοινωνικής συνοχής και να φέρνουμε και καινοτόμες δράσεις όπως μας βοηθούν τα χρηματοδοτικά εργαλεία, μέσω της βελτίωσης της απορρόφησης των ευρωπαϊκών πόρων.

Αναγνωρίζουμε τον πάρα πολύ σημαντικό ρόλο που επιτελεί το ΕΣΠΑ στο κομμάτι αυτό και στην χρηματοδότηση των δράσεών μας συνολικά, αλλά και στην υλοποίηση πολύ σημαντικών πολιτικών για όλη την κοινωνία και με συγκεκριμένες στοχεύσεις στο δικό μας χαρτοφυλάκιο, τα παιδιά, τους νέους, τους εφήβους, τη Νεολαία, το κομμάτι του δημογραφικού και της στεγαστικής πολιτικής.

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία στη δική μας περίπτωση κατευθύνονται προς τρεις βασικές μας στοχεύσεις. Η πρώτη είναι η παιδική προστασία. Έχουμε ένα πάρα πολύ σημαντικό στόχο για την επίτευξη της αποϊδρυματοποίησης και την πρόληψη αυτής, σε μέσο και μακροπρόθεσμο βαθμό. Σε αυτό μας έχει βοηθήσει πάρα πολύ η πρωτοβουλία για το «Child Guarantee», έχουμε δουλέψει πάρα πολύ εντατικά τα προηγούμενα χρόνια και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με όλους σας σε αυτή την κατεύθυνση.

Έχουμε μπροστά μας εξειδικεύσεις στο πλαίσιο του «Child Guarantee» που πρέπει να προχωρήσουμε. Έχουμε υπόλοιπες δράσεις

όπως είναι η ένταξη παιδιών που διαβιούν σε κλειστές δομές, σε Ιδρύματα, σε μονάδες ημιαυτόνομης διαβίωσης. Έχουμε τον θεσμό της επαγγελματικής αναδοχής για άτομα με αναπηρία, έχουμε επίσης την πρώιμη παρέμβαση που είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό πρόγραμμα, το οποίο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και θα μεταπέσει μετά στο ΕΣΠΑ προκειμένου να μπορέσουμε να πετύχουμε σε πολύ μικρές ηλικίες, σε βρέφη και νήπια 0 έως 4 και 6 ετών την ανίχνευση, τη διάγνωση αναπηριών, αναπτυξιακών δυσκολιών και να μπορέσουμε να τους παρέχουμε τις κατάλληλες Υπηρεσίες, προκειμένου να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται.

Έχουμε πάρα πολλές δράσεις επίσης για το δημογραφικό. Ένα Παρατηρητήριο που θέλουμε να συστήσουμε στο Υπουργείο για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση και των τάσεων, αλλά και των δημογραφικών πολιτικών, είναι πάρα πολύ σημαντικό και καλύπτει οριζόντια πάρα πολλές πολιτικές που υπερβαίνουν και το κομμάτι του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και φυσικά και τη στεγαστική πολιτική.

Έχει γίνει μια επανεκκίνηση τα τελευταία δυο χρόνια, έχουμε ξεκινήσει και με κάποια πιλοτικά προγράμματα κοινωνικής κατοικίας στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης. Θέλουμε να ολοκληρώσουμε τη νέα στρατηγική που έχουμε για τη στεγαστική μας πολιτική και να προχωρήσουμε με δράσεις που θα την υποστηρίξουν και σε επίπεδο social housing και σε επίπεδο affordable housing. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε και να κλείσουμε με το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας τον κ. Πρόδρομο Πύρρο.

Π. ΠΥΡΡΟΣ: Καλημέρα και από εμένα. Να συμπληρώσω λίγο τα ζητήματα αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας έχει κρίσιμες αρμοδιότητες που αφορούν μια σειρά από ευάλωτες ομάδες: τα άτομα με αναπηρία, τους ηλικιωμένους, τους Ρομά συμπολίτες μας και έχει ένα καίριο ρόλο στην άσκηση πολιτικών που έχουν να κάνουν με την ενίσχυση κυρίως αυτών των ομάδων.

Στο πλαίσιο αυτό προφανώς το ΕΣΠΑ είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό εργαλείο, το οποίο αξιοποιούμε για την χάραξη και υλοποίηση πολιτικών. Πολιτικές, που αφορούν για παράδειγμα τη διαμόρφωση του στρατηγικού πλαισίου και του εθνικού σχεδίου δράσης για τη μακροχρόνια φροντίδα, πολιτικές στήριξης σε κεντρικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο για την ενίσχυση των Ρομά συμπολιτών μας. Είμαστε σε πολύ καλή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την οριστικοποίηση για παράδειγμα του Προγράμματος Capacity Building που αφορά Ρομά συμπολίτες μας στο πεδίο των Δήμων.

Έχουμε μια σειρά από προγράμματα και εμείς στο Ταμείο Ανάκαμψης τα οποία θέλουμε στη συνέχεια να δούμε πως θα μπορούν ενδεχομένως να μεταφερθούν στο ΕΣΠΑ. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του προσωπικού βοηθού, όπου είμαστε στη φάση της πιλοτικής υλοποίησης του Προγράμματος από το Ταμείο Ανάκαμψης και θέλουμε αυτή η δράση να συνεχιστεί και θα συνεχιστεί μέσω των ΠΕΠ.

Και φυσικά υπάρχουν κι άλλες δράσεις που αφορούν την κοινωνική οικονομία και καινοτομία, που σταδιακά θέλουμε να διαμορφώσουμε και να ενισχύσουμε. Νομίζω ότι σε συνεργασία προφανώς και με τους άλλους Γενικούς, την επιτελική δομή αλλά και τις αρμόδιες Γενικές Γραμματείες, το Υπουργείο Οικονομικών θα κάνουμε τα βήματα που χρειάζεται, στον χρόνο που πρέπει, ώστε να έχουμε σύντομα απτά και συγκεκριμένα αποτελέσματα. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε. και τώρα θα ήθελα να δώσω τον λόγο στον κ. Πελοπίδα Καλλίρη, Διοικητή της Ειδικής Υπηρεσίας της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης.

Π. ΚΑΛΛΙΡΗΣ: Ευχαριστώ κ. Γενικό Γραμματέα. Πιστεύω ότι θα είναι επιτυχής σήμερα η διαδικασία και όλα αυτά που θα γίνουν, γιατί έχετε μεγάλη εμπειρία στο Ανθρώπινο δυναμικό και νομίζω ότι θα συμβάλλετε σημαντικά στην επίτευξη των μεταρρυθμίσεων που χρειάζονται.

Αγαπητή Υφυπουργέ, κύριοι Γενικοί Γραμματείς, κύριοι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης νομίζω ότι το σημαντικό από αυτό το οποίο θα βγει για τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται το 2021-

2027 στο Ανθρώπινο δυναμικό και στην Κοινωνική συνοχή, χρειάζεται μια προσαρμοστικότητα και κάποιες σκέψεις ώστε να γίνουν μεταρρυθμίσεις σημαντικές σε πολλούς τομείς, ώστε πάνω απ' όλα να εκτιμήσουμε τη διάγνωση αναγκών τόσο απευθυνόμενοι στους κοινωνικούς εταίρους, και σε άλλους φορείς.

Η Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση που αφορά τις περιοχές απολιγνιτοποίησης που μας τρέχει ο χρόνος συνεχόμενα, γιατί πρέπει να επιτευχθούν στόχοι μια και είναι το πρώτο πρόγραμμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή που τρέχει αυτή τη στιγμή στη χώρα, νομίζω ότι με τον αναπληρωτή Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών τον κ. Παπαθανάση, στοχεύσαμε στη διάγνωση αναγκών. Κάναμε και για τους νέους ένα Youth Summit πρόσφατα, αλλά και για τις εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν στις περιοχές αυτές, μια και μέσα από αυτή τη διαδικασία θα προκύψουν 4.000 νέες θέσεις εργασίας. Να δούμε πραγματικά τη διάγνωση αναγκών, τι ανάγκες έχουν σε αυτούς που θα εγκατασταθούν ώστε πραγματικά η εκπαίδευση και η στόχευση μαζί με τα Πανεπιστήμια της Δυτικής Μακεδονίας και της Πελοποννήσου να έχουν ως αποτέλεσμα να στοχεύσουμε σε συγκεκριμένους ανθρώπους οι οποίοι θα προσφέρουν στο εργατικό δυναμικό και θα δώσουν νέες θέσεις απασχόλησης, αλλά και αμειβόμενες καλά θέσεις εργασίας.

Νομίζω ότι η διάγνωση είναι το σημαντικό και πάνω σε αυτό πρέπει να στηριχθούμε για να σχεδιάσουμε το μέλλον. Νομίζω ότι ΕΠΑΝΑΔ και τα συναρμόδια Υπουργεία μπορούν να πετύχουν αυτούς τους στόχους και νομίζω ότι και με την επίβλεψη του Γενικού Γραμματέα του Γιώργου Ζερβού, που τον γνωρίζω πάρα πολλά χρόνια είναι έμπειρος και εξειδικευμένος στο αντικείμενο αυτό, θα επιτευχθούν οι στόχοι. Καλή επιτυχία στο έργο σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω τον κ. Καλλίρη για την τοποθέτησή του, να τον ευχαριστήσω για τα καλά του λόγια. Έθεσε ζητήματα τα οποία θα μας απασχολήσουν κατά τη διάρκεια των εργασιών της συγκεκριμένης Επιτροπής και για τη διάγνωση των αναγκών, και για την προσαρμοστικότητα.

Για να κλείσουμε τους χαιρετισμούς από την πολιτική ηγεσία θα ήθελα να δώσω τον λόγο στην εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου Εργασίας, την κα Καλαβρού για το δικό της σύντομο χαιρετισμό.

κ. ΚΑΛΑΒΡΟΥ: Ευχαριστώ πολύ. Καλημέρα σε όλους και όλες, αρχικά θα ήθελα να μεταφέρω τους χαιρετισμούς του Γενικού μας Γραμματέα του κ. Μηλαπιδίδη, ο οποίος λόγω υποχρεώσεων δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στις εργασίες της σημερινής Επιτροπής Παρακολούθησης, δεν ξέρω αν καταφέρει αργότερα και τις ευχές του βέβαια για καλή συνέχεια των δραστηριοτήτων μας.

Ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πρόσκληση και για τη σπουδαία και πραγματικά επίπονη δουλειά που έχει συντελεστεί, χάρη στην οποία έχουμε τη δυνατότητα να υλοποιούμε δράσεις και προγράμματα καθοριστικά για την προώθηση της απασχόλησης, ιδίως των νέων, των γυναικών και των ευάλωτων ομάδων.

Σε κάθε περίπτωση στόχος του Υπουργείου Εργασίας την τρέχουσα προγραμματική περίοδο είναι να αυξήσουμε τον βαθμό απορρόφησης των πόρων του ΕΣΠΑ καθώς και κάθε χρηματοδοτικού εργαλείου όπως το Ταμείο Ανάκαμψης για παράδειγμα, γεγονός που είναι πάρα πολύ σημαντικό για την άσκηση της δημόσιας πολιτικής, για την προώθηση της απασχόλησης, τη μείωση της ανεργίας, την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των ευάλωτων ομάδων, την ανάπτυξη της χώρας και τελικά τη βελτίωση της ζωής όλων μας.

Έχουμε αξιοποιήσει και στο παρελθόν πόρους του ΕΣΠΑ, έχουμε μάθει από τις διαδικασίες αυτές ώστε στη νέα προγραμματική περίοδο μπορούμε να δώσουμε ακόμη μεγαλύτερη ώθηση και να πετύχουμε τους στόχους μας.

Το μόνο που θα ήθελα να αναφέρω είναι το ποσοστό ανεργίας που το Σεπτέμβριο έφτασε το 9,3% ένα νούμερο το οποίο σε αυτό έχουν συμβάλει όλες οι πολιτικές του Υπουργείου αλλά σε κάθε περίπτωση και οι δράσεις του ΕΣΠΑ οι ενεργητικές πολιτικές με φορέα υλοποίησης τη ΔΥΠΑ.

Δεν θα ήθελα να πάρω άλλο από τον χρόνο σας, ευχαριστώ πάρα πολύ, νομίζω ότι θα έχουμε μια πολύ καλή συνέχεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς σας ευχαριστούμε. Κατ' αρχήν θα ήθελα να επισημάνω ένα πράγμα το οποίο δεν είθισται να συμβαίνει σε Επιτροπές Παρακολούθησης προγραμμάτων. Σήμερα παρίστανται έξι Γενικοί Γραμματείς όχι μόνο από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, αλλά και

από τα άλλα συναρμόδια Υπουργεία, το οποίο όλοι νομίζω αντιλαμβανόμαστε ότι είναι ένα απτό δείγμα της βαρύτητας που δίνουν όλα τα Υπουργεία στην εξέλιξη των διαδικασιών εφαρμογής του Προγράμματος. Θεωρώ ότι είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό ζήτημα.

Κλείνοντας τους χαιρετισμούς και πριν πάμε στην τοποθέτηση των συναδέλφων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουμε τη χαρά να είναι μαζί μας σήμερα η κα Ιωάννα Λυτρίβη, η οποία είναι Υφυπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού η οποία δεν θα κάνει ένα χαιρετισμό αλλά θα μας παρουσιάσει τη στρατηγική του Υπουργείου της αναφορικά με την αρχική επαγγελματική κατάρτιση.

Θεωρώ ότι είναι καλό να πάμε και σε ένα επιχειρησιακό κομμάτι, προκειμένου μετά να ακούσουμε ολοκληρωμένα την άποψή σας εφ' όλης της ύλης. Κυρία Υπουργέ.

Ι. ΛΥΤΡΙΒΗ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γενικό Γραμματέα. Κύριοι Γενικοί Γραμματείς, κύριοι εκπρόσωποι των φορέων, των κοινωνικών εταίρων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ευχαριστώ πολύ για την ευκαιρία να είμαι σήμερα εδώ και επιτρέψτε μου πριν περάσω στην εκδίπλωση της στρατηγικής μας για το επόμενο διάστημα, να αναφερθώ σε μια πολύ συγκεκριμένη επιλογή που έγινε πριν από τέσσερα περίπου χρόνια από την Ελληνική Κυβέρνηση και υπηρετήθηκε πιστά από το Υπουργείο Παιδείας. Να δούμε σε ποιο τομέα θα δώσουμε έμφαση περισσότερο μέσα στο κομμάτι της εκπαίδευσης, μέσα στο κομμάτι του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Εκεί συνειδητοποιήσαμε ότι στις τρέχουσες και πολύ ραγδαίες συνθήκες αλλαγής, ψηφιοποίησης και εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης των διαφορετικών και απρόβλεπτων κρίσεων και πολυκρίσεων που επηρεάζουν την ζωή μας και τις βιοτικές τροχιές και τις εργασιακές τροχιές όλων ημών και τελικά τη μετεξέλιξη των επαγγελματιών με συνεχείς αλλαγές σε δεξιότητες, σε γνώσεις, σε ικανότητες είπαμε ότι η μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έμοιαζε μάλλον μονόδρομος και ήταν σίγουρα ένα μεγάλο επίδικο.

Έτσι δυο τρεις κουβέντες επιτρέψτε μου σε σχέση με το προηγούμενο, με δράσεις νομοθετικές ξεκινώντας με ένα νόμο – πλαίσιο το 2020 και εξειδικεύοντας με πολύ πρόσφατο νόμο στις αρχές του '24 αλλά και

επιχειρησιακές προσπαθήσαμε να ενισχύσουμε την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση προκειμένου να καταστεί ορατή και συνειδητά επιλέξιμη επιλογή, να αυξήσουμε τη συμμετοχικότητα, την αποτελεσματικότητα και την ελκυστικότητα αυτής, για τις νέες και τους νέους μας σε όλη τη χώρα.

Προσπαθήσαμε και συνεχίζουμε σε αυτό να διασυνδέσουμε και να οργανώσουμε συστηματικά τις δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μετά το Γυμνάσιο μέχρι και το κατώφλι του Πανεπιστημίου. Ανοίξαμε τους δρόμους προχωρώντας στη θεσμοθέτηση της διαπερατότητας, πλέον δεν υφίστανται «σιλό», πλέον από κάθε δρόμο μπορείς να πας στον άλλο δρόμο με διαδικασίες που δεν σε επιστρέφουν πίσω. Είναι μια συνεχής πορεία.

Κάτι που κάναμε και ήταν για εμάς πρωτοπόρο και καινοτόμο, παρά το γεγονός ότι στην Ευρώπη είναι δεδομένο και συνεχίζουμε σε αυτό πάρα πολύ στενά, είναι η στενή επαφή μας με τους κοινωνικούς εταίρους σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Και όχι μόνο στο κομμάτι της διακυβέρνησης, αλλά και σε αυτό που κατά την άποψή μας και κατά την άποψη των διεθνών καλών πρακτικών θα έπρεπε να συμβαίνει. Εκτός δηλαδή από τη συμμετοχή τους στις αποφάσεις σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο μέσω του συστήματος διακυβέρνησης, να έχουν λόγο και στα ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτού που συμβαίνει μέσα στην επαγγελματική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.

Έτσι, προχωρήσαμε συνολικά και συντεταγμένα στην ενίσχυση της ποιότητας της παρεχόμενης κατάρτισης. Με 130 νέους οδηγούς κατάρτισης, που από αυτή τη χρονιά από αυτό το εξάμηνο βρίσκονται στη διάθεση των Σχολών μας, των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης, με επικαιροποίηση των παλαιών ειδικοτήτων αλλά και νέες ειδικότητες, ένα έργο το οποίο δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς φυσικά το σπουδαίο χρηματοδοτικό εργαλείο, έχει ολοκληρωθεί κατά 99% βρισκόμαστε στην εξέλιξη για το κλείσιμο κάποιων σημαντικών θα έλεγα, ωστόσο μικρών σε επίπεδο ποσοστού για να ολοκληρωθεί το έργο.

Περαιτέρω συνεχίσαμε με τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού για την παροχή υψηλότερου επιπέδου γνώσεων και δεξιοτήτων στα εργαστήριά μας. Ενισχύσαμε την εξωστρέφεια, δώσαμε τη δυνατότητα

παροχής εξ αποστάσεως κατάρτισης και όλα αυτά περιγράφονται για πρώτη φορά και έχει πολύ μεγάλη σημασία, σε ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο κυρώθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων. Γιατί αυτό ήταν μέρος αυτού του νόμου πλαισίου του '20 υπήρχε αυτός ο όρος: να υπάρχει ένα στρατηγικός σχεδιασμός για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και αυτό το στρατηγικό σχέδιο να κατατίθεται στην αρμόδια Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων για κύρωση. Και έχει κι αυτό την αξία του.

Και βέβαια ακόμη μεγαλύτερη αξία έχει ότι αυτό το στρατηγικό σχέδιο σε πολύ μεγάλο βαθμό υλοποιήθηκε και συνεχίζει να υλοποιείται.

Τώρα, για να περάσω στο επόμενο, βρισκόμαστε μπροστά στη νέα προγραμματική περίοδο και ενόψει του σχεδιασμού του νέου στρατηγικού σχεδίου που στην πραγματικότητα εκκινεί από το πρώτο και αυτό έχει θεωρούμε πολύ μεγάλη αξία, αυτή η θεσμική συνέχεια και αυτή η παρακολούθηση των στόχων και η εξέλιξη και ουσιαστικά... Ξέρετε, επιμένουμε εκεί που εντοπίζουμε ότι υπήρχαν κάποια τρωτά σημεία, ή εκεί που χρειάζεται να κάνουμε το ένα βήμα μετά.

Έτσι επιμένουμε στη βελτίωση της ποιότητας, της συμμετοχικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της επικύρωσης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, με σκοπό την υποστήριξη της απόκτησης βασικών ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και επιχειρηματικών και ψηφιακών δεξιοτήτων και με την προώθηση της καθιέρωσης δεικτών συστημάτων κατάρτισης και μαθητείας.

Η σκέψη μας για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και το θέτω έτσι γιατί κακά τα ψέματα, τα στρατηγικά σχέδια έχουν αξία -και vice versa αυτό που θα πω ισχύει- όταν συνδέονται με δράσεις και αυτά θα εξειδικευτούν από τους ειδικότερους σε έργα, αλλά και αντίστροφα οι δράσεις να συνδέονται με το στρατηγικό σχέδιο προκειμένου αφ' ενός η στόχευσή μας να υπηρετείται πιο γερά και πιο αποτελεσματικά, αφ' ετέρου να είμαστε βέβαιοι σε μια λογική λογοδοσίας που για εμάς είναι επίσης σημαντικό επίδικο, να ξέρουμε ότι η κάθε μας δράση και τελικά το κάθε έργο κουμπώνει σε έναν από τους πυλώνες της πολιτικής μας, της στρατηγικής μας στόχευσης.

Έτσι λοιπόν εντοπίζοντας κάποια διαπιστωμένα ελλείμματα και ανάγκες του πεδίου της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα οποία όπως είπα επισημαίνονται στο προηγούμενο στρατηγικό, υλοποιήθηκαν σε ένα βαθμό ικανοποιήθηκαν σε ένα βαθμό και πλέον προχωρώντας μπροστά τα ενισχύουμε περαιτέρω, απαντούμε στην ανάγκη ενίσχυσης της διεύρυνσης του ολιστικού χαρακτήρα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και στην ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας και της καθιέρωσης ποιοτικών προδιαγραφών, σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το στρατηγικό μας σχέδιο και οι τρεις μεγάλες δράσεις που βλέπουμε εμπρός, οι οποίες τόσο μεμονωμένα όσο και συνδυαστικά και αλληλοσυμπληρούμενα υπηρετούν τη στρατηγική μας στόχευση, αναβαθμίζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με αναμενόμενο αποτέλεσμα την αύξηση της συμμετοχής σε ενέργειες δια βίου μάθησης.

Πρώτη δράση κάτω από το στρατηγικό μας σχέδιο, είναι η εκπαίδευση των εκπαιδευτών και των στελεχών εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων. Τι είδαμε: Ενισχύσαμε το κομμάτι οι οδηγοί κατάρτισης που είναι πολύ σημαντικό μέρος αυτού που παρέχουμε στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, είναι το ένα βήμα. Έχει πολύ μεγάλη αξία οι άνθρωποι που θα προχωρήσουν ουσιαστικά στην υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων αφ' ενός, αφ' ετέρου οι άνθρωποι που θα σχεδιάσουν αυτά τα προγράμματα και τα προγράμματα δεν αφορούν μόνο στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση αλλά και στη συνεχιζόμενη, χρειάζονταν μια περαιτέρω εξειδίκευση.

Το πρόγραμμα ήταν κάπου στο 2010 όταν είχε ολοκληρωθεί πρωτοπόρο τότε, αλλά πλέον έχουν περάσει πολλά χρόνια της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων, αυτή τη στιγμή κάνουμε ένα βήμα ακόμη πιο μπροστά και λέμε όχι μόνο οι εκπαιδευτές ενηλίκων, αλλά και όλα τα στελέχη που εμπλέκονται μέσα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των ατόμων που επιλέγουν την επαγγελματική κατάρτιση, οφείλουν να έχουν μια καλύτερη εκπαίδευση, μια πιο σύγχρονη βάση των νέων τεχνολογιών, βάση των νέων αναγκών που βλέπουμε ότι ανακύπτουν και πρέπει να είναι όσο το δυνατό πιο προετοιμασμένοι.

Έτσι λοιπόν η πρώτη μας δράση και στρατηγική επιλογή είναι ουσιαστικά αυτό. Πρόκειται για μια παρέμβαση που ουσιαστικά υπηρετεί τους στόχους του στρατηγικού μας σχεδίου και ενισχύει τους ανθρώπους που εμπλέκονται σε αυτό που ονομάζουμε επαγγελματική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση αρχική και συνεχιζόμενη. Οι άνθρωποι δηλαδή που όχι μόνο θα καταρτίσουν αλλά και θα σχεδιάσουν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης οφείλουμε να τους παρέχουμε μια ενισχυμένη γνώση και κατάρτιση, εκσυγχρονισμένη ουσιαστικά.

Η δεύτερη δράση κάτω από το στρατηγικό πλαίσιο αφορά στην περαιτέρω αναβάθμιση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Σας μίλησα για τους 130 νέους οδηγούς κατάρτισης, επικαιροποίηση παλαιών ειδικοτήτων, νέες ειδικότητες δεν σταματάει εδώ και αυτό ήταν ένα έργο το οποίο δεν είχε γίνει τα τελευταία 50 χρόνια. Δεν πρέπει να περιμένουμε άλλα 50 χρόνια, στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης είναι προφανές ότι τη στιγμή που μιλάμε για κάποιες ειδικότητες την ίδια στιγμή που βλέπουν το φως της ζωής και αναπτύσσονται, την ίδια στιγμή θεωρούνται ήδη παρωχημένες. Δεν μπορούμε να περιμένουμε ούτε 50, ούτε 10, ούτε δυο χρόνια.

Έτσι θεσπίζουμε ένα μηχανισμό on going αξιολόγησης των οδηγών αυτών προκειμένου να εντοπίζουμε γρήγορα και ευέλικτα τα σημεία που χρίζουν αλλαγής και επικαιροποίησης. Περαιτέρω προβλέπουμε -γιατί σαφώς προκύπτει αυτή η ανάγκη- νέες ειδικότητες, τις έχει ανάγκη η αγορά εργασίας, τις ζητάει η αγορά εργασίας, εμείς οφείλουμε να ανταποκρινόμαστε σε αυτό ποιοτικά και γρήγορα και ευέλικτα βάσει συγκεκριμένων μεθοδολογικών εργαλείων και πάντα με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Και τέλος, ακριβώς επειδή βρισκόμαστε σε αυτή την ραγδαία αλλαγή και στο έτος 2024 και απευθυνόμενοι σε γενιές όπως η γενιά «Α» που δεν μπορούν να διαβάσουν και πρέπει να βλέπουν, επιλέγουμε να κάνουμε ένα βήμα προς την οπτικοποίηση αυτών των οδηγών, αυτών των επαγγελματιών και έτσι η σκέψη μας ακριβώς σε αυτό το πεδίο σε αυτό τον πυλώνα στρατηγικής δράσης είναι να προχωρήσουμε και στην οπτικοποίηση συγκεκριμένων ειδικοτήτων, προκειμένου να γίνουν πιο απτές και πιο εύληπτες από τους ωφελούμενους μας.

Τρίτος πυλώνας στρατηγικής στόχευσης που συνδέεται με την αντίστοιχη δράση, αφορά στην ενίσχυση ενός τομέα που εντοπίσαμε μεν κατά την πρώτη τετραετία δράσης, ωστόσο δεν την έχουμε ενισχύσει δεν την έχουμε ακουμπήσει θα έλεγα τόσο επισταμένα, αφορά στην ενίσχυση της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας και του επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς όλες οι άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης έχουν ένα τέτοιο πυλώνα. Αν λειτουργεί καλά ή όχι, εδώ είμαστε να το δούμε. Και σίγουρα με δεδομένο ότι έχουμε εντοπίσει σε όλες τις βαθμίδες ελλείμματα, προχωρούμε σε ενίσχυση αυτού του τομέα σε όλες τις βαθμίδες.

Όμως στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν υπήρχε αυτή η δράση καθόλου, η συμβουλευτική σταδιοδρομίας και επαγγελματικού προσανατολισμού δεν υφίστανται. Αυτή τη στιγμή μέσω των Γραφείων Επαγγελματικής Ανάπτυξης των ΓΕΑΣ πάμε στην πραγματικότητα στο πρότυπο των ΔΑΣ των Πανεπιστημίων, να κάνουμε κάτι αντίστοιχο για τις δομές αυτές και θεωρούμε ότι έχει ακόμη μεγαλύτερη αξία ακριβώς λόγω του δυναμικού χαρακτήρα που έχει η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και δίνουμε πολύ μεγάλη έμφαση στα τοπικά και περιφερειακά χαρακτηριστικά.

Θα προχωρήσουμε και σε σχετική βάση του νόμου και σε πλατφόρμα που ουσιαστικά θα γίνεται το matching μίλησε και ο κ. Διοικητής για το πόσο σημαντικό είναι το να έχουμε την εικόνα ανά περιοχές των αναγκών της περιοχής και του τι προσφέρει το εκπαιδευτικό μας σύστημα, σε έναν ουσιαστικά ενεργό διάλογο των δυο αυτών συστημάτων, του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας, προφανώς με mega στόχευση αυτό που νομίζω ότι είναι κοινός τόπος και κοινή ανάγκη όλων ημών σε αυτή την αίθουσα και εκτός αυτής, η μείωση της νεανικής ανεργίας. Οι δείκτες αποκλιμακώνονται όντως, αλλά είμαστε πολύ ψηλά ακόμη.

Η μείωση του αριθμού των NEETs των νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης και σαφώς όλα αυτά με πολύ μεγάλη έγνοια για την ποιότητα και την ενίσχυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών και ποιοτικών προδιαγραφών της παρεχόμενης κατάρτισης και ουσιαστικά όλου του συνόλου. Γιατί για εμάς όλο αυτό όπως το ακούσατε και όπως είναι στο μυαλό μας και εξελίσσεται κατά την υλοποίησή του, αποτελεί ένα οικοσύστημα.

Είναι ένα οικοσύστημα που ουσιαστικά πρέπει να φροντίσουμε όλο τον κύκλο της ποιότητας, ότι μπαίνει στην κατάρτιση ότι βγαίνει από την κατάρτιση με τους μηχανισμούς πιστοποίησης τους οποίους επίσης οφείλουμε να ενισχύσουμε και να εκσυγχρονίσουμε. Αλλά ουσιαστικά φροντίζοντας πάρα πολύ και τη σύνδεση όλου αυτού του συστήματος με την αγορά εργασίας και επιμένω πάρα πολύ στα τοπικά και περιφερειακά χαρακτηριστικά.

Ευχαριστώ πάρα πολύ για την ευκαιρία κ. Γενικέ Γραμματέα και την πρόσκληση, ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε κα Υπουργέ. Θεωρώ ότι προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση των δράσεων είναι η ύπαρξη μιας ολοκληρωμένης, άρτιας και ρεαλιστικής στρατηγικής. Και κάτι τέτοιο παρουσιάστηκε στο συγκεκριμένο τομέα από την κα Λυτρίβη.

Θα ήθελα να δώσω τον λόγο στους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης την κα Barbara Kauffman, αφού ευχαριστήσω και αυτήν και τους συναδέλφους για το εξαιρετικό επίπεδο συνεργασίας που έχουμε αναπτύξει.

Παρακαλώ η κα Kauffman.

B. KAUFFMAN: Καλή σας ημέρα. Κύριε Ζερβέ, κύριοι Γενικοί Γραμματείς, Υφυπουργέ, μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης χαίρομαι ιδιαίτερα που βρίσκομαι ξανά στην Αθήνα και στην Επιτροπή Παρακολούθησης μαζί με τον συνάδελφο τον κ. Paul Molocsa και την κα Μπαβαβέα.

Επίσης χαίρομαι πάρα πολύ που έχει σημειωθεί ήδη καλή πρόοδος στο Πρόγραμμα και θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επιτροπή Παρακολούθησης όπως επίσης το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, τα συναρμόδια Υπουργεία και όλους όσους συμμετείχαν με οποιονδήποτε τρόπο στην επιτυχία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνεργασία.

Ισχύει όντως ότι πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό Πρόγραμμα, μιλάμε για 4,16 δις για όλη την προγραμματική, συμπεριλαμβάνοντας βέβαια και τους εθνικούς πόρους και όπως αναφέρατε κι εσείς κ. Ζερβέ είναι πάρα πολύ σημαντικό το θέμα της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και ένα σωρό άλλοι σημαντικοί τομείς που καλύπτονται από το Πρόγραμμα και γι'

αυτό είναι πολύ σημαντικό το Πρόγραμμα για την Ελλάδα, αλλά και για εμάς στη συνεργασία μας μαζί σας.

Επίσης θα ήθελα να πω ότι οι προτεραιότητες του Προγράμματος είναι οι προτεραιότητες και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της καινούργιας Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όπως ανέφερε η Πρόεδρος von der Leyen όταν έδωσε τις κατευθυντήριες γραμμές στην καινούργια Επιτροπή που ελπίζουμε σύντομα θα συσταθεί, τόνισε ιδιαίτερα τον πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων για την Ευρώπη, μια κοινωνική Ευρώπη συμπεριληπτική, γεμάτη ευκαιρίες και μάλιστα ανακοίνωσε κι ένα καινούργιο σχέδιο για την υιοθέτηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού πυλώνα για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού της Ευρώπης, ενίσχυση των δεξιοτήτων.

Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και για το μέλλον και στο πλαίσιο αυτό μας ενδιαφέρουν και τα ελλείμματα δεξιοτήτων και απασχόλησης που υπάρχουν στην Ευρώπη, που είναι απαραίτητα για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης που βρίσκεται πλέον όλο και περισσότερο στο επίκεντρο των προσπαθειών μας.

Αυτό βέβαια απαιτεί επενδύσεις και πόρους και στοχευμένες πρωτοβουλίες πολιτικών, για να εξασφαλιστεί η καλύτερη κατάρτιση των εργαζομένων και η βελτίωση της κατάρτισης ώστε να έχει σημασία και για την αγορά εργασίας αυτή η κατάρτιση.

Θα έλεγα ότι στο πλαίσιο αυτό είναι ενδιαφέρον ότι ανακοινώθηκε μια πρόταση για την ένωση των δεξιοτήτων. Μιλάμε βέβαια για τη μετακίνηση των ανθρώπων εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, των ανθρώπων που μετακινούνται μαζί με τις δεξιότητές τους και τα τυπικά τους προσόντα.

Όπως επίσης ανακοινώθηκε κι ένας οδικός χάρτης για ποιοτικές θέσεις εργασίας που θα αναπτυχθεί μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους για καλύτερες σχέσεις εργασίας, για καλύτερες συνθήκες εργασίας. Έχουμε πάρα πολλές μεταβάσεις έτσι κι αλλιώς, η ψηφιακή μετάβαση, δημογραφικές μεταβολές κι όλα αυτά.

Επίσης ανακοινώθηκε και το νέο Σύμφωνο για τον ευρωπαϊκό κοινωνικό διάλογο. Νομίζω ότι πολλά από αυτά τα θέματα θα τα

αναγνωρίσετε γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικά και για το δικό μας το Πρόγραμμα.

Επίσης υπάρχει η ανάγκη εξάλειψης των ριζικών αιτιών της φτώχειας και των ανισοτήτων. Για πρώτη φορά θα υπάρχει μια στρατηγική κατά της φτώχειας. Βέβαια κατά κάποιο τρόπο υπήρχαν πάρα πολλά πολιτικά μέτρα στα πλαίσια του κοινωνικού πυλώνα, τώρα όμως αναπτύσσεται μια ανεξάρτητη, καινούργια, αυτόνομη στρατηγική και νομίζω ότι όλες αυτές οι προτεραιότητες μπορούν να συνδυαστούν με τις προτεραιότητες αυτού του Προγράμματος.

Από την άποψη αυτή θεωρώ ότι το ΕΚΤ θα διαδραματίσει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στο τοπίο στην Ελλάδα που αλλάζει ραγδαία.

Είδαμε καλά παραδείγματα αποτελεσματικότητας του Προγράμματος στην προηγούμενη προγραμματική 2014-2020. Για παράδειγμα τη στήριξη των ανέργων φοιτητών, εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και νομίζω ότι αυτά είναι πάρα πολύ σημαντικά επιτεύγματα.

Χτες πήγαμε στο μουσικό σχολείο της Αθήνας, συναντηθήκαμε με τους μαθητές που είχαν αυτισμό, είδαμε τη Γραμμή βοήθειας των πολιτών. Αυτό είναι πάρα πολύ χρήσιμο και για εμένα όταν έρχομαι στην Ελλάδα να επισκέπτονται αυτά τα συγκεκριμένα παραδείγματα, είτε πρόκειται για Κέντρα Κοινότητας, είτε σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ή οτιδήποτε άλλο. Είναι εντυπωσιακά παραδείγματα αυτού που μπορούμε να κάνουμε μαζί.

Για το Πρόγραμμα της περιόδου 2021-2027 βλέπουμε σημαντική πρόοδο ιδιαίτερα στην προτεραιότητα 3. Έχουμε συμβασιοποιημένα 31 και καταβολές, το οποίο μας ενθαρρύνει και ελπίζουμε ότι και οι άλλες προτεραιότητες θα ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα σύντομα.

Το Πρόγραμμα είχε επίσης σημαντική συνεισφορά στη βελτίωση των δεικτών απασχόλησης. Αυτό είναι κάτι που ήθελα να πω και για το προηγούμενο πρόγραμμα. Δεν μιλάμε μόνο για τον αριθμό των ανθρώπων που βοηθήθηκαν, αλλά αν δούμε και τα δεδομένα. Εγώ είμαι οικονομολόγος και κοιτάζω τα στοιχεία και είναι καλό το ότι έχει πέσει κάτω από το 10% η ανεργία, ενώ για πολλά χρόνια βλέπαμε τα πολύ υψηλά ποσοστά.

Όπως επίσης και η ανεργία των νέων μειώθηκε, αλλά όλοι γνωρίζουμε ότι τα ποσοστά της ανεργίας και της ανεργίας των νέων πήγαν καλά, αλλά είναι διπλάσια σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Επομένως υπάρχει περιθώριο βελτίωσης.

Για τις δεξιότητες. Ακούσαμε τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις, ξέρουμε τα σημαντικά μέτρα, ωστόσο γνωρίζουμε ότι η Ελλάδα είναι πολύ χαμηλά στην ενεργοποίηση, στη σύζευξη στον ευρωπαϊκό δείκτη δεξιοτήτων και ξέρουμε ότι και η συμμετοχή στην κατάρτιση είναι πολύ χαμηλή, μιλάμε για 15% ενώ είναι 40% ο στόχος και στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο στόχος είναι 60%.

Ξέρετε ότι για την ανταγωνιστικότητα των χωρών αλλά και για τη δουλειά την καριέρα όλων είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιήσουμε αυτό το Πρόγραμμα που έχουμε τώρα με τον βέλτιστο τρόπο για να προχωρήσουμε.

Ανέφερα όλες αυτές τις προκλήσεις, αλλά ταυτόχρονα πρέπει να πω ότι κάποια από τα στοιχεία που έχουμε, για παράδειγμα για τις δεξιότητες δεν αντικατοπτρίζουν τις σημαντικές προσπάθειες που έγιναν και για τις μεταρρυθμίσεις αλλά και για τα μεγάλα προγράμματα κατάρτισης, που προσφέρθηκαν όχι μόνο στο ΕΚΤ αλλά γενικά από την ΔΥΠΑ.

Δεν συμπεριλαμβάνονται όλα στους αριθμούς γιατί καμία φορά βλέπουμε τα στοιχεία του 2020 και του '22 μόνο και ελπίζουμε ότι θα ενισχυθούν αυτά τα δεδομένα και θα δούμε σταδιακά οι προσπάθειες που γίνονται να αντικατοπτρίζονται στα νούμερα. Αλλά νομίζω ότι ακόμη υπάρχει σαφώς μια πρόκληση και γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να συνεχίσουμε να δουλεύουμε για να γεφυρώσουμε το κενό απασχόλησης για τις ομάδες που υποεκπροσωπούνται με στοχευμένα μέτρα για τους νέους, τις γυναίκες, άλλα άτομα που δύσκολα είναι απασχολήσιμα, είδαμε κάποια παραδείγματα και νομίζω ότι θα πρέπει να προχωρήσουμε περαιτέρω με στοχευμένα μέτρα, αυτό θα είναι κρίσιμο.

Επίσης για τις δεξιότητες όπως αναφέρθηκε βλέπουμε μεταρρυθμίσεις, βλέπουμε μέτρα και ωστόσο θεωρούμε ότι είναι πολύ σημαντικό να ενισχυθεί ένα κοινό όραμα, ένα γενικό σχέδιο, ένα σχέδιο ομπρέλα ιδιαίτερα για τους ενήλικους, δηλαδή και η ΔΥΠΑ το Υπουργείο

Εργασίας, το Υπουργείο Οικονομικών. Υπάρχουν μέτρα τα οποία μπορεί να είναι μεγαλύτερης κλίμακας για τις ψηφιακές δεξιότητες ή πιο στοχευμένα μέτρα για ειδικές ομάδες. Αυτό θα βοηθούσε ιδιαίτερα και νομίζω ότι από το Υφυπουργείο Παιδείας ακούσαμε κάτι το οποίο αφορά και την εκπαίδευση, αλλά και την ανάγκη να παρακολουθούμε την αποτελεσματικότητα, την ποιότητα και κατά πόσο αυτό που γίνεται είναι συναφές με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Όλα αυτά είναι πολύ σημαντικό καθώς προχωράμε.

Επίσης ο κίνδυνος φτώχειας. Είναι κάτι το οποίο εξακολουθεί να μας απασχολεί. 26% των ανθρώπων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αυτό είναι το ποσοστό επομένως πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη.

Ως προς τα παιδιά, παρ' όλο που για να είμαστε και θετικοί, υπήρξε μείωση στο ποσοστό των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και πάλι ως προς τις υλικές στερήσεις υπάρχουν ακόμη προκλήσεις.

Πιστεύω ότι το Πρόγραμμα θα μπορέσει να αποδώσει σημαντικά μέτρα για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, όπως επίσης και τα μέτρα που αφορούν κυρίως την προτεραιότητα 6. Είναι πολύ σημαντικό να αντιμετωπίσουμε αυτά τα προβλήματα και να μην αφήνουμε τους ανθρώπους μόνους τους.

Επίσης πολύ σημαντικό είναι και το κόστος της στέγασης, η ενεργειακή φτώχεια, προβλήματα που εμφανίζονται γενικά στην Ευρώπη αλλά συγκεκριμένα κι εδώ στην Ελλάδα θα πρέπει να εστιάσουμε στις κοινωνικές κατοικίες και στην οικονομικά προσιτή κατοικία.

Ως προς την υλοποίηση. Είδαμε ότι υπήρξαν κάποιες καθυστερήσεις, όπως ανέφερα υπάρχουν κάποια καλά παραδείγματα που κινηθήκαμε γρηγορότερα και πρέπει να πω ότι υπάρχουν καθυστερήσεις και σε άλλες χώρες όχι μόνο στην Ελλάδα, για να είμαστε ειλικρινείς, σε θέματα απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής, υλικής αρωγής. Αν το δούμε όμως από τη θετική πλευρά υπάρχουν ενδείξεις προόδου, υπάρχουν κάποιες δαπάνες από το 2 στο 5% το 2024 δηλωθείσες δαπάνες αύξηση δηλαδή και ελπίζουμε να υπάρξει μεγαλύτερη αύξηση ακόμη στις δηλωθείσες δαπάνες.

Αλλά ξέρετε ότι υπάρχει πάντα ο κίνδυνος αποδέσμευσης για το '25. Επομένως σας ενθαρρύνουμε να δουλέψετε σκληρά και να επιταχύνετε όσο γίνεται την υλοποίηση για να αποφύγουμε τον κίνδυνο αποδέσμευσης κονδυλίων.

Πιστεύουμε ότι στις ομάδες εργασίας και πολλοί από εσάς συμμετέχετε στις ομάδες εργασίας, είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο να φανούν τα βασικά μελήματα στα κεντρικά θέματα. Νομίζω ότι έτσι πρέπει να προχωρήσουμε, αλλά το θέμα της υλοποίησης είναι στα χέρια σας, είναι δική σας η ευθύνη, ανεξάρτητα από το τι θα κάνουν οι ομάδες εργασίας. Αλλά θεωρώ ότι εργάζονται καλά, έτσι μου λένε και οι συνάδελφοι.

Επίσης ξέρουμε ότι θα υπάρχει και η ενδιάμεση αξιολόγηση. Από την πλευρά μας αυτό που θα μπορούσαμε ήδη να κάνουμε, έχουμε χρόνο μέχρι τον Μάρτιο να μας υποβάλλετε τις ιδέες σας, από τη δική μας την πλευρά ως μέρος του εαρινού πακέτου του ευρωπαϊκού εξαμήνου τον Ιούνιο θα έχουμε την έκθεση ανά χώρα και για την Ελλάδα.

Δείξαμε ποιες είναι οι προτεραιότητες και αυτές έτσι κι αλλιώς είναι οι προτεραιότητες που υπάρχουν στο Πρόγραμμα. Με άλλα λόγια για εμάς δεν βλέπουμε να υπάρχει μεγάλη ανάγκη αναθεώρησης, αλλά εξαρτάται από εσάς, είναι δική σας η εκτίμηση τελικά. Μπορεί να υπάρξουν κάποια κατεπείγοντα θέματα, οπότε θέλουμε να μας στείλετε τις ιδέες σας όταν είστε έτοιμοι.

Σχεδόν τελείωσα, αλλά θα ήθελα να πω πρώτα δυο λόγια για την επιχειρησιακή βιωσιμότητα. Ξέρετε τι σημαίνει αυτό, στο ΕΚΤ θέλουμε να ξεκινάμε καινούργιες καινοτόμες δράσεις και δαπάνες, αλλά δεν τις χρηματοδοτούμε εσείς, γιατί κάποια στιγμή θα πρέπει η Ελληνική Κυβέρνηση να αναλάβει τις δαπάνες. Το συζητάμε εδώ και χρόνια και αυτή τη στιγμή είδαμε ότι έχουν μεταφερθεί κάποια πράγματα στα περιφερειακά, που δεν υπήρχε αυτό το παρελθόν. Η μέριμνα για το παιδί, η εκπαίδευση, επίσης τα σχολεία, υπήρχε συμφωνία πριν από δυο χρόνια αυτές οι δαπάνες θα αναληφθούν από τον εθνικό προϋπολογισμό μετά και τώρα θα θέλαμε σύντομα να ακούσουμε πως θα γίνει τελικά αυτό, συγκεκριμένα.

Διότι τα μέτρα αυτά είναι σημαντικά και νομίζουμε για παράδειγμα ότι οι γυναίκες θα πρέπει να έχουν στήριξη για τα παιδιά

προσχολικής ηλικίας. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και για τα παιδιά και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Αλλά ακόμη δεν έχουμε καταλάβει πως αυτά που χρηματοδοτούνταν για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας για παράδειγμα από το ΕΚΤ για δυο προγραμματικές περιόδους, πως θα περάσουν τελικά στον εθνικό προϋπολογισμό. Αυτό είναι κάτι το οποίο ακόμη θέλουμε να το δούμε.

Με όλες αυτές τις προκλήσεις είναι σαφές ότι χρειάζεται συλλογική προσπάθεια. Βασίζομαι στο ότι θα συνεχιστεί η πολύ καλή μας συνεργασία. Συνεργασία μεταξύ σας αλλά συνεργασία και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έχω σχεδόν ολοκληρώσει και θα πρέπει να φύγω γιατί θα πρέπει να πάω στο Μπακού, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας χρηματοδοτεί και έχει στήσει ένα σταντ για να προωθήσει τα θέματα της δίκαιης μετάβασης.

Όμως ο Ζόε θα μείνει μαζί σας και ελπίζω να έχετε μια καλή υλοποίηση του Προγράμματος. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσουμε την κα Kauffman για την πραγματικά πληρέστατη εισήγησή της σε πολύ μικρό χρόνο καλύψατε όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Ακούσαμε πολύ προσεκτικά τις απόψεις σας και για το περιβάλλον εντός του οποίου υλοποιείται το Πρόγραμμα, για τους φορείς άσκησης πολιτικής και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και τις προκλήσεις που υπάρχουν. Και για την υλοποίηση του Προγράμματος και τους στόχους οι οποίοι υπάρχουν για το επόμενο έτος και για την αναθεώρηση η οποία είναι κανονιστική υποχρεωτική για το 2025.

Λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας που έχουμε αναπτύξει τις προτάσεις σας και προφανώς αργότερα οι συνάδελφοι αφού εσείς θα αποχωρήσετε, στην παρουσία της Προϊσταμένης της Διαχειριστικής της κας Μανώλη, θα ακούσουμε την άποψη και την παρουσία της Διαχειριστικής Αρχής αναφορικά με την πορεία εφαρμογής μέχρι σήμερα, αλλά και για τη στοχοθεσία για το επόμενο χρονικό διάστημα.

Και πάλι να σας ευχαριστήσω πολύ για τη συνεργασία που έχουμε κα Kauffman.

Παρακαλώ η κα Μανώλη.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Θα ήθελα κι εγώ να ευχαριστήσω την κα Kauffman για την πάρα πολύ εποικοδομητική συνεργασία της ίδιας και της ομάδας της και πραγματικά αυτό που υποσχόμαστε είναι με τις αρχές του νέου έτους πράγματι να έχουμε και πολύ καλύτερη εξέλιξη, πρόοδο ως προς την υλοποίηση του Προγράμματος και βεβαίως πλήρη ενεργοποίηση όλων των προτεραιοτήτων και όλων των πράξεων. Γιατί πρέπει να πω ότι αυτά δεν είναι κάτι που γίνεται ξαφνικά, βασίζονται σε μια σκληρή δουλειά η οποία έχει γίνει και αυτό που απομένει είναι να δημοσιευτούν οι προσκλήσεις, να επιλεγούν οι ωφελούμενοι και να ξεκινήσει η δουλειά.

Αυτό ισχύει και για την προτεραιότητα 6 που είναι ο επισιτισμός και για την προτεραιότητα 2 και λυπάμαι που θα χάσετε την ευκαιρία να ακούσετε τη ΔΥΠΑ το τι ωραία έχει να μας υποσχεθεί. Αλλά θα είμαστε εδώ για να τα δούμε από τον καινούργιο χρόνο. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε και επειδή ήταν απολύτως ορθή η τοποθέτησή σας θα συνεχίσετε με την παρουσίαση της πορείας εφαρμογής του Προγράμματος.

II. Πορεία Υλοποίησης Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή»

Πορεία Υλοποίησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

Ενημέρωση για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων

- Ενημέρωση πορείας έγκρισης της μεθοδολογίας και των κριτηρίων επιλογής πράξεων

Ενημέρωση για τα έργα στρατηγικής σημασίας

A. ΜΑΝΩΛΗ: Κατ' αρχήν αφού σας ευχαριστήσω που είστε εδώ σήμερα και που ήρθατε εγκαίρως ευχαριστούμε πάρα πολύ, θα σας δώσουμε μια εικόνα της προόδου του Προγράμματος, η παρουσίαση θα είναι αρκετά συνοπτική γιατί μέσα στην πλατφόρμα, το δίαυλο δηλαδή έχουμε βάλει αναλυτικές παρουσιάσεις που παρουσιάζουν πλήρως τα στοιχεία φυσικού οικονομικού αντικειμένου των πράξεων, καθώς και τη δεικτοποίηση, δηλαδή τα ορόσημα που έχουμε και την επίτευξη ως προς τα ορόσημα.

Γνωρίζετε τις προτεραιότητες του Προγράμματος που είναι:

- Η προτεραιότητα 1 «Συστημικές οριζόντιες παρεμβάσεις» που υποστηρίζει παρεμβάσεις για τους φορείς της αγοράς εργασίας, για την ισότητα των φύλων, για την εκπαίδευση, την καταπολέμηση των διακρίσεων.
- Η προτεραιότητα 2 του Προγράμματος υποστηρίζει παρεμβάσεις για την προώθηση στην απασχόληση, την ισότητα των φύλων, την επισφαλή εργασία.
- Η προτεραιότητα 3 υποστηρίζει παρεμβάσεις για την εκπαίδευση, τη συμπεριληπτική εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση.
- Η προτεραιότητα 4 υποστηρίζει παρεμβάσεις με καινοτόμο χαρακτήρα, δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμη.
- Η προτεραιότητα 5 υποστηρίζει παρεμβάσεις για τους νέους εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης, κατάρτισης.
- Η προτεραιότητα 6 είναι για τον επισιτισμό και την υλική στήριξη. Οι δράσεις υλοποιούνται μέσα από τη Διαχειριστική του ΟΠΕΚΑ μέσα από εκχώρηση καθώς έχει οριστεί ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης και έχουν προκηρυχθεί στο σύνολό τους, άρα μέχρι το τέλος του έτους αρχές του επόμενου αναμένεται η συμβασιοποίηση των πράξεων από τους δικαιούχους στις 13 Περιφέρειες της χώρας, που είναι όπως είπα οι δικαιούχοι των προγραμμάτων.
- Η προτεραιότητα 7 είναι η Τεχνική Βοήθεια, η υποστήριξη του Προγράμματος και η υποστήριξη των δικαιούχων και ενδιαμέσων φορέων του Προγράμματος.

Γνωρίζετε πως είναι η κατανομή των πόρων ανά προτεραιότητα. Μπορείτε να το δείτε και στη διαφάνεια που φαίνεται. Θα σας πω όμως ποια είναι η πορεία υλοποίησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» μέχρι αυτή τη στιγμή, δηλαδή μέχρι 7/11^{ου}.

Η εξειδίκευση των δράσεων είναι στο 105% του προϋπολογισμού. Οι προσκλήσεις στο 72% της συνολικής δημόσιας δαπάνης που είναι 4.161,6 εκατομμύρια ευρώ. Οι ενταγμένες πράξεις είναι στο 45% του προϋπολογισμού, οι νομικές δεσμεύσεις στο 22% και οι δηλωθείσες δαπάνες στο ΟΠΣ είναι 186 εκατομμύρια, στο 4,4% που ελπίζουμε με τη δική σας βοήθεια, γιατί ορισμένοι από εσάς είστε και δικαιούχοι πράξεων, να

αυξήσουμε μέχρι το τέλος του έτους τουλάχιστον στο 8% για την τιμή των όπλων.

Στα επόμενα γραφήματα βλέπετε την πορεία των μεγεθών. Επί της ουσίας γενικά για το Πρόγραμμα έχουν εκδοθεί 62 προσκλήσεις, έχουν γίνει 232 εντάξεις, υπάρχουν αυτή τη στιγμή 174 ενταγμένες πράξεις που υλοποιούνται και 84 από αυτές έχουν δηλωθείσες δαπάνες, οι πιο πολλές βέβαια από αυτές τις πράξεις είναι από τον τομέα εκπαίδευσης. Οφείλω να συγχαρώ τον κ. Φρακτόπουλο για την εξαιρετική δουλειά που έχει κάνει.

Βλέπουμε εδώ τη μεταβολή των βασικών οικονομικών μεγεθών, θα παρατηρήσετε ότι από τις 30/9^{ου} μέχρι τις 7/11^{ου} έχουμε μια πάρα πολύ καλή πρόοδο από τα 103 στα 186 εκατομμύρια και ακόμη καλύτερη από τον Ιούλιο που είχαμε 97 εκατομμύρια. Αυτό βεβαίως οφείλεται και σε ένα βαθμό στο γεγονός ότι οι πράξεις εν τω μεταξύ έχουν ωριμάσει και αποδίδουν τις δαπάνες τους, καθώς είναι γνωστό τοις πάσι ότι στο ΕΣΠΑ τα έργα ωριμάζουν και δίνουν δαπάνες προς το τέλος του έτους. Κάναμε μια προσπάθεια για να είναι τα Χριστούγεννά μας ο Οκτώβρης! Και προχωρούμε βεβαίως για να υλοποιήσουμε τον στόχο μας που είναι στα 327 εκατομμύρια.

Στην επόμενη διαφάνεια βλέπετε την προτεραιότητα 1 από τι αποτελείται, την πρόοδο ουσιαστικά. Η πρόοδος για την προτεραιότητα 1: έχουν εκδοθεί 9 προσκλήσεις, έχουν γίνει 14 εντάξεις, υπάρχουν 8 πράξεις ενταγμένες με νομικές διατάξεις και 4 εκατομμύρια δηλωθείσες δαπάνες.

Στην προτεραιότητα 2 γνωρίζετε τους ειδικούς στόχους. Να πω ότι έχουν γίνει στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης εκχώρηση 521 εκατομμύρια και στην επιτελική δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εργασίας 62 εκατομμύρια. Στην προτεραιότητα 2 μπορεί να μη φαίνονται πολύ ικανοποιητικά τα μεγέθη, οφείλω όμως να σας πω ότι θα είναι πάρα πολύ ικανοποιητική η πρόοδος μέχρι το τέλος του έτους, διότι έχουμε δουλέψει πάρα πολύ σε συνεργασία με τη ΔΥΠΑ για μια πρόσκληση κρατικών ενισχύσεων με *de minimis* για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες πάνω από 30 ετών, που αφορά 3.880 άτομα και είναι 100 εκατομμύρια.

Από όσο γνωρίζουμε -θα μας τα επιβεβαιώσει και ο εκπρόσωπος της ΔΥΠΑ στη συνέχεια- είναι στο στάδιο της υπογραφής, άρα μέχρι το τέλος του μήνα ελπίζουμε ότι θα δημοσιευτεί και στη συνέχεια θα

ξεκινήσει η υποβολή των αιτήσεων. Αυτό σημαίνει ότι στις αρχές του '25 θα γίνουν οι υπαγωγές και ενδεχομένως μέχρι το τέλος Ιουνίου του '25 να έχουμε και τις πρώτες δαπάνες.

Επίσης είναι στο στάδιο της υπογραφής μια πάρα πολύ μεγάλη πράξη με δικαιούχο τη ΔΥΠΑ, είναι το ανοιχτό πρόγραμμα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για ανέργους ηλικίας 30 ετών, με έμφαση σε ομάδες με μεγάλη αποχή από την αγορά εργασίας. Ο προϋπολογισμός είναι 220 εκατομμύρια και αφορά ουσιαστικά 48.000 άτομα συνολικά.

Επίσης είναι για υπογραφή το έργο της κατάρτισης ανέργων ναυτικών για τη σχολική χρονιά 2024-2025 που είναι περίπου 4 εκατομμύρια.

Γενικώς για την προτεραιότητα 2. Η προτεραιότητα 2 έχουμε 4 προσκλήσεις, 7 εντάξεις, 2 ενταγμένες πράξεις με νομικές δεσμεύσεις και 2 πράξεις με δηλωθείσες δαπάνες.

Σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα 3 γνωρίζετε τι περιλαμβάνει πράξεις στον ειδικό στόχο 4ε, στον 4στ, 4ζ, έχουν εκδοθεί 33 προσκλήσεις, 143 εντάξεις, έχουμε 120 πράξεις με νομικές δεσμεύσεις και 62 πράξεις με δηλωθείσες δαπάνες. Η προτεραιότητα αυτή πραγματικά έχει αξιοσημείωτη πρόοδο και συνεχίζουμε διότι πραγματικά υπάρχουν και πράξεις οι οποίες αναμένεται να υλοποιηθούν και επίσης καθώς έχει ανοιχτεί η πρόσκληση για την εξειδίκευση αναμένονται και νέες δράσεις.

Σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα 4 στην κοινωνική καινοτομία δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμη προτεραιότητα. Αναμένονται όμως δράσεις και επίσης στη συνέχεια θα έχουμε και μια παρουσίαση από τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος της Θεσσαλίας και εδώ θα καταλάβετε γιατί μπορεί πολύ σύντομα να ενεργοποιηθεί και αυτή η προτεραιότητα.

Σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα 5 την απασχόληση για τους νέους, το καμάρι της Διαχειριστικής. Εδώ έχουμε 2 ειδικούς στόχους, προώθηση στην απασχόληση, αλλά και κοινωνική ένταξη ατόμων αυτής της ηλικιακής ομάδας οι οποίοι χρειάζονται μια ειδική μεταχείριση για την προώθησή τους στην απασχόληση.

Η προτεραιότητα 5 έχει μια εκχώρηση 105 εκατομμύρια στη ΔΥΠΑ για δράσεις κρατικών ενισχύσεων και 169 εκατομμύρια στην επιτελική δομή του Υπουργείου Εργασίας που έχει οριστεί ως ενδιάμεσος φορέας για

την υλοποίηση δράσεων κατάρτισης, που είναι μεταφερόμενες από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Στην προτεραιότητα 5 έχουμε 11 προσκλήσεις εκ των οποίων η μία είναι της επιτελικής του Υπουργείου Εργασίας, 16 εντάξεις, 7 ενταγμένες πράξεις με νομικές δεσμεύσεις και 1 πράξη στην οποία έχουν γίνει δαπάνες.

Σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα 6 επισιτιστική βοήθεια και υλική υστέρηση, όπως είπα και στην αρχή της εισήγησής μου έχει προκηρυχθεί το σύνολο του έργου αναμένεται μέχρι το τέλος του έτους να έχουμε τις πρώτες συμβάσεις και στη συνέχεια να ξεκινήσει κανονικά η υλοποίηση του έργου και η υλοποίηση των συνοδευτικών υπηρεσιών, όπως προβλέπονται μέσα στο Πρόγραμμα. Αυτή τη στιγμή έχει βγει η πρόσκληση και έχουν γίνει 13 εντάξεις.

Στην προτεραιότητα 7 του Προγράμματος την Τεχνική Βοήθεια έχουμε κι εδώ 4 προσκλήσεις, 39 εντάξεις, 31 ενταγμένες πράξεις με ΝΟΔΕ και 15 πράξεις με δηλωθείσες δαπάνες.

Ελπίζω ότι δεν σας κούρασα, θέλω να παρακαλέσω να δείτε και την πλήρη παρουσίαση μέσα στο δίαυλο γιατί θα σας δώσει καλύτερα στοιχεία για την εξέλιξη ανά ειδικό στόχο, αλλά και για τους δείκτες του Προγράμματος. Αυτή τη στιγμή δεν θεωρώ σκόπιμο να σας κάνω τόσο αναλυτικές παρουσιάσεις, πολύ απλά γιατί θέλω να σας δώσω τον λόγο και να συζητήσουμε πράγματα που αξίζει να συζητηθούν και για την υποβολή των νέων δράσεων και για τον χαρακτήρα που θα έχουν και για το πόσο γρήγορα μπορούμε να συνεργαστούμε, ώστε αυτές οι δράσεις να υλοποιηθούν καλά. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα μου επιτρέψετε σε συνέχεια της παρουσίασης της κας Μανώλη είναι πολύ βασικό να έχουμε την πλήρη εικόνα για την πορεία εφαρμογής του Προγράμματος, το τι έχει γίνει και το τι δεν έχει γίνει. Αρχικά θέλω να ευχαριστήσω τη Διαχειριστική Αρχή για την πολύ καλή δουλειά, την εξαιρετική δουλειά που έχει κάνει το τελευταίο χρονικό διάστημα και τον επαγγελματισμό των στελεχών.

Προείπα ότι το 2025 θα είναι ένας δύσκολος χρόνος γιατί υπάρχει για πρώτη φορά η κάλυψη του κανόνα $n+3$ που είναι ιδιαίτερα υψηλός. Αυτό προαπαιτεί κάποια πράγματα. Πρώτο και βασικότερο την πλήρη ενεργοποίηση όλων των τομέων που καλύπτονται από το Πρόγραμμα.

Συνεπώς απαιτείται οι φορείς σχεδιασμού να έχουν ολοκληρώσει άμεσα τον σχεδιασμό ο οποίος όμως πρέπει να είναι και βιώσιμος για να υλοποιηθεί και προφανώς οι φορείς εφαρμογής θα έχουν την ανάλογη ετοιμότητα για την υλοποίηση.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε δυο πράγματα. Το Πρόγραμμα έχει πάρα πολύ μεγάλο budget έχει το μεγαλύτερο προϋπολογισμό στο ΕΣΠΑ 2021-2027, οι δράσεις έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία και γιατί έχουν υψηλή προστιθέμενη αξία; Γιατί ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα προβλήματα τομέων: στην παιδεία, στην απασχόληση, στην υγεία, στην κοινωνική συνοχή. Γιατί ανταποκρίνονται; Γιατί οι δράσεις επιλύουν καθημερινά προβλήματα των πολιτών και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Εξ ου και έχουν και τη μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα απ' όλες τις δράσεις που υλοποιούνται στο ΕΣΠΑ σε όλες τις προγραμματικές περιόδους.

Άρα πρέπει να έχουμε μια κοινή συμφωνία ότι όλοι θα συνεργαστούμε -γιατί εδώ έχουμε τους κρίκους μιας αλυσίδας και αν ένας κρίκος δεν λειτουργεί η αλυσίδα δεν μπορεί να κάνει τίποτα- προκειμένου να επιτευχθούν όχι μόνο οι ποσοτικοί αλλά και οι ποιοτικοί στόχοι του Προγράμματος. Την υφιστάμενη κατάσταση την παρουσίασε η κα Μανώλη πάρα πολύ αναλυτικά, την είπε και η κα Kauffman grosso modo προηγουμένως, πρέπει να είμαστε σε στενή συνεργασία προκειμένου η υλοποίηση να γίνει και αποτελεσματική, αλλά κυρίως και αποδοτική.

Δεν θέλω να πω κάτι άλλο, να προχωρήσουμε στα δυο επόμενα ζητήματα τα οποία είναι ενημέρωση για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων, τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής πράξεων και για τα έργα στρατηγικής σημασίας.

Μια παρένθεση πριν ξεκινήσετε, τα πρακτικά της 2^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής θεωρώ ότι εγκρίνονται υπό την αίρεση της παρατήρησης του μέλους για τη σχετική διόρθωση. Οπότε συμφωνούμε όλοι, ευχαριστώ.

Παρακαλώ η κα Μανώλη.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Θα δώσω τον λόγο στην κα Καραπατάκη την Προϊσταμένη της Υποδιεύθυνσης Α του Προγράμματος που έχει την ευθύνη για την παρακολούθηση του Προγράμματος, αλλά και για την έκδοση των

προσκλήσεων εντάξεων να μας δώσει τον προγραμματισμό των προσκλήσεων όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, αναφέρονται πρώτα - πρώτα τις πράξεις οι οποίες είναι πάρα πολύ κοντά στην υπογραφή άρα στη δημοσίευση και στη συνέχεια αυτές που βασίζονται στον προγραμματισμό της Διαχειριστικής όπως ισχύει αυτή τη στιγμή. Ευχαριστώ.

Ε. ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗ: Καλημέρα σας και από εμένα. Θα σας κάνω όσο μπορώ μια συνοπτική αναφορά στις προσκλήσεις που προγραμματίζονται για το επόμενο διάστημα. Είναι σε πρώτη φάση όπως είπε η Προϊσταμένη του Προγράμματος οι προσκλήσεις που έχουν περιληφθεί στην προηγούμενη εγκεκριμένη εξειδίκευση του Ιουλίου, έχουν δρομολογηθεί για υπογραφές και ευελπιστούμε ότι έως και τέλος του μήνα ενδεχομένως θα έχουν εκδοθεί.

Έχουμε μετά προσκλήσεις που προγραμματίζονται για το επόμενο διάστημα μέχρι τέλος του χρόνου ή 1^ο – 2^ο τρίμηνο του 2025, ταυτόχρονα όμως δεδομένου ότι έχει εκδοθεί και νέα πρόσκληση για νέες εξειδικεύσεις ή ανακλήσεις τροποποιήσεις προηγούμενων εξειδικεύσεων και επίσης επειδή υπήρχε ανάγκη λόγω του επείγοντος σε ορισμένες εξειδικεύσεις που μας είχαν κατατεθεί άτυπα προγενέστερα, ήδη τις επεξεργαζόμαστε προκειμένου κι αυτές να προχωρήσουν στο επόμενο διάστημα σε προσκλήσεις.

Σε αυτές τις εξειδικεύσεις οι οποίες βρίσκονται σε διαδικασία υπογραφών, έχουμε στην προτεραιότητα 1 πρόσκληση για συστημικές παρεμβάσεις του Υπουργείου Υγείας που αφορούν μελέτες, πιλοτικές δράσεις όπως προβλέπεται στο Πρόγραμμα για Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, για τη μακροχρόνια φροντίδα, τη δημόσια υγεία και πρόληψη, την Ψυχική Υγεία και αντιμετώπιση εξαρτήσεων σύμφωνα με την στρατηγική βέβαια του Υπουργείου Υγείας. Αυτή η πρόσκληση είναι στα 65 εκατομμύρια ευρώ και απευθύνεται σε δικαιούχους το Υπουργείο Υγείας και εποπτευόμενους θεσμικά αρμόδιους φορείς του.

Στη συνέχεια έχουμε όπως αναφέρθηκε την προκήρυξη της δράσης κρατικών ενισχύσεων από τον ενδιαμέσο φορέα ΔΥΠΑ για προγράμματα ενίσχυσης επιχειρηματικότητας για άνεργους ηλικίας 30 έως 59 ετών με έμφαση στις γυναίκες, που πρόκειται για προώθηση στην αυτοαπασχόληση για δημιουργία νέων επιχειρήσεων από άνεργους που είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο της ΔΥΠΑ. Η δράση αυτή έχει διάρκεια 12 μήνες

για τα επιχειρηματικά σχέδια, υλοποιείται σε κύκλους ανοιχτών προγραμμάτων, δηλαδή μέχρι εξάντλησης του προϋπολογισμού και το κατ' αποκοπήν ποσό που παίρνουν οι νέοι επιχειρηματίες για να φτιάξουν το επιχειρησιακό τους προγράμματα είναι πλέον στις 17.000 € έχει αναθεωρηθεί σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Στη συνέχεια έχουμε τη δράση της πρακτικής άσκησης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που είναι για τα ακαδημαϊκά έτη 2024-2025 έως το 2026-2027 και αφορά στην αποζημίωση των ασκούμενων φοιτητών 1^{ου} κύκλου σπουδών Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι αυτή η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική ή προαιρετική εντός του Προγράμματος σπουδών των ΑΕΙ, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου του Υπουργείου Παιδείας.

Το ύψος της αποζημίωσης καθορίζεται με ΚΥΑ των συναρμόδιων Υπουργείων. Ο προϋπολογισμός της πρόσκλησης αυτής είναι 60 εκατομμύρια και απευθύνεται στους Ειδικούς Λογαριασμούς κονδυλίων έρευνας όλων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας.

Επίσης έτοιμη για υπογραφή είναι η δράση ενδυνάμωσης και προώθησης ισότητας στα ΑΕΙ και υποστήριξη κέντρου ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης, που επίσης απευθύνεται στα ΑΕΚ της χώρας 11,5 εκατομμύρια ευρώ.

Αυτό αφορά δυο πράγματα τα οποία περιλαμβάνονται στο Νόμο 4957/2022 του Υπουργείου Παιδείας. Το ένα είναι η υλοποίηση σχεδίων δράσης για την ισότητα των φύλων και καταπολέμηση των διακρίσεων και το άλλο είναι το Κέντρο ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης που πρέπει να λειτουργεί σε κάθε ΑΕΙ.

Στη μια περίπτωση τα σχέδια δράσης για την ισότητα των φύλων ουσιαστικά εκπονούν σχέδια για την προώθηση και διασφάλιση της ισότητας και καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλες τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές διαδικασίες των ΑΕΙ, από την άλλη το Κέντρο ψυχολογικής και συμβουλευτικής υποστήριξης υποστηρίζει όλη την πανεπιστημιακή κοινότητα και ιδίως τους φοιτητές όλων των κύκλων σπουδών και παρέχει βέβαια και ψυχολογική υποστήριξη και σε άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές

ανάγκες. Είναι μια πρόσκληση που περιμένουμε να εκδοθεί κι αυτή ίσως τον επόμενο μήνα.

Στη συνέχεια οι προσκλήσεις που έχουμε δρομολογήσει, τις επεξεργαζόμαστε και ευελπιστούμε μέχρι τέλος του χρόνου να έχουν εκδοθεί.

Στις συστημικές είναι η ενίσχυση της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας για ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας και της δια βίου μάθησης στα 3.271.000 € με δικαιούχο την Εθνική Βιβλιοθήκη. Εδώ ο στόχος είναι η ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας και η ενίσχυση της άτυπης μάθησης, όπως είναι η αυτομόρφωση.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας να πούμε επίσης ότι είναι αρμόδια για τον συντονισμό όλου του εθνικού δικτύου Βιβλιοθηκών και έτσι αναλαμβάνει με αυτή την ιδιότητά της την προώθηση ευέλικτων ευκαιριών αναβάθμισης δεξιοτήτων του πληθυσμού, μέσω διεξαγωγής ειδικών εργαστηρίων για διάφορα κοινωνικά θέματα, αλλά και θεματικών ημερών, όπως είναι η ανοιχτή επιστήμη προωθώντας έτσι την καλλιέργεια κοινοτήτων μάθησης χωρίς αποκλεισμούς.

Στη συνέχεια έχουμε μια δράση με δικαιούχο το Ινστιτούτο της ΕΣΑΜΕΑ, την εκπαίδευση εκπαιδευτικών κινητικότητας, προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης για άτομα με οπτική αναπηρία το mobility rights for all στις 800.000 €. Εδώ αφορά δημιουργία επαγγελματικού περιγράμματος εκπαιδευτή κινητικότητας προσανατολισμού και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης και πιλοτική υλοποίηση του Προγράμματος σε πολύ μικρό αριθμό ωφελουμένων, όπου στόχος είναι εδώ η καταπολέμηση του αποκλεισμού βεβαίως των ατόμων με αναπηρία, η προώθηση της κοινωνικής τους συμπερίληψης και η διασφάλιση του δικαιώματός τους για αυτόνομη κινητικότητα και ανεξάρτητη διαβίωση.

Για τη δράση αυτή που είναι πολύ σημαντικό, να πούμε ότι περιμένουμε την ανάπτυξη του ειδικού θεσμικού πλαισίου βάσει του οποίου θα υλοποιηθεί, αλλά όπως έχουμε ενημερωθεί είναι σε μια διαδικασία εξέλιξης και ευελπιστούμε μέχρι τέλος του χρόνου να την έχουμε.

Στην ίδια προτεραιότητα μετασυστημικές δράσεις, έχουμε τη δημιουργία πλατφόρμας για χρήση αναλυτικού εργαλείου αξιολόγησης βέλτιστου συμφέροντος ασυνόδευτων ανηλίκων με δικαιούχο το Υπουργείο

Μετανάστευσης και Ασύλου, με προϋπολογισμό στο 1.134.000 €. Αυτό το αναλυτικό εργαλείο βέλτιστου συμφέροντος θα συμπληρώνεται, επικαιροποιείται και τηρείται ουσιαστικά μια βάση δεδομένων για κάθε ασυνόδευτο παιδί που βρίσκεται στη χώρα για το χρονικό διάστημα που παραμένει εδώ και περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες για το παιδί, παράγοντες ευαλωτότητας, πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης, την ασφάλεια, την προστασία του, το ιστορικό αποχωρισμού του και την οικογένειά του, την υγεία, την περίθαλψη, την καθημερινή του ζωή, την εκπαίδευση και τα μέλη της οικογένειάς του παιδιού και βέβαια πρόσβαση σε αυτό το εργαλείο θα έχουν πολύ συγκεκριμένοι επαγγελματίες που εργάζονται σε δομές επείγουσας φιλοξενίας, κέντρα φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων και φορείς που παρέχουν υπηρεσίες επιτροπείας.

Μια δράση στην προτεραιότητα 2 που σχεδιάζεται από τον ενδιαμέσο φορέα ΔΥΠΑ και αναμένεται στο επόμενο διάστημα μέχρι τέλος του χρόνου ενδεχομένως, είναι οι δράσεις για τις νέες θέσεις εργασίας σε ανέργους άνω των 30 ετών με προϋπολογισμό 300 εκατομμύρια.

Εδώ πρόκειται για επιχορήγηση επιχειρήσεων για πρόσληψη ανέργων. Απευθύνεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις που ασκούν τακτικά οικονομική δραστηριότητα σε όλη τη χώρα. Η επιχορήγηση ανέρχεται σε ποσοστό που συνδέεται με ποσοστό μοναδιαίου κόστους, πλέον έχει επικαιροποιηθεί στα 1.189 € και ουσιαστικά πρόκειται ανάλογα τον πληθυσμό που θέλει κανείς γυναίκες, ευάλωτους, μακροχρόνια ανέργους και τα λοιπά, δίνεται αυξημένο ποσοστό σε αυτή την κλίμακα του unite cost.

Επίσης το πρόγραμμα αυτό θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο ανοιχτού τύπου προγραμμάτων μέσω της διαδικασίας άμεσης αξιολόγησης και έτσι η δράση παραμένει ανοιχτή μέχρι την κάλυψη όλων των θέσεων ή την εξάντληση του προϋπολογισμού.

Στη συνέχεια έχουμε προγράμματα χορήγησης υποτροφιών για συμμετοχή σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και για υποστήριξη σε εταιρικής κινητικότητας υποψηφίων διδακτόρων με δικαιούχο το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών και προϋπολογισμό 33.270.000 €.

Εδώ είναι τρία πράγματα που ενισχύονται. Είναι η παροχή υποτροφιών σε υποψήφιους διδάκτορες, κατόπιν επιλογής των αρτιότερων επιστημονικά και με κριτήρια επιστημονικής αριστείας. Μετά είναι η παροχή υποτροφιών σε μεταπτυχιακούς φοιτητές με ιδιαίτερη εστίαση στου τομείς που εμπίπτουν στην εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης και τρίτον παροχή υποτροφιών κινητικότητας σε υποψηφίους διδάκτορες ελληνικών ΑΕΙ προκειμένου να συνεργαστούν με μέγιστο διάστημα έξι μήνες, με άλλα ΑΕΙ της χώρας στο πλαίσιο της διδακτορικής τους διατριβής.

Στην προτεραιότητα 3 επίσης έχουμε την στοχευμένη εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού σε παραγωγικούς και κρίσιμους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης με την ενίσχυση δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων με δικαιούχο το ΕΚΔΔΑ όπως αναφέρεται στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα με προϋπολογισμό 14.900.000 € και αφορά στον σχεδιασμό και υλοποίηση νέων στοχευμένων προγραμμάτων ειδικού χαρακτήρα για στελέχη Δημόσιας Διοίκησης, τα οποία εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να συνδέονται με τις δράσεις του Προγράμματος του ανθρώπινου δυναμικού σύμφωνα με τις ανάγκες που θα προκύψουν σε συνδυασμό με τις δράσεις που υλοποιούνται.

Στην προτεραιότητα 3 επίσης έχουμε τα προγράμματα ανάπτυξης ψηφιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της εκκλησίας, με δικαιούχο το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμόρφωσης τις Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, με προϋπολογισμό 5 εκατομμύρια ευρώ, που αφορά στην επιμόρφωση των κληρικών και του προσωπικού της εκκλησίας για ενίσχυση των δεξιοτήτων τους και αποτελεσματική Διοίκηση της εκκλησίας.

Επίσης έχουμε στο επόμενο διάστημα από τον καινούργιο χρόνο και μετά, την πλήρη ανάπτυξη της δράσης «Νταντάδες της γειτονιάς», αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στην πιλοτική εφαρμογή της δράσης για την οποία θα δοθεί και μια μικρή παράταση όπως μας έχει αιτηθεί το αρμόδιο Υπουργείο. Η πλήρη ανάπτυξη της δράσης αναμένεται να ξεκινήσει κατόπιν της πιλοτικής εφαρμογής και την ολοκλήρωση της αξιολόγησης ώστε να ενσωματωθούν τυχόν αλλαγές που θα προκύψουν.

Να πούμε βέβαια ότι οι «Νταντάδες της γειτονιάς» ουσιαστικά πρόκειται για δράσεις φύλαξης βρεφών και νηπίων από διεπιστευμένους παρόχους εγγεγραμμένους σε Μητρώο επιμελητών, όπου χρηματοδοτείται

μεταξύ άλλων βεβαίως το σημαντικό είναι η αμοιβή του επιμελητή και βεβαίως συμβάλλει στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία «Εγγύηση για το παιδί», η δράση αυτή.

Στη συνέχεια έχουμε για το 2^ο τρίμηνο του 2025 βάσει του προγραμματισμού της ΔΥΠΑ δράσεις νέων θέσεων εργασίας, εργασιακής ένταξης και επανένταξης για ευάλωτες ομάδες ανέργων άνω των 30 ετών με προϋπολογισμό 40 εκατομμύρια, όπου περιλαμβάνεται συμβουλευτική, εργασιακή συμπαράσταση και τοποθέτηση στην απασχόληση μέσω επιχορήγησης επιχειρήσεων για ανέργους ευπαθών κοινωνικών ομάδων ηλικίας 30 ετών και άνω, πάλι αυτό είναι σε αυξημένο ποσοστό της κλίμακας του μοναδιαίου κόστους που έχει εγκριθεί.

Μια επίσης δράση κρατικών ενισχύσεων είναι στην προτεραιότητα των νέων αντίστοιχα με αυτά που είπαμε προηγουμένως για νέους ελεύθερους επαγγελματίες, είναι για νέους ανέργους εκτός εκπαίδευσης απασχόλησης ηλικίας 18 έως 29 ετών, στα 37 εκατομμύρια ευρώ.

Ομοίως έχουμε τις νέες θέσεις εργασίας όπως αναφέρθηκε για τους άνω των 30 και για τις ηλικίες 18 έως 29 ετών στα 63 εκατομμύρια ευρώ, που προβλέπεται για το 2^ο τρίμηνο του 2025 και έχουμε και δράσεις νέων θέσεων εργασίας για ηλικίες 18 έως 29 ετών που ανήκουν όμως σε ευάλωτες ή ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ΑμεΑ στα 5 εκατομμύρια ευρώ.

Στη συνέχεια οι προσκλήσεις που σχεδιάζονται και αναμένεται βεβαίως να εγκριθούν στην επόμενη έγκριση εξειδίκευσης και προγραμματισμό προσκλήσεων αλλά λόγω του επείγοντος η Διαχειριστική Αρχή ήδη τις επεξεργάζεται είναι το Παρατηρητήριο θεμάτων αναπηρίας Β κύκλος, όπως είχε υλοποιηθεί στην προηγούμενη περίοδο 2014-2020 είχε ξεκινήσει το Παρατηρητήριο αναπηρίας, στον Β κύκλο προβλέπεται η συνέχιση της υποστήριξης και λειτουργίας του προκειμένου να ασκεί την ερευνητική και επιστημονική του δραστηριότητα και συνδέεται βέβαια και με τη συνεχή εκπλήρωση του αναγκαίου πρόσφορου όρου 4.4.

Άλλη πρόσκληση που επεξεργαζόμαστε είναι η ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου μηχανισμών και εργαλείων για την εφαρμογή κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής και αντιμετώπιση της αστεγίας με δικαιούχο τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής Στεγαστικής Πολιτικής και την επιτελική δομή του

Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, η πρόσκληση αυτή συνδέεται με τον σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για κοινωνική στέγαση, την αστεγία και την επισφάλεια στέγης και προβλέπεται μηχανισμός εντοπισμού, παρακολούθησης και αντιμετώπισης επισφαλούς στέγασης ή επαπειλούμενης αστεγίας.

Επίσης έχουμε τη δημιουργία και λειτουργία Παρατηρητηρίου για τη δημογραφική πολιτική με δικαιούχο τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής και την επιτελική δομή του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, η πρόσκληση αυτή συνδέεται με το εθνικό σχέδιο δράσης για το δημογραφικό και σκοπός είναι η δημιουργία Παρατηρητηρίου που θα αποτελεί βασικό εργαλείο άσκησης δημογραφικής πολιτικής.

Μια δράση επίσης του Υπουργείου Παιδείας που μας προωθήθηκε και την επεξεργαζόμαστε που αναφέρθηκε και προηγουμένως από την Υφυπουργό, είναι η υποστήριξη του επαγγελματικού προσανατολισμού για την παροχή ατομικής συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού στους μαθητές Α τάξης λυκείου με δικαιούχο τον ΕΟΠΠΕΠ. Προβλέπεται η δημιουργία ηλεκτρονικής εφαρμογής μέσω του gov.gr που θα λειτουργεί τον ΕΟΠΠΕΠ και με δημιουργία Μητρώου επαγγελματικού προσανατολισμού που θα καταχωρούνται οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα, έτσι ώστε ο μαθητής της Α λυκείου να συμπληρώνει ερωτηματολόγιο επαγγελματικού προσανατολισμού και κατόπιν να δημιουργείται ατομική συνεδρία με το σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού. Μια καινούργια και καινοτόμα δράση του Υπουργείου Παιδείας.

Τέλος έχουμε τη συνέχεια της πράξης που υλοποιήθηκε στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο Κέντρα δια βίου μάθησης νέα φάση, με δικαιούχο το ΙΝΕΔΙΒΙΜ το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, με στόχο τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων σε συνεργασία με τους Δήμους της χώρας. Αυτά ο μακρύς μας προγραμματισμός για τους επόμενους μήνες.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ την κα Καραπατάκη για τον προγραμματισμό προσκλήσεων και για όλη τη δουλειά μέχρι τώρα. Θα ήθελα τώρα να δώσω τον λόγο στις επιτελικές, θα δώσω πρώτα τον λόγο στον Προϊστάμενο της επιτελικής του Υπουργείου Παιδείας τον κ. Παύλο Πασχάλη

να μας κάνει την παρουσίασή του για πράξεις που υλοποιούνται και αυτές που θα υλοποιηθούν σε λίγο.

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Θα μας δώσετε μόνο ένα λεπτό για να περάσουμε τη νέα version, κάναμε αλλαγές της τελευταίας στιγμής κυριολεκτικά.

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Ωραία. Τότε να δώσουμε τον λόγο στη ΔΥΠΑ μέχρι να είστε έτοιμος; Ευχαριστώ.

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Οπότε ο λόγος στον εκπρόσωπο της ΔΥΠΑ το Γενικό Διευθυντή τον κ. Κωνσταντίνο Γεώρμα.

Κ. ΓΕΩΡΜΑΣ: Βασικά αυτό που περιέγραψε η κα Kauffman προηγουμένως θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι και ο στρατηγικός προσανατολισμός της ΔΥΠΑ μια και περιλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες οι οποίες σε εμάς έχουν να κάνουν αφ' ενός το πρώτο και βασικό είναι η επιχειρησιακή ικανότητα της ΔΥΠΑ, όπου εκεί γίνονται πάρα πολλές ενέργειες, πολλές από αυτές συγχρηματοδοτούμενες, αλλά και μέσα από το Ταμείο Ανάκαμψης και από δράσεις της DG REFORM.

Η βασική λογική και ο βασικός στόχος εδώ είναι να επιτύχουμε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά τη σύζευξη στην αγορά εργασίας εργαζομένων, ανέργων και επιχειρήσεων. Κυρίως ανέργων και επιχειρήσεων και να βελτιώσουμε κατά πολύ τα εργαλεία που έχουμε όσον αφορά αυτή την σύζευξη.

Επίσης έχει και δράσεις όπως είναι για παράδειγμα η ανακαίνιση των ΚΠΑ (Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης) έτσι ώστε και κτιριακά τα ΚΠΑ να μπορούν να φέρουν εις πέρας τις εργασίες τους όπως πρέπει.

Ένας άλλος στόχος που πραγματικά εκεί είχαμε ως χώρα ένα έλλειμμα, αλλά νομίζω ότι γίνεται πάρα πολύ μεγάλη προσπάθεια και αναφέρθηκε σε αυτό και η Υφυπουργός προηγουμένως, είναι βέβαια η αναβάθμιση των δεξιοτήτων όπου εδώ γίνονται πάρα πολύ μεγάλες προσπάθειες τόσο με τα ΕΠΑΣ και τις Σχολές μαθητείας, αλλά και με την κατάρτιση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, να έχουμε και εδώ μια παρέμβαση.

Τέλος, ένας άλλος άξονας δράσεων για τη ΔΥΠΑ είναι βέβαια η προώθηση κοινωνικών πολιτικών και όπως γνωρίζουμε η ΔΥΠΑ παίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τις νέες δράσεις για τη στεγαστική συνδρομή.

Πάμε στη διαφάνεια για τις προτεραιότητες την οποία βέβαια μπορούμε να την περάσουμε λίγο γρήγορα, δεν χρειάζεται νομίζω να αναφερθώ αναφέρθηκε η κα Μανώλη στις προτεραιότητες. Να πάμε σε αυτή τη διαφάνεια, είναι ενδεικτική αυτών που είπα προηγουμένως.

Κατ' αρχάς το βασικό γεγονός ότι δίνεται μια μεγάλη έμφαση στην απασχόληση των νέων. Πράγματι υπάρχει ένα σχετικό έλλειμμα όσον αφορά την απασχόληση των νέων στην Ελλάδα γι' αυτό ακριβώς μια σειρά από δράσεις, πολλαπλές δράσεις που έχουν να κάνουν και με τη μάθηση και με τη μαθητεία και με την κατάρτιση και με την προώθηση στην απασχόληση και με προγράμματα προεργασίας και επαγγελματικής εμπειρίας μιας και γνωρίζουμε ότι ένα μεγάλο έλλειμμα που έχουμε στη χώρα μας είναι ακριβώς η διασύνδεση αφού τελειώσει ο νέος την εκπαίδευσή του να διασυνδεθεί και να ενταχθεί γρήγορα στην αγορά εργασίας.

Εδώ βλέπουμε ότι περίπου το 44% των πόρων κατανέμονται σε αυτό τον τομέα. Περίπου 50% των πόρων κατανέμεται στον τομέα της απασχόλησης και αγοράς εργασίας και εδώ να τονίσω ότι δίνεται πάρα πολύ μεγάλη σημασία στο να υπάρχει στόχευση σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και άρα μια και αυτό αναφέρθηκε και προηγουμένως και κυρίως βέβαια στην προώθηση στην απασχόληση των γυναικών, όπου και εδώ πρέπει να δοθεί μια ιδιαίτερη έμφαση και έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση.

Πλέον όλα τα προγράμματα τα οποία προκηρύσσονται από τη ΔΥΠΑ, δίνουν μια ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση των γυναικών στην απασχόληση. Χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια ότι -όπως είδαμε και από τις αναφορές στις προσκλήσεις που έγιναν προηγουμένως που ετοιμάζονται από τη ΔΥΠΑ- δε δίνεται έμφαση για ειδικές κατηγορίες πληθυσμιακές, όπως για παράδειγμα τα άτομα με αναπηρία ή τα άτομα που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ο τρίτος τομέας εδώ όπως βλέπουμε είναι η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση με 6,3% θα αναφερθούμε λίγο παρακάτω σε αυτά.

Εδώ βλέπουμε πως κατανέμεται ο διαθέσιμος προϋπολογισμός, οι συστημικές παρεμβάσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως έχουμε γύρω στα 5 εκατομμύρια ευρώ, η απασχόληση και η προώθηση στην αγορά εργασίας είναι ο κύριος όγκος των δαπανών που προβλέπονται για τη ΔΥΠΑ στα 670 εκατομμύρια ευρώ, η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση 87 εκατομμύρια ευρώ και η απασχόληση των νέων 608 εκατομμύρια ευρώ. Ενδεικτικά και αυτοί οι αριθμοί στο που θέλουμε να προσανατολίσουμε τις δαπάνες μας ως Δημόσιος Οργανισμός.

Εδώ μια μικρή περιγραφή των συστημικών δράσεων. Όπως σας είπα ο στόχος μας είναι να εξασφαλίσουμε την ποιότητα στη σχέση μας με το εργατικό δυναμικό, την ποιότητα δηλαδή των υπηρεσιών που προσφέρουμε τόσο στους ανέργους όσο και στις επιχειρήσεις, είναι πάρα πολύ σημαντικό και αυτό. Χτες είχαμε και την εκδήλωση του Business Award για να βραβεύσουμε επιχειρήσεις που έχουν συμβάλει πάρα πολύ στο να προσλάβουν ανθρώπους, τη σχέση τους βέβαια με τα ΚΠΑ και μια δεύτερη δράση που υπάρχει εδώ είναι η αναβάθμιση του δικτύου EURES για την προώθηση της κοινωνικότητας της εργασίας σε διευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην προτεραιότητα 2 όπως βλέπουμε έχουμε μια σειρά από δράσεις, δεν θα σας κουράσω πολύ με αυτές τις δράσεις μια και ήδη αναφέρθηκαν. Είναι δράσεις στοχευμένες, δράσεις που στοχεύουν κυρίως στους νέους αλλά και σε μεγάλο βαθμό και για τα άτομα 30-59 ετών και τις ευπαθείς ομάδες, βλέπουμε η 4.8. δηλαδή είναι η επανένταξη ανέργων ηλικίας 30 ετών και άνω σε ευάλωτες και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, με ένα προϋπολογισμό 40 εκατομμυρίων.

Και ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα το οποίο τώρα έχουμε ξεκινήσει να το συζητάμε και να το σχεδιάζουμε που ίσως θα ενδιαφέρει και τους φίλους μας από τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ένα πιλοτικό πρόγραμμα μικροχρηματοδότησης με προϋπολογισμό γενικά 10 εκατομμύρια ευρώ.

Όσον αφορά την προτεραιότητα 3 έχουμε τα προγράμματα μαθητείας στις πειραματικές Σχολές και τη λειτουργία των ΣΑΕΚ. Θα ήθελα εδώ να πω δυο λόγια, τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια μεγάλη προσπάθεια οι Σχολές μαθητείας που γενικά είχαν κάπως περιπέσει σε μια αφάνεια, να αποκτήσουν και αποκτούν -μπορούμε πλέον να μιλάμε με ενεστώτα- μια πιο έντονη και δυναμική παρουσία έτσι ώστε να προσελκύσουν νέους και νέες και

το δεύτερο να τους προσανατολίσουν σε επαγγέλματα τα οποία υπάρχει μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας και τα οποία μέχρι σήμερα καλύπτονταν με άλλους τρόπους. Γίνεται πάντως μια πολύ μεγάλη προσπάθεια σε αυτό τον τομέα με ανακαίνιση των Σχολών, με αναβάθμιση του υλικού και των μαθημάτων που προσφέρονται σε αυτές.

Όσον αφορά την απασχόληση των νέων βλέπετε ότι έχουμε πάρα πολλά προγράμματα. Είναι προγράμματα τα οποία αφορούν από την προώθηση των νέων και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους στην πράσινη και ψηφιακή οικονομία, μέχρι ειδικά προγράμματα με ειδική έμφαση στις νέες γυναίκες, όπως επίσης και προγράμματα τα οποία είναι στοχευμένα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας. Αναφέρθηκα και προηγουμένως ο προϋπολογισμός εδώ θα είναι γύρω στα 608 εκατομμύρια.

Και από την Τεχνική Βοήθεια αναφερθήκαμε ήδη αρκετά σε αυτό, μπορούμε να περάσουμε τη διαφάνεια. Να πάμε στην επόμενη διαφάνεια στα ποσοστιαία στοιχεία όπου βλέπουμε ότι στην προτεραιότητα 2 έχουμε 95.000 περίπου ωφελούμενους, όσον αφορά τους νέους έχουμε 52.000 ωφελούμενους και όσον αφορά την προτεραιότητα 3 έχουμε 10.000 ωφελούμενους.

Δυο λόγια μόνο θα πω για τον προγραμματισμό γιατί ήδη ακούστηκαν αρκετά. Ήδη έχουμε ένα πρόγραμμα το οποίο πραγματικά και μέσα από τη δουλειά των συναδέλφων στα ΚΠΑ έχει προχωρήσει πάρα πολύ και αυτό είναι η προεργασία για νέους άνεργους, το οποίο να σημειώσω ότι ξεκίνησε τον Ιούνιο και σήμερα έχει φτάσει στο 75% της κάλυψης, δηλαδή είναι ένα πρόγραμμα το οποίο πραγματικά τρέχει με πολύ υψηλούς ρυθμούς και σήμερα έχουμε φτάσει -ο στόχος ήταν 25.000 άτομα, τον οποίο στόχο θα τον καλύψουμε σίγουρα- γύρω στις 17.000 ωφελούμενους, νομίζω σήμερα έχουμε περάσει το 18.000 αυτά τα στοιχεία ήταν λίγο πιο παλιά.

Είναι ένα πρόγραμμα το οποίο βρήκε μεγάλη ανταπόκριση τόσο από τους νέους, όσο και από τις επιχειρήσεις να το σημειώσω αυτό και από τις δυο πλευρές και μάλιστα είναι ικανοποιημένες και οι δυο πλευρές από αυτό το πρόγραμμα.

Κάποια άλλα ενδεικτικά προγράμματα στην προτεραιότητα 2: Είναι το πρόγραμμα 30 ετών και άνω απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, το

οποίο και σε αυτό υπάρχει μια υψηλή αναμονή, αφορά 48.000 ωφελούμενους. Ο δικός μας προγραμματισμός χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνει και πιο νωρίς, η υλοποίηση είναι για το 1^ο τρίμηνο του 2025.

Ένα άλλο επίσης πρόγραμμα αναφέρθηκε ήδη κι αυτό είναι το πρόγραμμα της επιχειρηματικότητας για ανέργους 30 έως 59 ένα πρόγραμμα από το οποίο έχουν ήδη ξεκινήσει τα τηλέφωνα σωρηδόν. Επιταχύνουμε για να βγάλουμε τις υπουργικές, γιατί πραγματικά αφορά γύρω στις 6.000 άτομα και επειδή έχει και πιο αναβαθμισμένα κίνητρα υπάρχει ήδη μεγάλη ζήτηση πριν καν ξεκινήσει το πρόγραμμα.

Υπάρχει μια μικρή διαφορά από αυτά που ειπώθηκαν προηγουμένως όσον αφορά το πρόγραμμα για την επιδότηση της απασχόλησης ανέργων ηλικίας 30 ετών και άνω. Στον προγραμματισμό μας εμείς έχουμε σκεφτεί αυτό το πρόγραμμα να ξεκινήσει το 3^ο τρίμηνο του 2025 από την άποψη να μην συμπέσει και με άλλα παρεμφερή προγράμματα που θα τρέχουμε την ίδια περίοδο, έτσι ώστε δηλαδή να μη λειτουργήσει το ένα πρόγραμμα ανταγωνιστικά με άλλα προγράμματα.

Τέλος αναφέρομαι στο πρόγραμμα για την αγορά εργασίας σε νέους ανέργους ηλικίας 18 με 29 ετών με έμφαση στις γυναίκες, το οποίο θα προκηρυχθεί κι αυτό εντός του 2025. Δυο λόγια μόνο θα πω εδώ, κατ' αρχάς γνωρίζουμε όλοι ότι έχουμε και προγράμματα τα οποία τρέχουν και από συγχρηματοδοτούμενα αλλά και ιδίους πόρους, το βασικό στοιχείο για όλα αυτά τα προγράμματα νομίζω αντανακλάται στην επόμενη διαφάνεια, και αυτό δεν είναι η άλλο παρά η κρίσιμη λέξη της συμπληρωματικότητας.

Δηλαδή το ένα πρόγραμμα να συμπληρώνει με το άλλο, αλλά όλα αυτά σε συγκεκριμένες στοχεύσεις και αυτό βέβαια είναι οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, να συνδυάζονται με τις παθητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας, για παράδειγμα θα ξεκινήσει ευελπιστώ τους επόμενους μήνες το πρόγραμμα για ένα νέο επίδομα ανεργίας, η ψηφιακή μετάβαση η προσπάθεια δηλαδή να εξυπηρετούνται τόσο οι άνεργοι όσο και οι επιχειρήσεις με ψηφιακά μέσα.

Αυτό συνδυάζεται επίσης και με ένα νέο επιχειρησιακό μοντέλο του Οργανισμού και βέβαια με μεγάλη επίσης έμφαση στο ζήτημα μαθητείας και κατάρτισης και αναβάθμισης δεξιοτήτων. Όπου εκεί ξέρουμε ότι είναι και

πολλές οι ενισχύσεις και η χρήση που κάνουμε και από το Ταμείο Ανάκαμψης. Σας ευχαριστώ πολύ.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ τον κ. Γιώρμα τον Γενικό Διευθυντή της ΔΥΠΑ για τα πολλά και ενδιαφέροντα που μας είπε ως προς τον προγραμματισμό των προσκλήσεων της ΔΥΠΑ. Θα παρακαλέσω τον κ. Πασχάλη τον Προϊστάμενο της επιτελικής του Υπουργείου Παιδείας να πάρει τον λόγο να μας κάνει την παρουσίασή του.

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Καλημέρα σας και συγνώμη για την αλλαγή του προγράμματος, έπρεπε να γίνουν κάποιες αλλαγές της τελευταίας στιγμής στην παρουσίαση.

Η παρουσίαση που έχουμε ετοιμάσει αφορά το έργο στρατηγικής σημασίας το μεταλυκειακό έτος μαθητείας στα ΕΠΑΛ, ωστόσο με αφορμή και την παρουσίαση που έγινε από τη ΔΥΠΑ η οποία έχει και ηγετικό χαρακτήρα θα ήθελα με την ευκαιρία να πω κάποια πράγματα γενικά για το πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας.

Όπως έχει φανεί και από την προηγούμενη παρουσίαση και όπως ξέρουμε, οι περισσότερες δράσεις μας υπάγονται στην προτεραιότητα 3 την οποία την έχουμε στείλει για εξειδίκευση σχεδόν στο σύνολό της. Λίγες είναι οι δράσεις που έχουμε ακόμη να στείλουμε, τις οποίες τις έχουμε σχεδιάσει και με την ευκαιρία της νέας πρόσκλησης για εξειδικεύσεις θα στείλουμε και τις υπόλοιπες δράσεις μας.

Πριν ξεκινήσω την παρουσίαση θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και τους συνεργάτες εντός Υπηρεσίας, αλλά κυρίως της Διαχειριστικής Αρχής. Η συνεργασία που έχουμε με όλα τα στελέχη της Υπηρεσίας σας είναι παραπάνω από άψογη και ακριβώς γι' αυτό έχουμε κι αυτό το αποτέλεσμα με την επιτυχία να έχουμε εξειδικεύσει όλο το πρόγραμμά μας και φυσικά σε αυτό έχει συμβάλει και η άψογη συνεργασία που έχουμε και με τις Υπηρεσίες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και με την ΕΥΣΕΚΤ και με την ΕΥΣΠεΠ σε άλλα ζητήματα. Σε ό,τι έχει χρειαστεί έχουν συνδράμει και μας έχουν βοηθήσει.

Έρχομαι τώρα στην παρουσίαση. Η παρουσία έχει να κάνει με τη δράση να πω όχι με την πράξη -γιατί είναι πολλές οι πράξεις οι οποίες έχουν υλοποιηθεί σε αυτή την ομπρέλα των δράσεων- της μαθητείας στα

ΕΠΑΛ. Η παρουσίαση, βλέπετε τα περιεχόμενα θα κάνω μια σύντομη εισαγωγή, κάποια απολογιστικά στοιχεία του 2014-2020, πως έχει εξελιχθεί η συνέχιση της δράσης στο 2021-2027 και κάποια video που έχουν να κάνουν με ωφελομένους για να το δούμε και στο πεδίο πραγματικά τι συμβαίνει.

Όσον αφορά το Πρόγραμμα ο σκοπός της μαθητείας είναι όπως ξέρουμε η αρχική επαγγελματική κατάρτιση, ωστόσο είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό πρόγραμμα, είναι από τα προγράμματα που ο ωφελούμενος είναι πραγματικά μέσα στα χέρια μας. Δεν υπάρχει κάποιος έμμεσα ωφελούμενος, ο ωφελούμενος είναι αυτός που λαμβάνει την κατάρτιση απ' ευθείας και δουλεύει στον εργοδότη και γνωρίζοντας ότι η στόχευση του Προγράμματος πάντοτε είναι στο τέλος να υπάρχει σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας αλλά και να μειώνεται η ανεργία να βρίσκουν θέσεις εργασίας οι καταρτιζόμενοι και οι μαθητές, σίγουρα αυτή η δράση είναι ακριβώς στο συγκεκριμένο πεδίο, έχει άμεση σύνδεση με τον συγκεκριμένο στόχο.

Οι ωφελούμενοι είναι οι απόφοιτοι της μη υποχρεωτικής Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης δηλαδή των ΕΠΑΛ. Όσον αφορά την εφαρμογή η μαθητεία είναι ο γνωστός δεικνόμενος τρόπος μάθησης που ένα μέρος πραγματοποιείται -τουλάχιστον το 50% εδώ είναι πολύ περισσότερο- στον εργοδότη και ένα μέρος στην εκπαιδευτική δομή. Ο στόχος είναι με την ολοκλήρωση του Προγράμματος να λάβουν τη βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης και φυσικά εφόσον το θέλουν μέσω της πιστοποίησης να λάβουν και το επίπεδο προσόντων «5».

Όσον αφορά τη Διοίκηση. Οι εμπλεκόμενοι είναι πολλοί, δεν είναι μόνο η επιτελική δομή. Ξεκινάει από τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης η οποία έχει πολύ ενεργό ρόλο, δηλαδή δεν είναι απλά ότι υπάγεται στην αρμοδιότητά της και η ίδια η Γενική Γραμματεία ασχολείται ενεργά με τη συγκεκριμένη δράση.

Τα δυο τμήματα των αντίστοιχων Διευθύνσεων που ασχολούνται με τη συγκεκριμένη δράση είναι τη σύνδεση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας και της οργάνωσης και εφαρμογής μεταλειτουργικού έτους τάξη μαθητείας. Βγάζουν όλες τις απαραίτητες εγκυκλίους, βγάζουν τον Κανονισμό της μαθητείας, τον επικαιροποιούν.

Εμείς φυσικά, η επιτελική δομή ΕΣΠΑ και μετά σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχει ο συντονιστής της περιφερειακής Διεύθυνσης, υπάρχει ο αντίστοιχο υπεύθυνος σε επίπεδο Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, υπάρχει το επαγγελματικό Λύκειο ο διευθυντής του ΕΠΑΛ οι εκπαιδευτικοί, και υπάρχει και το εργαστηριακό Κέντρο. Και φυσικά υπάρχει ο εργοδότης, αλλά αυτός δεν είναι στο κομμάτι της Διοίκησης.

Η ροή που ακολουθείται κάθε χρόνο μπορούμε να τη συνοψίσουμε σε δέκα βήματα.

- ⇒ Ξεκινάει με την προσφορά των θέσεων από τους εργοδότες,
- ⇒ συνεχίζει με την επιλογή των ειδικοτήτων και των ΕΠΑΛ που θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα,
- ⇒ ακολουθεί η υποβολή των αιτήσεων των εκπαιδευτικών που θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα και η επιλογή τους
- ⇒ ξεκινάει η υποβολή των αιτήσεων για τους μαθητευόμενους
- ⇒ συνεχίζουν στις εγγραφές και στην έγκριση των τμημάτων
- ⇒ ξεκινούν οι συμβάσεις
- ⇒ και από εκεί και πέρα ξεκινάει και το πρόγραμμα του ΕΣΠΑ όπου πραγματοποιείται η διδασκαλία στην εκπαιδευτική δομή, στο ΕΠΑΛ και η εργασία στον χώρο εργασίας στον εργοδότη.

Φυσικά υπάρχει η εποπτεία προκειμένου να επιβεβαιώνεται αυτή η σύμβαση με τον εργοδότη και στο τέλος αξιολογείται και λαμβάνει την βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης.

Το σύστημα υποστηρίζεται από το πληροφοριακό σύστημα «Τάξη μαθητείας» το οποίο έχει υλοποιηθεί από το ΙΤΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ. Είναι ένα σύστημα το οποίο στο κομμάτι της πληρωμής και της εκκαθάρισης είναι ένα σύστημα που το είχα φτιάξει εγώ ο ίδιος με γνώσεις πληροφορικής που διαθέτω, ωστόσο με αφορμή αυτό φτιάχτηκε ένα πολύ μεγαλύτερο σύστημα που στην ουσία διαχειρίζεται όλες τις ροές από την αρχή, οπότε έχουμε μια πλήρης παρακολούθηση του Προγράμματος και πέρα από την παρακολούθηση μας βοηθάει πάρα πολύ και στις διαδικασίες για να γίνονται γρήγορα οι εκκαθαρίσεις.

Φυσικά είναι πάρα πολλοί οι εμπλεκόμενοι, πάρα πολλοί οι μαθητευόμενοι όπως θα δούμε στη συνέχεια επομένως πάντα είμαστε σε μια φάση βελτιώσεων και απλουστεύσεων, προκειμένου να πραγματοποιείται πιο γρήγορα η διαδικασία ιδιαίτερα της εκκαθάρισης.

Κάποια απολογιστικά στοιχεία. Στο ΕΣΠΑ του 2014-2020 στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο υλοποιήθηκαν πέντε έργα που αφορούν τη μαθητεία, ξεκίνησε με ένα πιλοτικό, μετά υπήρχε ένα έργο για την περίοδο από το 2017 μέχρι το 2020. Ανακόπηκε λίγο η δράση με τον COVID οπότε δημιουργήθηκε μια ειδική δράση που να καλύψει την περίοδο του COVID και μετά ξεκίνησε πάλι για το 2021-2022 και για το 2022-2023.

Δεν θα σταθούμε σε πολλά νούμερα, απλά σε κάθε διαφάνεια θα δούμε αυτά που χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής. Στην προηγούμενη προγραμματική απ' όλες αυτές τις πέντε πράξεις ωφελούμενοι ήταν 21.000 μαθητευόμενοι και η δαπάνη ήταν 54 εκατομμύρια ευρώ. Επίσης έχει αξία να δούμε λίγο πως διακυμάνθηκαν οι αριθμοί, δεν μπορεί να βγει ένα ασφαλές συμπέρασμα, διότι υπήρξε η περίοδος του COVID οπότε κάποια στιγμή πήγε να γίνει μια αύξηση αλλά υπήρξε η ανακοπή λόγω COVID, ωστόσο φαίνεται το 2022-2023 κάπως σταθεροποιηθήκαμε στους 4.000 μαθητευόμενους ανά έτος.

Όσον αφορά τις προσφερόμενες θέσεις. Εδώ είναι πολύ σημαντικά τα συμπεράσματα που μπορούν να βγουν, βλέπουμε ότι τα πρώτα χρόνια η πλειονότητα των θέσεων αφορούσε θέσεις από το δημόσιο τομέα, ωστόσο σιγά - σιγά αυτό ανατράπηκε και το 2022-2023 οι θέσεις από τους ιδιώτες ήταν περισσότερες από το δημόσιο. Αυτό είναι μια πολύ μεγάλη επιτυχία του Προγράμματος διότι αυτό είναι το ζητούμενο. Δηλαδή το ζητούμενο είναι το πρόγραμμα να είναι ελκυστικό και για τον ιδιωτικό τομέα διότι αυτοί που δουλεύουν και στον ιδιωτικό τομέα είναι πιθανό να συνεχίσουν να εργάζονται εκεί.

Όσον αφορά την υλοποίηση βλέπουμε τον αριθμό των αιτήσεων. Το σημαντικό εδώ είναι να δούμε ότι προσφερόμενες θέσεις είναι περισσότερες από τις αιτήσεις που έχουμε, αυτό σημαίνει ότι κανείς δεν μένει έξω κι αυτό είναι πάρα πολύ θετικό. Βλέπουμε και την αυξητική πορεία, βλέπετε βέβαια και τη διακύμανση λόγω COVID, όπως σας είπα είναι μια

περίοδος που δεν μπορούμε να βγάλουμε πάρα πολύ ασφαλή συμπεράσματα.

Όσον αφορά το Παρατηρητήριο. Αυτό είναι ένα στιγμιότυπο που αφορά τους αποφοίτους του ΕΣΠΑ 2014-2020 εδώ βλέπουμε ότι το 44% από τους αποφοίτους του 2014-2020 σήμερα εργάζονται και το 34% αυτών εργάζεται στον ίδιο εργοδότη που έκανε τη μαθητεία και αυτό είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό νούμερο.

Εδώ αντίστοιχα νούμερα ανά ειδικότητα, βλέπουμε κάποιες ειδικότητες που έχουν και μεγάλο πλήθος αποφοίτων, αλλά και που συνεχίζουν να εργάζονται σε μεγάλο ποσοστό. Για παράδειγμα η αισθητική τέχνης βλέπουμε το 58% των αποφοίτων του 2014-2020 σήμερα εργάζεται και το 37% αυτών εργάζεται στον ίδιο εργοδότη. Αυτά είναι όχι ενδείξεις, είναι αποδείξεις ότι το πρόγραμμα πάρα πολύ καλά και επιτυγχάνει τον στόχο του όχι μόνο σε επίπεδο δεικτών, αλλά και σε πραγματικούς ωφελούμενους, δηλαδή οι άνθρωποι πραγματικά και λαμβάνουν γνώση και βρίσκουν εργασία.

Συνεχίζουμε με το ΕΣΠΑ 2021-2027. Εδώ είχαμε μια αστοχία ευτυχώς, ξεκινήσαμε με 4.000 μαθητευόμενους ανά έτος, επομένως εξειδικεύσαμε μια δράση για μια πενταετία, μάλλον στείλαμε για εξειδίκευση μια δράση για μια πενταετία με 20.000 ωφελούμενους για την πενταετία αυτή, ωστόσο ήδη από τον πρώτο χρόνο είχαμε 5.770 μαθητευόμενους, ήδη δηλαδή ξεπεράσαμε την προσδοκία.

Με απόφαση που συμφωνήσαμε όλοι εννοείται και του Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης δεν κάναμε περικοπή δεν κάναμε επιλογή τους καλύψαμε όλους και τους 5.770 με μια προσδοκία να δούμε στο μέλλον τι θα γίνει, γιατί το πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα επιτυχημένο και φέτος έχουμε εν δυνάμει 7.400 μαθητευόμενους. Οπότε βλέπουμε ότι πλέον αυτή η αύξηση που άρχισε να διαφαίνεται μετά τον COVID είναι πραγματική και το Πρόγραμμα πραγματικά το αγκαλιάζουν και οι εργοδότες, το αγκαλιάζουν και οι μαθητευόμενοι γιατί βλέπουν ότι έχει αποτέλεσμα.

Ωστόσο μια και είμαστε στην Επιτροπή Παρακολούθησης να κάνω ένα πρώτο αίτημα, στην επικείμενη αναθεώρηση θα πρέπει να δούμε

μια περαιτέρω ενίσχυση των συγκεκριμένων προτεραιοτήτων για να μπορέσουμε να καλύψουμε τη μεγάλη προσέλευση των ωφελούμενων.

Όσον αφορά τις προσφερόμενες θέσεις βλέπουμε και πάλι ότι είναι πάρα πολλές και ο ιδιωτικός τομέας συνεχίζει να ανεβαίνει, αυτό είναι πάρα πολύ καλό. Και εδώ είναι η υλοποίηση της μαθητείας, οι αιτήσεις και πάλι βλέπουμε ότι δε μένει κανείς απ' έξω, όλοι καλύπτονται, οι προσφερόμενες θέσεις είναι πάρα πολλές, οι αιτήσεις είναι λιγότερες οπότε σε αυτό το κομμάτι δεν έχουμε ακόμη κάτι να κρίνουμε και να διαχειριστούμε.

Στο Παρατηρητήριο. Εδώ τα νούμερα είναι λίγο πλασματικά γιατί αφορούν μόνο τους αποφοίτους της περσινής χρονιάς το 2021-2027 φαίνεται ότι μόνο το 27% εργάζεται, το προηγούμενο νούμερο όπως είχαμε δει στην προηγούμενη προγραμματική είναι πολύ μεγαλύτερο, αυτό συμβαίνει γιατί το Πρόγραμμα μόλις τελείωσε, δηλαδή δεν έχουν προλάβει να βρουν δουλειά οι απόφοιτοι. Ωστόσο το 57% αυτών συνεχίζουν να εργάζονται στον ίδιο εργοδότη.

Και η αντίστοιχη διαφάνεια για τις αντίστοιχες ειδικότητες και πάλι βλέπουμε ότι συνεχίζουν να δουλεύουν και μάλιστα στον ίδιο εργοδότη, κάτι το οποίο είναι η απόδειξη της επιτυχίας του Προγράμματος.

Σε σχέση το προτελευταίο με το τελευταίο έτος, δηλαδή το τελευταίο έτος του 2014-2020 με το πρώτο του 2021-2027 βλέπουμε τη μεγάλη αύξηση στη συμμετοχή των ΕΠΑΛ κατά 28% τα τμήματα έχουν αυξηθεί κατά 45% οι μαθητευόμενοι κατά 48% και οι εργοδότες κατά 47%. Νομίζω ότι αυτά τα νούμερα από μόνα τους μιλούν, ανεξάρτητα από οποιονδήποτε δείκτη έχει η πράξη για να την ελέγχουμε.

Τώρα κάποια video. Το πρώτο video αφορά τους συνεργάτες μας στην επιτελική δομή τους οποίους ευχαριστώ και για την υποστήριξη και γι' αυτό το έργο. Θα ήθελα να κάνω μια ιδιαίτερη αναφορά αν μου επιτρέπτε στη συνάδελφό μας την κα Μαριάννα Γιοχάλα η οποία από το 2017 που ήταν η πρώτη υπεύθυνη μέχρι και σήμερα που έχει εντελώς άλλο πόστο στην Υπηρεσία, έχει πόστο ευθύνης και πολύ σημαντικής ευθύνης συνεχίζει όπου μπορεί να συνεισφέρει. Το συγκεκριμένο video είναι δική της δημιουργία και καλό θα ήταν να το δείτε, για να δούμε και οι άνθρωποι πίσω από τα νούμερα τι κάνουν.

Έχουμε δυο video. Το ένα video αφορά τη Διοίκηση της μαθητείας και το άλλο αφορά τους μαθητευόμενους, γιατί έχουμε video και από μαθητευόμενους. Οπότε αν μπορεί να ξεκινήσει το πρώτο video.

Προβολή video

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Εγώ επέλεξα να μην είμαι στο video για ευνόητους λόγους!

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Νομίζω ότι υπάρχει ένας υπαινιγμός στο video.

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Για ποιον; Για εμένα ίσως ...

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Για εμάς μάλλον, τη Διαχειριστική. Κάθε μομφή δεκτή, διότι όπως είναι γνωστό ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και εμείς έτσι τρέχουμε.

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Σίγουρα. Να δούμε τώρα ένα video από ωφελούμενους της μαθητείας.

Προβολή video

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Να προχωρήσουμε στην επόμενη διαφάνεια, αυτό είναι από μαθητευόμενους της μαθητείας γενικά.

Προβολή video

Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Πριν τελειώσω, έχουμε μαζί μας και θα ήθελα να του δώσουμε για πέντε λεπτά τον λόγο, τον συντονιστή μαθητείας από τη Δυτική Ελλάδα. Είναι οι άνθρωποι που είναι κάτω από εμάς και είναι στο πεδίο, επομένως έρχονται και σε άμεση σχέση με τους λοιπούς εμπλεκόμενους, τον κ. Ραβασόπουλο, συντονιστή Δυτικής Ελλάδας για τη μαθητεία.

κ. ΡΑΒΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Καλημέρα. Εμείς, οι συντονιστές είμαστε ένας κρίκος όπως είπε ο κ. Ζερβός που συνδέουμε εσάς που σχεδιάζετε – αποφασίζετε και εμείς συνδέουμε εσάς με αυτούς που το υλοποιούν και αναφέρομαι στα ΕΠΑΛ και τους εκπαιδευτικούς.

Θα σας δείξω πολύ γρήγορα ποια είναι τα αποτελέσματα της υλοποίησης του μεταλυκειακού έτους τάξης μαθητείας στην Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας και ποια είναι τα οφέλη σε όλους αυτούς που συμμετέχουν.

Η Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας εποπτεύει τρεις περιφερειακές Ενότητες την Αιτωλοακαρνανία, την Αχαΐα και την Ηλεία, δηλαδή τα σχολεία και συγκεκριμένα για το πρόγραμμα της μαθητείας τα επαγγελματικά λύκεια της περιοχής.

Τα συστατικά όπως έχετε καταλάβει από τα λεγόμενα του κ. Πασχάλη, ενός τμήματος μαθητείας είναι αυτές οι τρεις οντότητες δηλαδή το σχολείο με τους εκπαιδευτικούς του, στο επίκεντρο οι ωφελούμενοι του Προγράμματος είναι οι μαθητευόμενοι και προφανώς είναι και οι εργοδότες.

Ας δούμε σε σχέση με αυτές τις οντότητες τι στοιχεία έχουμε από την υλοποίηση του Προγράμματος στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Αυτό είναι ένα γράφημα το οποίο δείχνει τον αριθμό των μαθητευομένων ανά φάση, στο κάτω μέρος του διαγράμματος βλέπετε τις περιόδους όπου υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα της μαθητείας. Ξεκίνησε δειλά – δειλά το 2016-'17 με 23 μαθητευόμενους και φτάσαμε στην τρέχουσα φάση που ξεκίνησε αυτό το μήνα σε 777 μαθητευόμενους.

Ο αριθμός των τμημάτων, πόσα τμήματα δημιουργήθηκαν στην περιοχή. Όπως βλέπετε δειλά – δειλά πάλι στις αρχές στην πρώτη φάση 2016-'17 είχαμε 5 τμήματα και σήμερα βρισκόμαστε στα 81 τμήματα.

Μια ενδιαφέρουσα διαφάνεια είναι αυτή που δείχνει την εξέλιξη των συμμετοχών των δύο φύλων στο Πρόγραμμα. Και βλέπουμε προφανώς με το μπλε ότι είναι τα αγόρια δηλαδή οι άνδρες που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα με την πορτοκαλί διαγράμμιση βλέπουμε τις γυναίκες.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο και μια επιτυχία που είναι στόχος μας όπως ακούσατε από τον κ. Πασχάλη και της επιτελικής δομής αλλά και των ΕΠΑΛ και των περιφερειακών Διευθύνσεων είναι να συνεργαστούμε ώστε να δούμε περισσότερους εργοδότες ιδιώτες. Η μπλε γραμμή δείχνει την εξέλιξη των μαθητευόμενων, πόσοι μαθητευόμενοι έχουν τοποθετηθεί σε εργοδότες του δημοσίου και η πορτοκαλί γραμμή δείχνει πόσοι μαθητευόμενοι έχουν τοποθετηθεί σε θέσεις ιδιωτών και όπως καταλαβαίνετε εκεί στη Β φάση τα πράγματα άλλαξαν.

Ο πρώτος συμμετέχοντας με προσφερόμενες θέσεις στις αρχές της μαθητείας ήταν το δημόσιο. Είναι πολύ σημαντικό γιατί όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η πιθανότητα ο μαθητευόμενος όταν ολοκληρώσει το Πρόγραμμα να μείνει στον εργοδότη, στο δημόσιο είναι μηδενική, ενώ στους ιδιώτες είναι μεγάλη.

Ένα ακόμη βασικό στοιχείο που δείχνει αυτή η διαφάνεια είναι οι θέσεις των μαθητευόμενων σε ελεύθερες και δεσμευμένες. Τι σημαίνει

ελεύθερες. Ελεύθερες σημαίνει ένας εργοδότης προσέφερε θέσεις και ζήτησε από το ΕΠΑΛ να στείλει όποιον μαθητευόμενο έχει κάνει αίτηση. Στην περίπτωση των δεσμευμένων σημαίνει ότι ο μαθητευόμενος ήρθε σε συνεργασία μέσα από τους εκπαιδευτικούς του ΕΠΑΛ ο ίδιος με τους γονείς του με τον εργοδότη και συνέδεσαν τη θέση. Δηλαδή ο συγκεκριμένος εργοδότης ήθελε τον συγκεκριμένο μαθητευόμενο και ο συγκεκριμένος μαθητευόμενος ήθελε να πάει στον συγκεκριμένο εργοδότη.

Γιατί έχει σημασία αυτό. Γιατί αντιλαμβάνεστε ότι όταν μια σχέση δημιουργείται μόνη της και δεν τη δημιουργεί ένας τρίτος, εγώ με τον εργοδότη να το κάνω μόνος μου από το να μου το δημιουργήσει κάποιος άλλος, το ποσοστό διαρροής είναι ελάχιστο. Στην αντίθετη περίπτωση μπορεί να έχουν διαρροές γιατί δεν μπορεί ένας εργοδότης και ένας μαθητευόμενος να συνεργαστούν.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι ότι στην περιοχή στη μαθητεία συμμετέχουν και μαθητές από τα ΕΝΕΓΥΛ, τα οποία είναι τα Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια – Λύκεια, δηλαδή άτομα ειδικής αγωγής και στο διάγραμμα φαίνεται ότι από την πρώτη στιγμή που εφαρμόστηκε το Πρόγραμμα και για τη συγκεκριμένη ομάδα είχαμε συμμετοχές, ένα μαθητευόμενο, την επόμενη ένα και σήμερα βρισκόμαστε στους έξι.

Ποια είναι τα οφέλη και στις υπόλοιπες ομάδες. Ναι μεν ο ωφελούμενος είναι ο μαθητευόμενος στο Πρόγραμμα, αλλά τα οφέλη διαχέονται και στους υπόλοιπους συμμετέχοντες και στα ΕΠΑΛ και στους εργοδότες. Τα οφέλη για τα ΕΠΑΛ είναι ότι αναβαθμίζεται η ποιότητα των επαγγελματικών Λυκείων. Η μαθητεία είναι πόλος έλξης για την επαγγελματική εκπαίδευση, δηλαδή οι μαθητές επιλέγουν να πάνε στα ΕΠΑΛ γιατί βλέπουν ότι μετά από την ολοκλήρωση του Προγράμματος έχουν μια διέξοδο. Είναι η διέξοδος που θα τους οδηγήσει στη μαθητεία.

Η μαθητεία ενισχύει την εξωστρέφεια των επαγγελματικών Λυκείων. Τα επαγγελματικά Λύκεια που λίγο πολύ όλοι έχουμε μια εικόνα και ίσως οι περισσότεροι έχουμε αρνητική εικόνα για τα ΕΠΑΛ οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρχε μια εσωστρέφεια. Σήμερα η μαθητεία αναγκάζει τα ΕΠΑΛ να βγάλουν την εξωστρέφειά τους δηλαδή να έρθουν σε επαφή με τις επιχειρήσεις και αυτό δημιουργεί μια διαφορετική εικόνα.

Η μαθητεία συνδέει τα ΕΠΑΛ και τους εκπαιδευτικούς με την αγορά εργασίας. Είναι πολύ σημαντικό ένας εκπαιδευτικός ο οποίος έχει φύγει από την εκπαιδευτική του βαθμίδα από το Πανεπιστήμιο και χάνει πολλές γνώσεις, έρχεται με τη σύνδεση να κάνει και ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ ΕΠΑΛ και εργοδοτών και αυτό είναι σημαντικό και για τους εργοδότες. Και συνολικά η μαθητεία συμβάλλει στην ανάπτυξη και στην αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, που τόσο ανάγκη έχει η τοπική κοινωνία.

Τα οφέλη των μαθητευόμενων. Είναι πολύ σημαντικό εμείς οι εκπαιδευτικοί (είμαι εκπαιδευτικός) μας ενδιαφέρει πολύ η μετάβαση, πως ένας νέος φεύγει από το ένα περιβάλλον το γνωστό και πάει σε ένα άγνωστο. Η πιο σκληρή μετάβαση είναι η μετάβαση από τον ρόλο του μαθητή, στον ρόλο του εργαζόμενου. Η μαθητεία συμβάλλει σε αυτό, είναι μια ήπια μετάβαση από τον ρόλο του μαθητή, στον ρόλο του εργαζόμενου.

Αποκτά εργασιακή εμπειρία με την προστασία του ΕΠΑΛ. Οι συμβάσεις που κάνουν οι μαθητευόμενοι με τους εργοδότες, δεν τους κάνουν οι δυο τους συμμετέχει και ο διευθυντής του σχολείου και προστατεύει τα εργασιακά δικαιώματα του μαθητευόμενου. Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητευόμενους να αποκτήσουν αναγνωρισμένο τίτλο σπουδών επιπέδου «5» που κι αυτό έχει ανάγκη η τοπική κοινωνία. Θα μεταφέρω λόγια εργοδοτών «μετά από την αναβάθμιση των ΤΕΙ που έγιναν Πανεπιστήμια, υπάρχει ένα κενό στην εκπαίδευση μεταξύ Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας και αυτό έρχεται να καλύψει και η μαθητεία».

Οι μαθητευόμενοι έχουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη, έχουν αμοιβή, ο χρόνος είναι συντάξιμος, αποκτούν εργασιακά δικαιώματα τους το τονίζουμε πολύ έντονα όταν υπογράφουν τη σύμβαση, ότι είναι ένα Ευαγγέλιο η σύμβαση που θα πρέπει να το φυλάσσουν στη ζωή τους με κάθε εργοδότη που θα έρχονται σε σχέση. Και δεδομένου ότι αναπτύσσουν οριζόντιες δεξιότητες πέρα από το γνωστικό τους αντικείμενο από την ειδικότητά τους, ομαδικότητα, συνεργασία, προσαρμογή στο εργασιακό περιβάλλον.

Οφέλη εισπράττουν και οι εργοδότες από το Πρόγραμμα της μαθητείας. Αναπτύσσουν την εκπαίδευση που κάνουν στους μαθητευόμενους τα μελλοντικά τους στελέχη, με χαμηλό κόστος. Αναπτύσσουν εξειδικευμένα στελέχη μεσαίου επιπέδου, έτσι όπως έντονα το έχουν τονίσει, αυτό που

ανέφερα προηγουμένως με το κενό που υπάρχει μεταξύ Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας από τη στιγμή που αναβαθμίστηκαν τα ΤΕΙ.

Σύνδεση και συνεργασία με τις επιχειρήσεις και τους φορείς εκπαίδευσης, η ανταλλαγή γνώσης που είναι πάρα πολύ σημαντικό και τέλος οι επιχειρήσεις μέσα από τη μαθητεία παίζουν και τον ρόλο της κοινωνικής ευθύνης, που τους αρμόζει. Είναι μια ευκαιρία για δράση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Ποια είναι η επιτυχία και ποιο είναι το μυστικό. Όλοι αυτοί οι φορείς, οι ομάδες, οι οντότητες που συνεργάζονται για τη μαθητεία να είναι ικανοποιημένοι και ευχαριστημένοι. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσουμε για την παρουσίαση συνολικά την επιτελική του Υπουργείου Παιδείας και τους φορείς και να συνεχίσουμε με τις παρουσιάσεις των επιτελικών δομών, να πάμε στην κα Αγγελοπούλου από το Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικής Συνοχής.

κα ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ. Μετά βέβαια την παρουσίαση του Υπουργείου Παιδείας είναι πολύ μικρή η δική μας η παρουσίαση, δεδομένου ότι όπως γνωρίζετε είναι μια πολύ πρόσφατη Υπηρεσία, άρχισε τη λειτουργία της μόλις τον Φεβρουάριο του '24 με αρμοδιότητα δικαιούχου και ενδιαμέσου φορέα διαχείρισης.

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η επιτελική, με κύριο πρόβλημα την υποστελέχυσή της, σήμερα υπηρετούν 33 στελέχη σε σύνολο 55 που προβλέπονται στην ΚΥΑ, θεωρούμε ότι έχει ανταποκριθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις αρμοδιότητές της και αυτό οφείλεται αφ' ενός στον επαγγελματισμό των στελεχών της επιτελικής και στην προσπάθεια της έγκαιρης ανταπόκρισής τους σε όλες τις απαιτήσεις και αυτό πρέπει να σημειωθεί και αφ' ετέρου στην άριστη συνεργασία που έχουμε με τα στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής και με όλες τις άλλες Υπηρεσίες, όπως την ΕΥΣΕΚΤ και τις κεντρικές Αρχές του ΕΣΠΑ και γι' αυτό σας ευχαριστούμε πάρα πολύ γιατί μας έχετε βοηθήσει σε όλες τις απαιτήσεις που έχουμε.

Ως δικαιούχος η επιτελική δομή ΕΣΠΑ έχει ανταποκριθεί σε τέσσερις προσκλήσεις, στις οποίες έχει εκδώσει η Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΔΚΣ ανά Γενική Γραμματεία του Υπουργείου και για την Τεχνική Βοήθεια. Για τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υλοποιούμε

τέσσερις πράξεις ως δικαιούχοι συνολικού προϋπολογισμού 2,2 εκατομμυρίων ευρώ, εκ των οποίων οι τρεις αφορούν τις συνεχιζόμενες δράσεις από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση δημοσίου τομέα».

Η πρώτη είναι η λειτουργία της τηλεφωνικής Γραμμής SOS 15900, η δεύτερη είναι το Παρατηρητήριο Ισότητας των Φύλων το οποίο είναι έργο στρατηγικής σημασίας για το Πρόγραμμα και τα αποτελέσματα του οποίου τα παρουσίασε ήδη η κα Πατσογιάννη η Γενική Γραμματέας στην αρχή της συνεδρίασης.

Το Γραφείο υποστήριξης σε θέματα που αφορούν την ενσωμάτωση της ισότητας σε όλες τις πολιτικές και δράσεις. Η πιο πρόσφατη δράση ενταγμένη, η οποία αφορά τη Γενική Γραμματεία είναι οι οριζόντιες δράσεις για θέματα ισότητας στο πλαίσιο της οποίας θα γίνει εκπόνηση μελέτης βιωσιμότητας του δικτύου δομών, για τις δομές που εποπτεύει η Γενική Γραμματεία.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας μας με την Διαχειριστική Αρχή έχουμε ήδη αποστείλει το σχέδιο προκήρυξης για τυχόν παρατηρήσεις και εκτιμούμε ότι μέχρι το τέλος της εβδομάδας θα το έχουμε δημοσιεύσει στο ΕΣΗΔΗΣ και έως το τέλος του έτους θα έχουμε τα πρώτα παραδοτέα τα οποία είναι σημαντικά για την συνολική χρηματοδότηση και τη μετεξέλιξη τη βιωσιμότητα των δομών.

Για τη διερμηνεία στο δίκτυο δομών ο διαγωνισμός έχει δημοσιευτεί, κατέστη άγονος και θεωρούμε ότι θα προβούμε σε διαπραγμάτευση για την επιλογή αναδόχου.

Τέλος έως την επόμενη εβδομάδα θα υποβάλλουμε για προέγκριση την προκήρυξη για το σύμβουλο υποστήριξης Γενικής Γραμματείας Ισότητας για την απόδοση και απονομή του σήματος ισότητας στις επιχειρήσεις και αντίστοιχα την πληροφοριακή υποδομή.

Σε αυτό το σημείο θέλω να πω ότι έχουμε ήδη μια συνεργασία και με την επιτελική δομή του Υπουργείου Παιδείας για την υλοποίηση των οριζόντιων δράσεων υποστήριξης των ΑΕΙ στην καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, κατόπιν ενός Μνημονίου συνεργασίας που έχει υπογράψει η Γενική Γραμματεία Ισότητας και ο Γενικός Γραμματέας Ανώτατης Εκπαίδευσης, περίπου 500.000 €.

Για τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής υλοποιούμε το έργο που αφορά στο «Child Guarantee». Έχουμε υποβάλλει για προέγκριση τη μελέτη χαρτογράφησης του συστήματος κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα προϋπολογισμού 158.000 € η οποία είναι το βασικό σημείο εκκίνησης όλων των υπόλοιπων δράσεων και αυτό γιατί παραδοτέα της μελέτης αποτελεί η χαρτογράφηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας με επίκεντρο την παιδική προσπάθεια, τη διεξαγωγή πανελλαδικής δειγματοληπτικής έρευνας ειδικά εστιασμένη στα παιδιά, με στόχο την καταγραφή των αναγκών και των εμποδίων πρόσβασης σε κοινωνικές Υπηρεσίες έτσι ώστε το αποτέλεσμα της έρευνας θα είναι μια μελέτη ενίσχυσης των μηχανισμών παιδικής προστασίας και η πρόταση αναδιοργάνωσης του συστήματος. Στο πλαίσιο της μελέτης θα προσδιοριστεί η νομική κατάσταση που διέπει κάθε φορέα που λειτουργεί μονάδα παιδικής προστασίας και φροντίδας, με σκοπό τη διερεύνηση της δυνατότητας μετασχηματισμού της σε Υπηρεσία είτε ανοιχτής φροντίδας, είτε βραχείας φιλοξενίας.

Τέλος θα γίνει η επεξεργασία και προετοιμασία για τη θεσμική θωράκιση και κατοχύρωση των Πρωτοκόλλων που ήδη έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του πιλοτικού έργου του «Child Guarantee» από τη UNICEF και αφορούν στα Πρωτόκολλα εντοπισμού και προσέγγισης οικογενειών σε ανάγκη, παρεμβάσεις και στήριξη της βιολογικής οικογένειας, ανίχνευσης παιδιών που χρίζουν πρώιμη παρέμβαση.

Όπως είδατε και είπε και η κα Καραπατάκη ήδη έχουμε στείλει κάποιες εξειδικεύσεις στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας που αφορούν το Παρατηρητήριο και τη δημογραφική πολιτική και την κοινωνική στεγαστική πολιτική, οπότε ευχαριστούμε πολύ για τον προγραμματισμό έκδοσης προσκλήσεων το αμέσως επόμενο διάστημα και εμείς θα ανταποκριθούμε με την υποβολή των σχετικών τεχνικών δελτίων.

Στο πλαίσιο όμως και σε συνέχεια της μελέτης που ήδη ανέφερα και τα αποτελέσματά της τα περιμένουμε, θα ανταποκριθούμε και στην τέταρτη πρόσκληση υποβολής προτάσεων εξειδίκευσης, για την υποβολή μιας πρότασης που αφορά τον μετασχηματισμό Ιδρυμάτων παιδικής προστασίας με στόχο την αποϊδρυματοποίηση. Μια δράση, η οποία αφορά την Υποδιεύθυνση 2 της επιτελικής δομής, στην οποία θα ζητήσουμε

εκχώρηση ποσού περίπου 10 εκατομμυρίων για να διαχειριστούμε αυτές τις δράσεις και θα το δούμε σε συνέχεια και με τα αποτελέσματα της μελέτης και του εντύπου εξειδίκευσης.

Για τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και καταπολέμησης της φτώχειας στο πλαίσιο της ενταγμένης πράξης έχουν ήδη αναπτυχθεί οι τέσσερις στρατηγικοί άξονες του σχεδίου δράσης για τη μακροχρόνια φροντίδα, οι οποίοι είναι η διευκόλυνση της αυτόνομης διαβίωσης, η ανάπτυξη του ολοκληρωμένου πλαισίου για την τυπική και άτυπη φροντίδα, η επένδυση σε μια προσωποποιημένη συνεχή ανθρωποκεντρική και ποιοτική μακροχρόνια φροντίδα και τέλος η ενίσχυση της διακυβέρνησης του τομέα μακροχρόνιας φροντίδας, απαντώντας ταυτόχρονα ήταν και στον αναγκαίο όρο 4.6. «Στρατηγικό πλαίσιο για την υγεία και τη μακροχρόνια φροντίδα».

Η αμέσως επόμενη μελέτη αφορά την εκπόνηση του σχεδίου δράσης για τη μακροχρόνια φροντίδα, όπου θα γίνει αναλυτική περιγραφή των δράσεων που αυτό θα περιλαμβάνει και οι τρεις υψίστης σημασίας θα φτάσουν και σε επίπεδο τεχνικού δελτίου και εντύπων εξειδίκευσης.

Στην ίδια ενταγμένη δράση έχουμε τη μελέτη βιωσιμότητας για τα Κέντρα Κοινότητας, που ικανοποιεί τον άλλο αναγκαίο όρο 4.4. για το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας. Η μελέτη βιωσιμότητας εκτιμούμε ότι υπογράφεται μέχρι την επόμενη εβδομάδα με την υπογραφή της σύμβασης. Ήταν μέσω ανοιχτού διαγωνισμού και θα έχουμε τα αποτελέσματα, έχει σύντομο χρόνο υλοποίησης έως το τέλος του έτους προκειμένου να βγουν τα συμπεράσματα για τη μετατροπή των Κέντρων Κοινότητας.

Στην ίδια λογική που σας έχουμε πει και για την άλλη Γενική Γραμματεία έχουμε ήδη στείλει ένα έντυπο εξειδίκευσης για τη δημιουργία ενός Μητρώου διαμεσολαβητών Ρομά, την κατάρτιση και πιστοποίησή τους με προϋπολογισμό περίπου των 2 εκατομμυρίων ευρώ. Δεν την είδαμε στις άμεσες προσκλήσεις οπότε αν τη βάλετε στον προγραμματισμό σας μια έκδοση πρόσκλησης και γι' αυτό το έργο 1^ο-2^ο μήνα του '25 θα μπορούσαμε να ανταποκριθούμε και σε αυτό.

Ταυτόχρονα θα σας υποβάλλουμε νέα έντυπα εξειδίκευσης για την κοινωνική οικονομία και καινοτομία, καθώς και μια πιλοτική δράση δημιουργίας απασχόλησης ΑμεΑ και ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών για Μουσεία και επισκέψεις σε Μουσεία και δράσεις πολιτισμού. Μια δράση την οποία την επεξεργαζόμαστε σε συνεργασία με την επιτελική δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού.

Τέλος θα ανταποκριθούμε όπως σας είπαμε και στην πρόσκληση και την εξειδίκευση που έχετε βγάλει με τον σχεδιασμό των νέων δράσεων και των τριών Γενικών Γραμματειών. Τέλος να αναφέρουμε ότι η λειτουργία της επιτελικής δομής χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμά σας, από την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος και προβλέπουμε κατόπιν και υποδείξεών σας, να υποβάλλουμε κι ένα τεχνικό δελτίο για τη συνολική δράση δημοσιότητας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής, στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας. Ευχαριστούμε πάρα πολύ για όλη τη συνεργασία και ευελπιστούμε στα επόμενα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω την κα Αγγελοπούλου, απλώς να πω γιατί νομίζω ότι είναι ενήμερες όλες οι επιτελικές δομές μια παρέμβαση στο τελευταίο θέμα το οποίο θίξατε, οι δράσεις δημοσιότητας αφορούν τις υλοποιούμε δράσεις οπότε μπορεί εντός του προϋπολογισμού των υλοποιούμενων δράσεων να καλυφθούν οι ανάγκες δημοσιότητας. Η δημοσιότητα εκ μέρους της Τεχνικής Βοήθειας αφορά τη δημοσιότητα αυτή καθαυτή του Προγράμματος.

Συνεχίζοντας θα ήθελα να δώσω τον λόγο στην κα Γραββάνη από τη Διαχειριστική Αρχή του περιφερειακού προγράμματος Θεσσαλίας για να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη παρέμβαση την οποία σχεδιάζουμε για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του «Daniel».

Όπως όλοι γνωρίζετε στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο κατόπιν συμφωνίας του Πρωθυπουργού με την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είχαν αξιοποιηθεί οι πόροι του ΕΣΠΑ 2014-2020 για τις πρώτες ανάγκες για την αντιμετώπιση του «Daniel» και για τις οικοσκευές και για τις υποδομές των επιχειρήσεων και για την κάλυψη των μισθοδοσιών των εργαζομένων οι οποίοι είχαν τεθεί σε αναστολή.

Ο στόχος είναι να υπάρξει μια ολοκληρωμένη παρέμβαση στο συγκεκριμένο χωρικό επίπεδο. Οι επιπτώσεις είναι βαρύτατες, προκειμένου με ένα τρόπο ρεαλιστικό, αλλά και βιώσιμο να ανταποκριθούμε στις ανάγκες οι οποίες έχουν ανακύψει.

Θα παρακαλέσω την κα Γραββάνη να παρουσιάσει το πρώτο μέρος του σχεδιασμού το οποίο δεν αφορά μόνο αυτό το Πρόγραμμα αφορά και το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» και προφανώς και το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και κλιματικής αλλαγής» τα οποία θα καλύψουν συνολικά τις ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί στη Θεσσαλία κατόπιν των επιπτώσεων της καταστροφής.

Π. ΓΡΑΒΒΑΝΗ: Καλημέρα σας. Αξιότιμα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι ευχαριστούμε τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος και τον Γενικό Γραμματέα τον κ. Ζερβό για τη σημερινή ευκαιρία που δίνεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας να κάνει αυτή τη συνοπτική παρουσίαση.

Όλοι γνωρίζετε λιγότερο ή περισσότερο πόσο καταστροφικές ήταν οι συνέπειες από τον «Daniel» που έπληξε την Περιφέρεια Θεσσαλίας τον Σεπτέμβριο του 2023. Συνοπτικά θα παρουσιάσουμε κάποια στοιχεία σήμερα, εδώ απεικονίζει τον χάρτη της Θεσσαλίας με δεδομένα.

Τα πλημμυρικά φαινόμενα ξεκίνησαν στις 6 Σεπτεμβρίου του 2023 και σε μια εικόνα που έχουμε κάπου στη μέση στις 12/9/2023 βλέπετε τα χρώματα, το μπλε χρώμα είναι η πλημμυρισμένη έκταση, με αδρό περίγραμμα είναι τα ίχνη πλημμύρας δηλαδή εκεί όπου είχε γίνει η πλημμύρα αλλά σιγά - σιγά τα έφυγαν και με αχνό κίτρινο είναι οι πλημμυρισμένες εκτάσεις των προηγούμενων ημερών.

Επιγραμματικά λέω κάποια στοιχεία. Είχαμε 600.000 πλημμυρισμένα, 730.000 στρέμματα είχαν ίχνη πλημμύρας δηλαδή είχαν πλημμυρίσει τις προηγούμενες ημέρες και τα νερά απομακρύνθηκαν και 850.000 στρέμματα επίσης ήταν πλημμυρισμένα. Στο δια ταύτα είχε πλημμυρίσει περίπου το 15% της έκτασης της Θεσσαλίας και είχε πλημμυρίσει περιοχή η οποία ήταν άκρως παραγωγική, περιοχή πεδινή. Αυτά όσον αφορά την εικόνα των πλημμυρών.

Οι συνέπειες. Οι συνέπειες ήταν πολλαπλές, κατ' αρχήν στις επιχειρήσεις. Βάσει των αιτήσεων αποζημίωσης ο απολογισμός των ζημιών των επιχειρήσεων συνολικά στην Περιφέρεια με στοιχεία έως 20/7/2024 και τα στοιχεία έχουν προέλθει βάσει των αιτήσεων αποζημιώσεων που έγιναν, είχαμε 7.167 πληγείσες επιχειρήσεις. Η εκτίμηση των ζημιών βάσει των αυτοψιών ήταν 208,5 εκατομμύρια ευρώ και επισημαίνουμε, όπως βλέπετε στην τελευταία στήλη, εδώ δεν έχουν συνυπολογιστεί οι ζημιές σε δέκα μεγάλες επιχειρήσεις για την Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας που η απαίτηση κυμαίνεται από 1 εκατομμύριο έως και 100 εκατομμύρια ευρώ και για 7 μεγάλες επιχειρήσεις στην περιοχή της Μαγνησίας.

Να δούμε ο απολογισμός των ζημιών των επιχειρήσεων ανά Δήμο στους 25 Δήμους της Θεσσαλίας. Τα χρώματα σημαίνουν ο αριθμός των επιχειρήσεων: το πράσινο είναι από 0 έως 100 επιχειρήσεις και φτάνουμε στο βαθύ κόκκινο που είναι 500 και επιχειρήσεις. Όπως μπορείτε να δείτε λιγότερο ή περισσότερο πλήγηκε το σύνολο των Δήμων της Θεσσαλίας.

Πέρα από τις επιχειρήσεις έχουν πληγεί και γεωργοί. Τα στοιχεία που βλέπετε αφορούν σε μοναδιαία ΑΦΜ αγροτών βάσει των αιτήσεων αποζημίωσης που έγιναν και έγιναν δεκτές. Είναι πάρα πολλοί από ό,τι μπορείτε να δείτε, για τη Λάρισα έχουμε 12.000 αγρότες, για τη Μαγνησία 5.000, για την Καρδίτσα 8.000 και για τα Τρίκαλα 3.300.

Πάμε στις ζημιές του ζωικού κεφαλαίου μπορείτε να τις δείτε ανά Περιφερειακή Ενότητα, τα στοιχεία είναι στοιχεία του ΕΛΓΑ από 30/9/2023 η πρώτη αποτίμηση, όπου φαίνεται με χρώματα οι κατηγορίες και μια πρώτη ένδειξη, που δεν λέει και κάτι γιατί όπως είδαμε επιχειρήσεις έχουν πληγεί στο σύνολο της Θεσσαλίας και η ζημιά είναι στο σύνολο, εδώ μπορούμε να δούμε ότι οι πιο πληγείσες περιοχές είναι η Καρδίτσα και η Λάρισα.

Όλα αυτά είχαν επίπτωση και στην ανεργία. Τα στοιχεία της ανεργίας στη Θεσσαλία είναι αυτά, η πηγή μας είναι η Περιφερειακή Διεύθυνση της ΔΥΠΑ στη Θεσσαλία, έχουμε και στοιχεία ανεργίας ανά Δήμο. Υπάρχει μια συσχέτιση μεταξύ των πληγείσων περιοχών και της ανεργίας προφανώς.

Εδώ είναι συνοπτικά ο συνολικός απολογισμός των ζημιών από τον «Daniel» τόσο στο ανθρώπινο κεφάλαιο όπου βλέπουμε τους ανέργους

και τους γεωργούς, στις επιχειρήσεις, καθώς και στο ζωικό κεφάλαιο. Εκτιμάται δηλαδή ότι εξ αιτίας του «Daniel» χάνονται θέσεις εργασίας σημαντικές, πλήττεται σημαντικός αριθμός αγροτών, για τις επιχειρήσεις έχουν ήδη καταγραφεί και επίσης έχουμε και μεγάλες ζημιές στο ζωικό κεφάλαιο.

Ζ. ΜΠΑΒΑΒΕΑ: Να ρωτήσω κάτι; Οι άνεργοι που βλέπουμε είναι οι νέοι άνεργοι, δηλαδή από τον Σεπτέμβριο του '23 μέχρι τον Ιούνιο του '24 είναι plus 22.000 ή είναι τα δεδομένα όπως είναι τον Ιούνιο του '24;

Π. ΓΡΑΒΒΑΝΗ: Είναι τα δεδομένα, απλά εκτιμάται ότι έχει συνεισφέρει το φαινόμενο «Daniel» στην ανεργία σημαντικά.

Ζ. ΜΠΑΒΑΒΕΑ: Ευχαριστώ.

Π. ΓΡΑΒΒΑΝΗ: Η επόμενη διαφάνεια σχηματικά δείχνει ανά Περιφερειακή Ενότητα που ήταν οι σημαντικότερες ζημιές: όπου είναι το κόκκινο είναι σημαντικές οι ζημιές στο ανθρώπινο κεφάλαιο, το μπλε είναι το μεσαίο και το πράσινο είναι το χαμηλό. Σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες από ό,τι βλέπετε λιγότερο ή περισσότερο.

Και σα να μην έφταναν όλα αυτά, όπως πιθανότατα αρκετοί γνωρίζετε υπήρξε και το πλήγμα της πανώλης των αιγοπροβάτων το καλοκαίρι του '24. Εδώ τα στοιχεία που έχουμε από κλινική εξέταση και δειγματοληψίες είναι ότι εξετάστηκαν συνολικά στη Θεσσαλία 1,3 εκατομμύρια ζώα, ο αριθμός των δειγμάτων που στάλθηκε για εξέταση ήταν 37.300 και τα στοιχεία εκρίζωσης της νόσου, θανατώθηκαν και τάφηκαν υγειονομικά 24.300 ζώα, τα οποία αθροίζονται στις απώλειες ζωικού κεφαλαίου που είχαμε λόγω του «Daniel».

Που μας οδηγούν όλα αυτά, σε ποιο συμπέρασμα; Σε προφανές συμπέρασμα: η Θεσσαλία μετά τη μεγάλη οικονομική κρίση που βίωσε όλη η Ελλάδα και που σταδιακά ανακάμπτει, έχει υποστεί μια νέα κρίση με πολλαπλές συνέπειες. Επομένως άμεσα πρέπει να στηριχθεί η μικροεπιχειρηματικότητα, οι πληγέντες αγρότες, να υλοποιηθούν προγράμματα στήριξης της απασχόλησης στους κυρίως πληγέντες τομείς μελισσοκομίας, αιγοπροβατοτροφίας, χοιροτροφίας, αγελαδοτροφίας σε όλη τη Θεσσαλία και αυτό που έχει άμεση συνάφεια με το αντικείμενο του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» να

υποστηριχθεί στο να υλοποιηθούν προγράμματα για τη στήριξη της φτώχειας, της φροντίδας, της υγείας και της κοινωνικής συνοχής, προφανώς σε συμπληρωματικότητα και με το Περιφερειακό Πρόγραμμα και με άλλα χρηματοδοτικά μέσα.

Χρειάζεται δηλαδή μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας με στόχο τη συνολική επανεκκίνηση των περιοχών που πλήγηκαν από τον «Daniel». Την ονομάζουμε «New start» δηλαδή μια κοινωνική οικονομική επανεκκίνηση και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πληγείσων περιοχών της Θεσσαλίας.

Στην κατεύθυνση αυτή δημιουργήθηκε μια Περιφερειακή Συντονιστική Αρχή, όπου συμμετέχουν η Περιφερειακή Ένωση Δήμων της Θεσσαλίας, η Περιφερειακή Διεύθυνση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, ο Σύνδεσμος Θεσσαλικών Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών και ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας.

Τι στόχους έχει αυτή η Περιφερειακή Συντονιστική Αρχή. Να διερευνά και να καταγράφει συνεχώς τις τοπικές ανάγκες των κατοίκων της Περιφέρειας όπως διαμορφώνονται μετά την κακοκαιρία, να σχεδιάζει τις παρεμβάσεις που απαιτούνται στο επίπεδο των ανθρώπινων πόρων και να παρακολουθεί πως υλοποιούνται αυτές οι παρεμβάσεις ώστε να διαμορφωθούν οι συνθήκες που σταδιακά θα οδηγήσουν στην αποκατάσταση της καθημερινότητας και της απασχόλησης στις πληγείσες περιοχές.

Όπως είπε και ο κ. Ζερβός εδώ είναι μια σειρά από δράσεις οι οποίες πρέπει να συνεισφέρουν και από πολλά προγράμματα και από το «Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή» και προφανώς από το Περιφερειακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας, αλλά και από το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή».

Δυο δράσεις που προτείνονται για χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» είναι η ανάπτυξη ενός υποστηρικτικού μηχανισμού κοινωνικής καινοτομίας για να δημιουργηθούν νέες βιώσιμες κοινωνικές επιχειρήσεις στους τομείς της ενέργειας, της κυκλικής οικονομίας, του τουρισμού, της μεταποίησης των τεχνών και του πολιτισμού, καθώς και των νέων τεχνολογιών.

Επίσης ένα πρόγραμμα κοινωφελούς εργασίας για την πρόσληψη ανέργων ή πληγέντων από την Περιφέρεια Θεσσαλίας από τους Δήμους της, το πρόγραμμα προτείνεται να τρέξει από την Περιφέρεια, που να συμβάλλουν στην αποκατάσταση των ζημιών και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πληγείσων περιοχών.

Οι προϋπολογισμοί που βλέπετε είναι ενδεικτικοί και ζητούμε τη συνεισφορά του Προγράμματος. Αυτά από πλευράς μας, σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε κα Γραββάνη, ο λόγος της παρουσίασης ήταν να δούμε σε ένα πραγματικό και πάρα πολύ σοβαρό πρόβλημα το οποίο έχει παρουσιαστεί, με ποιο τρόπο μπορούμε να παρουσιάσουμε μια πρόταση η οποία θα δίνει απαντήσεις στα προβλήματα αυτά και το βασικότερο θα δίνει απαντήσεις με βιώσιμο τρόπο σε αυτά τα προβλήματα.

Είναι πολύ θετική η δουλειά που έχει γίνει από την Περιφέρεια Θεσσαλίας, συνεργαζόμαστε με όλα τα προγράμματα αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας προκειμένου να έχουμε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση. Το πιο εύκολο και δυστυχώς έχει γίνει πάρα πολλές φορές σε ανάλογα ζητήματα στο παρελθόν, είναι να γίνεται αποσπασματικά μια παρέμβαση η οποία ενδεχομένως να θεραπεύει μια από τις πολλές συνιστώσες του προβλήματος αλλά να μη δίνει μια ουσιαστική και γενική απάντηση στο πρόβλημα.

Στόχος μας είναι να αντιστρέψουμε αυτή την πρακτική του παρελθόντος να αντιμετωπίσουμε ενιαία και ομογενοποιημένα το πρόβλημα, προκειμένου δώσουμε επαναλαμβάνω απαντήσεις με βιώσιμο τρόπο.

Κλείνοντας τον κύκλο αυτό των παρουσιάσεων να δώσουμε τον λόγο στην κα Φωκά, Προϊσταμένη της επιτελικής δομής του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής για τη δική της παρέμβαση με την οποία ολοκληρώνουμε τη συγκεκριμένη ενότητα.

A. ΦΩΚΑ: Σας ευχαριστώ κ. Γενικέ, ευχαριστώ την κα Μανώλη και την κα Γραββάνη για την εξαιρετική παρουσίαση που έκανε. Εμείς ως Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής όπως γνωρίζετε μέχρι τώρα έχουμε δράσεις για τη ναυτική εκπαίδευση που μας υποστηρίζετε ιδιαίτερα όλα αυτά τα χρόνια.

Είμαστε μια ολιγάριθμη επιτελική δομή, είμαστε μόνο 8 άτομα ενεργά σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες δομές του ΕΣΠΑ και με ένα μεγάλο πρόγραμμα 1.100.000.000 όπου 243 εκατομμύρια είναι από το δικό σας πρόγραμμα. Η ναυτική εκπαίδευση είναι μια εκπαίδευση μεταλυκειακή, δεν έχει καταταχθεί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αυτά που χρηματοδοτούνται μέσα από το πρόγραμμα εκπαιδεύονται οι αξιωματικοί του Εμπορικού Ναυτικού.

Υπάρχουν αυτή τη στιγμή 13 Σχολές σε όλη την Ελλάδα, για εμάς είναι πολύ σημαντική η ναυτική εκπαίδευση, υπάρχει μεγάλο έλλειμμα αξιωματικών του Εμπορικού Ναυτικού στην ποντοπόρο ναυτιλία και στην ακτοπλοΐα. Αυτή τη στιγμή υπάρχει έλλειψη σύμφωνα με στοιχεία από την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών περί των 6.000 θέσεων και μπορεί να λέω και μικρό αριθμό. Αυτή τη στιγμή στις ακαδημίες του Εμπορικού Ναυτικού είναι περίπου 4.500 με μεγάλους διαρρέοντες όμως μετά από το Β θαλάσσιο εκπαιδευτικό ταξίδι.

Η πολυνησία που υπάρχει και η πολυσπερμία των ακαδημιών του Εμπορικού Ναυτικού για να ενισχυθεί και η τοπική κοινωνία, βλέπετε ότι θα έχουμε Σχολή Εμπορικού Ναυτικού στην Κάλυμνο αλλά και στις Οινούσες, στην Κύμη ακόμη και στην Πρέβεζα.

Παρ' ότι από το Πρόγραμμά έχουμε ενισχύσει σημαντικά τη ναυτική εκπαίδευση, σε κτιριακές υποδομές υπολείπονται οι ακαδημίες παρά τις χορηγίες που γίνονται από την Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών και από άλλους χορηγούς.

Προπύργια της ναυτικής εκπαίδευσης είναι στη Σούδα στα Χανιά που μάλιστα την έχουμε αναβαθμίσει πλήρως με εκπαιδευτικό εξοπλισμό από το Περιφερειακό Πρόγραμμα Κρήτης ΕΣΠΑ, τη ΣΑΕΝ Μακεδονίας και του Ασπροπύργου και η Κεφαλονιά παίζει ένα σημαντικό ρόλο με την αναβάθμισή της και σταδιακά αναβαθμίζουμε και τις υπόλοιπες Σχολές και της Σύρου.

Για πρώτη φορά εντάξαμε στο Πρόγραμμα την οικονομική ενίσχυση των σπουδαστών των ακαδημιών του Εμπορικού Ναυτικού. Κάθε σπουδαστής προ προέρχεται από ευάλωτο νοικοκυριό λαμβάνει 3.400 € ετησίως. Για εμάς είναι μια σημαντική ενίσχυση για τη μείωση των οικονομικών ανισοτήτων. Πρέπει να σας πούμε ότι οι σπουδαστές των ΝΟΕΝ

δε διαθέτουν πάσο. Ένας σπουδαστής που σπουδάζει στη Μηχανιώνα στη Θεσσαλονίκη θέλει μιάμιση ώρα να φτάσει, αν μένει στη δυτική πλευρά της Θεσσαλονίκης και πρέπει να πληρώσει και από την τσέπη του να πάρει στην Ακαδημία.

Αυτή η επιδότηση που βλέπετε και πρέπει πραγματικά να ευχαριστήσω τη Διαχειριστική Αρχή και ιδιαίτερα τον Θανάση Φρακτόπουλο, που μας βοήθησε για να εντάξουμε αυτή τη δράση στη διαπραγμάτευση, είναι πολύ σημαντικό για τα παιδιά που έρχονται από οικογένειες με χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια.

Εδώ έχουμε μια άλλη δράση που είναι υποστήριξη του συστήματος ναυτικής εκπαίδευσης. Τα έτη 2024-2025 έχουν ανακηρυχθεί από τον κ. Υπουργό τον κ. Χρήστο Στυλιανίδη ως έτη ναυτικής εκπαίδευσης για την προσέλκυση των νέων στη ναυτιλία. Οπότε έχουμε ενισχύσει το εκπαιδευτικό και διδακτικό προσωπικό να κάνει επισκέψεις στα σχολεία και ευχαριστούμε και το Υπουργείο Παιδείας για τη συνδρομή του σε αυτό -δεν έχουμε συνεργαστεί με την επιτελική του Υπουργείου Παιδείας ακόμη- ώστε να κινητοποιηθούν τα παιδιά να πάνε στις Ακαδημίες του Εμπορικού Ναυτικού.

Αυτό που θα μπορούσαμε να δούμε, το είχαμε συζητήσει και παλαιότερα, είναι για τα ΕΠΑΛ επίσης θα ήταν σημαντικό για τα ναυτικά λύκεια.

Επιδοτείται για πρώτη φορά και για το Β θαλάσσιο εκπαιδευτικό ταξίδι από τη δράση και το Α θαλάσσιο εκπαιδευτικό ταξίδι. Πρέπει να σας πω τη συνεισφορά στο Β θαλάσσιο εκπαιδευτικό ταξίδι είναι σημαντική, γιατί υπάρχει προσέλκυση νέων κοριτσιών. Στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης παρουσιάσαμε τις δράσεις μέσα από το Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας του Προγράμματος εδώ και ήρθαν νεαρές κοπέλες που είναι καπετάνισσες, μηχανικοί! Το λέω, ότι κανένα κορίτσι 20 χρονών είναι πάνω στο καράβι στην ποντοπόρο... συγκινούμαι γιατί είναι κορίτσια... πώς να σας το πω... βλέπεις μια κοπέλα μέσα σε ένα ανδροκρατούμενο κόσμο.

Έχουμε και τις δράσεις της επαγγελματικής πιστοποίησης που είναι για τους άνεργους ναυτικούς. Εδώ υπάρχει η ιδιαιτερότητα των ανέργων ναυτικών ότι καταθέτουν το ναυτικό φυλλάδιο. Δεν είναι σύμφωνα με τα

κριτήρια που υπάρχει η ανεργία σύμφωνα με τη ΔΥΠΑ, εδώ υπάρχει μια εγγενή ιδιαιτερότητα ότι όταν ο ναυτικός κατεβαίνει από το καράβι, που για να αναβαθμιστεί πρέπει να καταθέσει το ναυτικό του φυλλάδιο. Είναι σημαντική αυτή η δράση γιατί υπήρχε μέχρι πρόσφατα μόνο στην Αθήνα αυτή η Σχολή και πρόσφατα φτιάχτηκε και στη Θεσσαλονίκη.

Εδώ πρέπει να πω ότι έχουμε σχεδιάσει ένα πρόγραμμα για την ανάπτυξη του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού στις Ακαδημίες του Εμπορικού Ναυτικού. Αυτό ξεκίνησε ως πιλοτική δράση στο Πρόγραμμα «Ελλάδα – Κύπρος» και θα το συνεχίσουμε στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο με την υποστήριξή σας. Έχουμε κάνει κάποια συνεργασία και με την Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και θα το καταθέσουμε σύντομα.

Πρέπει να πούμε ότι τη ρητή αρμοδιότητα για το εκπαιδευτικό υλικό την έχει το Ίδρυμα Ευγενίδου, έχει αποτυπωθεί και σε νομοθετική διάταξη από το 2020 οπότε θα δούμε σα συνδικαιούχο μέσα σε αυτή τη δράση πιθανώς και το Ίδρυμα Ευγενίδου μαζί με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ναυτικών.

Πρέπει να σημειώσω ότι τα στελέχη της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Ναυτικών του Αρχηγείου Λιμενικού Σώματος κάνουν εξαιρετική δουλειά, είναι ολιγομελή ομάδα και υποστηρίζουν περίπου 4.000 νέους ναυτικούς άνδρες και γυναίκες.

Επίσης θέλω να σημειώσω ότι η δράση της οικονομικής ενίσχυσης είχε πολύ μεγάλο αντίκτυπο, δέχτηκε πάρα πολλά τηλέφωνα η Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ναυτικών για το πόσο ευχαριστούσαν οι οικογένειες των νέων αυτών σπουδαστών τη δυνατότητα που τους δίνει να πάνε και σε πιο απομακρυσμένες περιοχές να γίνουν ναυτικοί. Για εμάς, για το Υπουργείο είναι στοίχημα η προσέλκυση των νέων, ανδρών και γυναικών και πιστεύουμε να συνεχίσουμε τη συνεργασία μας.

Παρά ταύτα πρέπει να πω ότι με την πρόσφατη εξειδίκευση που μας αποστέilate, θα σταλούν κι άλλες δράσεις είτε από τη Γενική Γραμματεία Ναυτιλίας που έχει τους λιμένες και θέλει να δει μια κατάρτιση του στελεχιακού δυναμικού που απασχολούνται στους λιμένες όλης της χώρας, καθώς και από τη Γενική Γραμματεία της Νησιωτικής Πολιτικής θα δούμε μια δράση μαζί με το Υπουργείο Οικογένειας που σχεδιάζεται για τη γονεϊκότητα, την υποστήριξη

βασικά των νέων γυναικών κατά τη φάση της εγκυμοσύνης και μετά τον τοκετό. Είναι στον σχεδιασμό μας, ήταν μια πιλοτική δράση, θα σας τη στείλουμε.

Εδώ είναι οι δαπάνες που θα σας δώσουμε, μέχρι τέλος 2024 είναι 13.400.000 € και προσπαθούμε τώρα και για την οικονομική ενίσχυση αν έχουμε σύντομα την απόφαση ένταξης. Είναι σε εξέλιξη μια νομοθετική ρύθμιση για το θαλάσσιο ταξίδι. Δεν έχει να κάνει με το Πρόγραμμα και την επιλεξιμότητα, είναι κάτι εσωτερικό δικό μας.

Και στον απολογισμό του ΕΣΠΑ είχαμε 99% από τη δράση της υποστήριξης του συστήματος ναυτικής εκπαίδευσης, που αφορά το θέμα της προσέλκυσης των νέων στο ναυτικό επάγγελμα από τους ωρομίσθιους καθηγητές. Η πρακτική άσκηση βλέπετε ότι έχει μια απορρόφηση 97% ενώ η πρακτική άσκηση για το Β θαλάσσιο ταξίδι είναι 73%. Αυτό σημαίνει ότι φεύγουν μετά το Β θαλάσσιο ταξίδι οι σπουδαστές, δεν επιθυμούν πια να συνεχίσουν στο Εμπορικό Ναυτικό.

Το πρόγραμμα κατάρτισης ανέργων ναυτικών που στην ουσία είναι και η επαγγελματική τους αναβάθμιση μέσω αυτής της δράσης είναι 96%. Εδώ βλέπετε, είναι από την Ακαδημία του Εμπορικού Ναυτικού της Κεφαλονιάς στο Αργοστόλι, οι σπουδαστές και ο διευθυντής ο κ. Σιούτης. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ κα Μανώλη και κ. Γενικέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε για την παρουσίασή σας. Παρακαλώ να προχωρήσουμε σε ένα 15λεπτο διάλειμμα γιατί είμαστε εκτός χρόνου και συνεχίζουμε.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι συνεχίζουμε. Είχε ζητήσει για μια πολύ σύντομη παρέμβαση ο κ. Αχείμαστος από την επιτελική του Υπουργείου Υγείας τον λόγο και μετά να πάμε στα υπόλοιπα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Παρακαλώ.

Α. ΑΧΕΙΜΑΣΤΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γενικέ για την τιμή, να σας ευχηθώ καλή σταδιοδρομία και καλή ευόδωση των στόχων σας στη νέα θέση σας με τα αυξημένα καθήκοντα, επίσης να μην ξεχάσω να αναφερθώ και στην Υπηρεσία σας και στην κα Μανώλη για την πολύ καλή συνεργασία που έχουμε.

Δεν μπορώ να παραλείψω ότι αισθάνομαι μέσα σε όλα αυτά τα δισ σα φτωχός συγγενής γιατί εμείς έχουμε ένα πολύ μικρό ποσό προς διάθεση και ευόδωση των σκοπών μας. Δυστυχώς δεν είχαμε παρουσίαση σήμερα διότι είμαστε στην φάση της εξειδίκευσης, αναμένοντας όπως είπε και η κα Καραπατάκη πρωτίστως την έκδοση της πρόσκλησης τα 65 εκατομμύρια.

Ευχαριστώ πάρα πολύ, ευχαριστώ για τη συνεργασία και πιστεύω στην επόμενη Επιτροπή θα έχουμε υλικό να παρουσιάσουμε και από μέρους μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. προφανώς Όπως έχω πει ήδη δυο φορές, το Πρόγραμμα έρχεται να καλύψει ανάγκες των πολιτών και να δώσει απαντήσεις σε υπαρκτά ζητήματα. Ούτε βρίσκονται παρκαρισμένα χρήματα οπουδήποτε, ούτε είναι δεσμευμένα πράγματα. Πρέπει να παρουσιάσει ο καθένας στον τομέα της αρμοδιότητάς του ρεαλιστικές λύσεις και κυρίως βιώσιμες λύσεις για να απαντήσουμε σε συγκεκριμένα θέματα και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Προχωρούμε στα υπόλοιπα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

Ε. ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗ: Να κάνουμε μια μικρή ενημέρωση για τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής πράξεων. Αυτή τη στιγμή δεν έχουμε να περάσουμε για έγκριση από την Επιτροπή νέα κριτήρια αξιολόγησης, έχουμε εγκρίνει από την Επιτροπή αξιολόγησης κατόπιν μακράς διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 31 διαφορετικά σετ κριτηρίων αξιολόγησης, ανά τύπο παρέμβασης -έτσι μας ζητήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή- οπότε αυτή τη στιγμή έχουμε εγκεκριμένα κριτήρια για όλες τις εξειδικευμένες πράξεις του Προγράμματος για τις οποίες υπάρχει συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, διαδικασία υλοποίησης και δικαιούχος.

Είμαστε σε αυτό το στάδιο. Ό,τι καινούργιο μας προκύψει, φυσικά θα το περάσουμε για έγκριση από την Επιτροπή Παρακολούθησης. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πληροφορούμαι από την πλευρά του Υπουργείου Εργασίας;

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Αν έχετε κάποια τοποθέτηση, ξέρουμε ότι παρουσίαση δεν έχετε, αν θέλετε να πείτε κάτι, αυτή είναι η σωστή στιγμή. Ευχαριστώ.

κα ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: Να κάνουμε κάποια συνοπτική ενημέρωση για τα έργα τα οποία διαχειρίζεται η επιτελική δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εργασίας σαν ενδιάμεσος φορέας.

Εκδόθηκαν 2 προσκλήσεις για τη μεταφορά πράξεων που εμπίπτουν στις προτεραιότητες 2 και 5 σε συνέχεια αυτών των προσκλήσεων έχουν ενταχθεί ήδη 14 πράξεις συνολικού προϋπολογισμού 212.347.744 €. Οι 5 πράξεις αφορούν την προτεραιότητα 2 και οι υπόλοιπες 9 την προτεραιότητα 5. Πρόκειται για δράσεις συμβουλευτικής κατάρτισης και πιστοποίησης σε διάφορους τομείς της οικονομίας, όπως είναι το λιανικό εμπόριο, οι υποδομές, οι μεταφορές, ΤΠΕ και άλλα που αφορούν συνολικά 45.240 ωφελούμενους.

Έως σήμερα έχουν ολοκληρώσει την παρέμβαση 8.035 ωφελούμενοι, 3.600 άνεργοι συμμετέχουν στην παρούσα φάση σε συνεδρίες συμβουλευτικής και προγράμματα κατάρτισης, ενώ 4.080 ωφελούμενοι έχουν ήδη επιλεγεί και πρόκειται να ξεκινήσουν άμεσα την παρέμβαση. Αυτά για την πρόοδο υλοποίησης και η κα Σαχινίδου για τα λοιπά έργα της Υπηρεσίας, μια σύντομη ενημέρωση.

κα ΣΑΧΙΝΙΔΟΥ: Γεια σας και από εμένα. Στην παρούσα φάση η Υποδιεύθυνση 1 είναι δικαιούχος κυρίως σε δράσεις της προτεραιότητας 1 στις συστημικές παρεμβάσεις, οι 4 εξ αυτών μάλιστα πληρούν τους αναγκαίους πρόσφορους όρους 4.1. και 4.3. του Υπουργείου Παιδείας ειδικότερα.

Έχει η ολοκληρωθεί η πράξη αναβάθμισης δυνατοτήτων και επέκτασης της λειτουργίας του εθνικού μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας. Αποτελούνταν κυρίως από δύο βασικά έργα, αυτή η πράξη είχε ως σκοπό την κάλυψη της αναντιστοιχίας μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης. Η μία αφορούσε την ανάπτυξη, λειτουργία του μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών εργασίας, ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την ανίχνευση των δεξιοτήτων σε ζήτηση και η άλλη πράξη η οποία αποτελεί και πρόσφορο όρο όπως σας είπα για την 4.3. την ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος τεκμηρίωσης πολιτικών στα πεδία πρόβλεψης δεξιοτήτων και της ανίχνευσης της πορείας των εκπαιδευόμενων στην αγορά εργασίας.

Αυτό αφορά κυρίως τη διερεύνηση των δεξιοτήτων των αποφοίτων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης μέσω ερευνών σε εργοδότες. Η εν λόγω πράξη ήταν προϋπολογισμού 5.435.000 € τον προηγούμενο μήνα παραδόθηκε το τελευταίο παραδοτέο, ολοκληρώνεται και είμαστε σε διαδικασία ένταξης της επέκτασης του μηχανισμού διάγνωσης της αγοράς εργασίας προϋπολογισμού 5,5 εκατομμυρίων.

Άλλο έργο συστημικής παρέμβαση εκπλήρωσης πάλι του αναγκαίου όρου 4.3. είναι η ιχνηλάτηση σχολικών και εργασιακών διαδρομών μέσω Παρατηρητηρίου μετάβασης προϋπολογισμού 633.640 €. Πρόκειται ουσιαστικά για ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για τις απαιτήσεις σε γνώσεις και δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας αποφοίτων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του ΕΠΑΛ και του ΓΕΛ. Αυτό το έργο ήταν ενιαίο στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο με το έργο του ΙΕΠ. Λόγω τεχνικών διαδικασιών χωρίστηκε κι εμείς κρατούμε σα δικαιούχοι το κομμάτι των ερευνών και έχει ξεκινήσει η έναρξη του έργου διάρκειας 14 μήνες.

Ακολούθως παρόμοιο είναι το Παρατηρητήριο μετάβασης των αποφοίτων εκπαιδευτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην αγορά εργασίας, πάλι αφορά ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία, έρευνες δηλαδή για τις απαιτήσεις σε γνώσεις και δεξιότητες στην αγορά εργασίας των αποφοίτων της συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης, προϋπολογισμού 236.288 € είναι σε διαδικασία έναρξης της διακήρυξης του ηλεκτρονικού διαγωνισμού.

Έχει ενταχθεί επίσης το πολυκαναλικό σύστημα ενημέρωσης και εξυπηρέτησης πολιτών ο αριθμός 1555 όπου έγινε μια παρουσίαση χτες στην Επιτροπή σε σχέση με τη λειτουργία του και αποτελεί τη δεύτερη φάση. Είναι μια πράξη που αφορά στην υλοποίηση της εξυπηρέτησης των πολιτών για όλα τα θέματα που αφορούν το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης από τον ΕΦΚΑ, προγράμματα κατάρτισης και είμαστε σε διαδικασία ένταξης μιας άλλης συστημικής παρέμβασης για τις προπαρασκευαστικές εργασίες νομοθετικής κωδικοποίησης της νομοθεσίας της κοινωνικής ασφάλισης, προϋπολογισμού 186.000 €.

Με τη νέα πρόσκληση θα ετοιμαστούν δράσεις και μετά την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος ALMA για την προτεραιότητα 4 ούτως ώστε να μπορέσουμε να ενεργοποιήσουμε από την επιτελική δομή την προτεραιότητα αυτή. Σας ευχαριστώ.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ κι εμείς και την κα Παπαϊωάννου και την κα Σαχινίδου, είμαστε σε πολύ στενή συνεργασία. Έχει ανοίξει και η πρόσκληση για την εξειδίκευση οπότε περιμένουμε τυχόν νέες προτάσεις. Παρακαλούμε πάντα για τον καινοτόμο χαρακτήρα.

Χτες η Μονάδα Α.1. η κα Αλεξανδροπούλου έστειλε κι ένα e-mail προς όλους τους φορείς στους οποίους απευθύνεται η πρόσκληση που ουσιαστικά σας ζητά να δείτε και τα στοιχεία των αξιολογήσεων των έργων της περιόδου 2014-2020 για να δείτε και τη δυναμική των προγραμμάτων και τελικά ποια είναι η προστιθέμενη αξία του να υλοποιούνται πράξεις, οπότε καλό είναι κι αυτό να το έχετε υπόψη σας. Και σε κάθε περίπτωση είμαστε πάντα στη διάθεσή σας για συνεργασία.

Τώρα θα ήθελα να δώσω τον λόγο στους συναδέλφους στη Διαχειριστική Αρχή για να παρουσιάσουμε την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων για την πληροφόρηση και την επικοινωνία. Η κα Χατζηνικολάου έχει τον λόγο και στη συνέχεια θα μας κάνει ενημέρωση η κα Αλεξανδροπούλου, η Προϊσταμένη της Μονάδας Α.1. για την αξιολόγηση του Προγράμματος.

Στη συνέχεια μπορούμε να έχουμε παρεμβάσεις, έχει ζητήσει νομίζω τον λόγο για τα θέματα αξιολόγησης η κα Κούκουλα, οπότε ξεκινάμε.

κα ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλησπέρα σας. Θα είμαι πολύ σύντομη στην παρουσίασή μου για τον απολογισμό και τον προγραμματισμό των δράσεων πληροφόρησης και ενημέρωσης του Προγράμματος.

Να ξεκινήσω με την επικοινωνιακή στρατηγική όπου προβλέπεται η διενέργεια ανοιχτού διεθνούς διαγωνισμού για τη σύναψη σύμβασης με σύμβουλο δημοσιότητας ο οποίος θα αναλάβει την κατάρτιση της επικοινωνιακής στρατηγικής του ΠΑΔΚΣ καθώς και την υλοποίηση ενεργειών προβολής του Προγράμματος και των έργων που χρηματοδοτεί.

Εν συνέχεια να αναφέρω ότι η ΕΥΔ ολοκλήρωσε τον Μάρτιο τον οδηγό τήρησης μέτρων πληροφόρησης και ενημέρωσης, ο οποίος διανεμήθηκε στους δικαιούχους, έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Προγράμματος και αποστέλλεται στους δικαιούχους συνημμένα κατά την κοινοποίηση της απόφασης ένταξης των πράξεων.

Ο οδηγός, έχει ως στόχο την εξειδικευμένη ενημέρωση και καθοδήγηση των δικαιούχων στην τήρηση των υποχρεώσεών τους για την

προβολή των έργων του ΠΑΔΚΣ που υλοποιούν. Να υπενθυμίσω ότι η τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο είναι επιτακτική και ιδιαίτερα αυστηρή.

Ο οδηγός σχεδιάστηκε προκειμένου να ενημερωθούν οι δικαιούχοι με απλό και εύχρηστο τρόπο, για τις υποχρεώσεις τους και σε κάθε περίπτωση τα στελέχη της ΕΥΔ είμαστε στη διάθεση των δικαιούχων και πρόθυμοι να συνεργαστούμε και να υποστηρίξουμε όλους τους δικαιούχους στην εφαρμογή των κανόνων αυτών.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να υπάρξει μια συστηματική επικοινωνία με τους δικαιούχους δημιουργήθηκε το δίκτυο υπευθύνων επικοινωνίας και ενημέρωσης με εκπροσώπους των δικαιούχων, το οποίο αναμένεται να ενεργοποιηθεί εντός του 2025.

Όσον αφορά στην ιστοσελίδα του Προγράμματος επικαιροποιείται συνεχώς και έχουν προστεθεί νέα κεφάλαια για να καλύψουν τις ανάγκες της δημοσιοποίησης στοιχείων από την υλοποίηση του Προγράμματος.

Ωστόσο και δεδομένου ότι οι ανάγκες για πληροφόρηση αυξάνονται, προγραμματίζεται περαιτέρω η διαμόρφωσή του, ώστε οι πληροφορίες να παρουσιάζονται με πιο εύληπτο και η περιήγηση να είναι πιο εύκολη.

Να αναφέρω ότι την ιστοσελίδα μας επισκέφθηκαν περισσότεροι από 20.400 μοναδικοί επισκέπτες και κατέγραψε πάνω από 300.000 επισκέψεις και 106.000 προβολές εντός του 2024.

Ως προς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δραστηριοποιηθήκαμε κυρίως στο Facebook, όπου δεν καταγράφηκε σημαντική αύξηση ακολούθων, σε αντίθεση με το LinkedIn που οι ακόλουθοί μας αυξήθηκαν κατά 23% σε σύγκριση με το 2023 φτάνοντας τους 2.455.

Να αναφέρω ότι στα κοινωνικά δίκτυα αναρτώνται απολογιστικά στο τέλος κάθε μήνα οι προσκλήσεις και οι αποφάσεις ένταξης των έργων που εκδίδει η Διαχειριστική και οι ενδιαμέσοι φορείς και φυσικά και εδώ προβλέπεται ο εμπλουτισμός του περιεχομένου των αναρτήσεων.

Επίσης να αναφερθώ στη λειτουργία του γραφείου πληροφόρησης του Προγράμματος, όπου δέχεται καθημερινά τηλεφωνικά και

ηλεκτρονικά μηνύματα, ερωτήματα πολιτών. Εντός του 2024 καταγράφηκαν πάνω από 120 μηνύματα τα οποία έχουν απαντηθεί στην πλειονότητά τους.

Να ενημερώσουμε ότι ολοκληρώθηκε το video για την προβολή του Προγράμματος το οποίο παρουσιάζεται στις οθόνες έξω από την αίθουσα και μπορείτε να το αναζητήσετε στην ιστοσελίδα και στο κανάλι Youtube του Προγράμματος. Δεν ξέρω αν έχουμε και χρόνο αργότερα να το παρακολουθήσουμε ίσως με τη λήξη της συνεδρίασης.

Ως προς τις εκδηλώσεις. Η ΕΥΔ συμμετείχε στην εκδήλωση την Ημέρα της Ευρώπης που διοργανώνει η αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα και στην 88^η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκη όπως κάθε χρόνο.

Για τα έργα στρατηγικής σημασίας όπως ειπώθηκε έχουν ενταχθεί δυο πράξεις: η μαθητεία μεταλυκειακού έτους στα επαγγελματικά λύκεια και το Παρατηρητήριο ισότητας των φύλων, για τις οποίες ενημερωθήκαμε από τις επιτελικές δομές.

Ειδικά για τις πράξεις αυτές θα είμαστε σε επικοινωνία με τις επιτελικές δομές, για τη διαμόρφωση ενός συντονισμένου σχεδίου προβολής των έργων. Και στο θέμα αυτό αναμένεται και η συνδρομή του συμβούλου δημοσιότητας, που προβλέπεται να αναλάβει την επικοινωνιακή στρατηγική του ΠΑΔΚΣ.

Για το επόμενο διάστημα, το 2025 θα συνεχίσουμε τις καθιερωμένες ενέργειες και θα αναφερθώ μόνο στο θέμα της αξιολόγησης των δράσεων πληροφόρησης και ενημέρωσης η οποία περιλαμβάνεται στο σχέδιο αξιολόγησης του ΠΑΔΚΣ.

Σε αυτή την φάση σχεδιάζουμε τις προδιαγραφές της αξιολόγησης η οποία προβλέπεται να διενεργείται καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και να περιλαμβάνει όλα τα στάδια: από την αρχή από την κατάρτιση επικοινωνιακής στρατηγικής, κατά την υλοποίηση των δράσεων επικοινωνίας και στο τέλος την αποτίμηση της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί. Ευχαριστώ πολύ.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ την κα Χατζηνικολάου και τα πολύ ενδιαφέροντα που μας είπε για τις δράσεις δημοσιότητας και θα δώσουμε τον λόγο στην κα Αλεξανδροπούλου να μας πει για την αναθεώρηση αξιολόγησης

του Προγράμματος και μετά να συνεχίσουμε με τα υπόλοιπα θέματα της ατζέντας, δεδομένου ότι στις 3 έχει προγραμματιστεί το φαγητό που είναι στο Roof garden.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και σας ευχαριστούμε για την τήρηση του χρόνου κα Χατζηνικολάου.

κα ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ: Θα είμαι κι εγώ σύντομη για να πάρω «ευχαριστώ» μετά!

Καλησπέρα σας. Όπως γνωρίζετε το σχέδιο αξιολόγησης είναι το στρατηγικό έγγραφο του Προγράμματος το οποίο περιλαμβάνει όλες τις αξιολογήσεις οι οποίες πρόκειται να γίνουν καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου. Αυτό είναι ένα δυναμικό έγγραφο, μέσα σε αυτό το οποίο έχετε πάρει όλα τα μέλη της Επιτροπής έχει η κάθε αξιολόγηση την ταυτότητά της και κάθε φορά που προκύπτει ανάγκη, αυτή η ταυτότητα της αξιολόγησης αναθεωρείται.

Αυτή τη στιγμή την πρώτη αναθεώρηση του σχεδίου αξιολόγησης, οι αλλαγές είναι όχι μεγάλης εμβέλειας. Η πρώτη αλλαγή που έχουμε αφορά την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΑΔΚΣ και αυτή έχει να κάνει μόνο με τη χρονική μετάθεση του χρονοδιαγράμματος όπως θα δείτε είναι η πρώτη και θα ξαναγυρίσω ξανά πίσω, αυτή η αλλαγή προκύπτει από τις τελευταίες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποσυνδέει την ενδιάμεση αξιολόγηση του Προγράμματος με την ενδιάμεση επανεξέταση, το meetme review που λέμε, οπότε αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να μεταθέσουμε την ημερομηνία ολοκλήρωσης αυτής της αξιολόγησης κατά ένα χρόνο, οπότε να έχουμε και πιο καλά αποτελέσματα όσον αφορά με την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων.

Η δεύτερη αλλαγή που έχουμε που την ανέφερε και η κα Χατζηνικολάου είναι στις δράσεις της αξιολόγησης των δράσεων επικοινωνίας και προβολής. Υπήρχαν δυο αξιολογήσεις αυτές γίνονται τώρα μία, αυξάνεται το φυσικό αντικείμενο και το οικονομικό όπως θα σας δείξω παρακάτω, έτσι ώστε να έχουμε μια συνεχή και καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος αξιολόγηση των δράσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Η τρίτη μεγάλη αλλαγή που έχουμε είναι η απαλοιφή μιας θεματικής αξιολόγησης των δράσεων επισιτιστικής βοήθειας και

αντιμετώπισης της υλικής στέρησης, αυτή ήταν μια δομημένη έρευνα η οποία βάσει του Κανονισμού θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι το 1^ο τρίμηνο του '25 που θα αφορούσε υλοποίηση μέχρι το τέλος του '24, αλλά μετά από επικοινωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συναδέλφους μας έχουν πει ότι δεν χρειάζεται να κάνουμε αυτή την αξιολόγηση, καθώς δεν έχει ξεκινήσει ακόμη η υλοποίηση αυτών δράσεων της προτεραιότητας 6, οπότε γι' αυτό έχουμε βάλει αυτή την αλλαγή.

Άρα το σύνολο των αξιολογήσεων που έχουμε μετά την απαλοιφή των δυο αξιολογήσεων είναι από 14 έγιναν 12 και η άλλη αλλαγή που έχουμε είναι μια αλλαγή σε προϋπολογισμό των αξιολογήσεων. Αυξήσαμε σε τρεις αξιολογήσεις τον προϋπολογισμό από 60 σε 80.000 – 60 σε 100 και 60 σε 80, όπως βλέπετε η πρώτη η θεματική αξιολόγηση των δράσεων που αφορούν στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων τα skills.

Αυτή μια πολύ μεγάλη αξιολόγηση που θα αξιολογήσει τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, της μαθητείας, την κατάρτιση στα ΙΕΚ. Επίσης η θεματική αξιολόγηση πολύ σημαντική για εμάς που αφορούν στην ενίσχυση της απασχόλησης των νέων 15-29 ετών την αυξήσαμε κι αυτή και τη θεματική αξιολόγηση των δράσεων επικοινωνίας που σας είπαμε ότι από δύο έγιναν μία, οπότε αυξήθηκε και το φυσικό αντικείμενο και ως εκ τούτου αυξήθηκε και το οικονομικό.

Στις άλλες δύο έχουμε αυξήσεις στο οικονομικό αντικείμενο γιατί προσδοκούμε να κάνουμε αξιολογήσεις με πιο σύνθετα αξιολογικά εργαλεία και σύγχρονες μεθόδους, οπότε θεωρήσαμε ότι είναι καλύτερο να υπάρχει η δυνατότητα να προσελκύσουμε εταιρείες ίσως με διεθνείς διαγωνισμούς.

Απλά σχηματικά αυτά που σας είπα τα έχουμε αναλυτικά και στο δίαυλο που τα έχουμε ανεβάσει, όπως έχουμε επίσης ανεβάσει και το πλήρες κείμενο της πρώτης αναθεώρησης του σχεδίου αξιολόγησης. Όπως σας είπε η κα Μανώλη αποστείλαμε χτες και το e-mail και πραγματικά σας παρακαλούμε να ανατρέξετε και αν έχουν αξιολογήσεις που σας αφορούν, δηλαδή σε δράσεις να τις δείτε και να τις συμβουλευτείτε πριν μας υποβάλλετε τις νέες τώρα στο πλαίσιο της εξειδίκευσης, ή μπορείτε βέβαια να κάνετε ανάκληση και με βάση τις αξιολογήσεις αυτές να τροποποιήσετε ήδη κατατεθειμένες αξιολογήσεις.

Αυτά από εμένα, ελπίζω να ήμουν σύντομη και η κα Κούκουλα νομίζω θέλει τον λόγο να προσθέσει κάτι επί της αξιολόγησης. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να σας αποδώσουμε κι εσάς τα εύσημα, μια διευκρίνιση μόνο. Οι ανοιχτές διαδικασίες γίνονται γιατί η πολιτική επιλογή είναι ότι θα ακολουθούμε ανοιχτές διαδικασίες στην ανάθεση μελετών και γενικώς στην ανάθεση των έργων. Πέρα των όσων είπε η συνάδελφος η κα Αλεξανδροπούλου, αυτό είναι ειλημμένη πολιτική απόφαση και θα ακολουθεί στις περισσότερες των περιπτώσεων που θα αφορούν αναθέσεις για μελέτες ή τέλος πάντων για δημόσιες συμβάσεις.

Παρακαλώ η κα Κούκουλα.

κα ΚΟΥΚΟΥΛΑ: Καλησπέρα, ευχαριστώ πολύ και την κα Αλεξανδροπούλου. Αξιότιμε κ. Γενικέ, αξιότιμα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, αγαπητοί συνάδελφοι θα κάνω μια μικρή παρέμβαση σε σχέση με τις αρμοδιότητες που αφορούν τους δείκτες και τις αξιολογήσεις, θα είναι σύντομη τονίζοντας την πολύ καλή συνεργασία που έχουμε εδώ και πολλά χρόνια και σαν Πρόγραμμα και σαν ειδική Υπηρεσία συντονισμού, παρέχοντας κάθε δυνατή βοήθεια και υποστήριξη, αλλά παίρνοντας κι εμείς ένα ουσιαστικό feedback για τη δουλειά μας και για την εκπόνηση οριζόντιων θεμάτων αξιολόγησης και στα υπόλοιπα προγράμματα.

Θεωρούμε γενικά αυτό το Πρόγραμμα σπίτι μας, οπότε ευχαριστούμε πολύ γι' αυτό το βήμα για σήμερα.

Κατ' αρχήν υπάρχει η ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος δεικτών του ΕΣΠΑ, δεν θα αναφερθώ αναλυτικά είναι μια σύμβαση και ανάθεση από την ΕΥΣΑΕ την αδελφή Υπηρεσία. Αυτό έχει σαν βασικό αντικείμενο τη διαμόρφωση του ενιαίου συστήματος δεικτών όλων των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ έχει σχεδιαστεί από τη Μονάδα Γ -που βρίσκεται και σήμερα εδώ και θα μιλήσει αργότερα- και μέσα σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι που αφορά την ομογενοποίηση και τη συστηματική εφαρμογή όλων των δεικτών του ΕΚΤ στα προγράμματα του 2021-2027.

Αυτό λίγο πολύ είναι μια φυσική συνέχεια παλιών δουλειών αλλά εδώ συστηματοποιείται ακόμη περισσότερο, θεωρούμε ότι όταν ολοκληρωθεί με ανάδοχο αυτό, θα είναι μια ολοκληρωμένη προστιθέμενη δουλειά για την

παρακολούθηση όλων των δεικτών και εκροών και αποτελεσμάτων του Κοινωνικού Ταμείου.

Παράλληλα μια δεύτερη βασική αρμοδιότητα αλλά και δουλειά που έγινε από την Υπηρεσία και για το συγκεκριμένο πρόγραμμα και γενικότερα είναι ότι αναλάβαμε να εκπονήσουμε -γιατί είναι πολύ δύσκολα και σύνθετα τα θέματα των δεικτών- σεμινάρια για δείκτες στις Διαχειριστικές Αρχές όλου του Κοινωνικού Ταμείου. Θεωρούμε ότι είναι πολύ βασικό γιατί αυτό κατεβαίνει προς τα κάτω και δεν περιορίζεται μόνο στο να μάθουν τους δείκτες που ήδη τους ξέρουν σε ένα βαθμό οι Μονάδες Α των προγραμμάτων.

Πήγε στο σύνολο των στελεχών των Υπηρεσιών και στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα και ευχαριστούμε πάλι γι' αυτή τη συνεργασία, έγινε δια ζώσης τον Απρίλιο του '24 στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Πιστεύουμε ότι αυτό λύνει κάποια βασικά προβλήματα, χωρίς βέβαια να σημαίνει ότι λύνονται όλα.

Περνώντας στο κομμάτι της αξιολόγησης όσο πιο συνοπτικά μπορώ, η κα Αλεξανδροπούλου κάλυψε πολύ σωστά το σχέδιο αξιολόγησης του Προγράμματος, όπως είδαμε υπάρχουν κάποιες σημειακές αλλαγές, ευχαριστούμε και για τη συνεργασία αυτή που έγινε πρόπερσι για να γίνει η υποβολή. Πιστεύουμε ότι βοηθήσαμε όσο μπορούμε.

Εδώ θέλουμε να τονίσουμε δυο πράγματα. Πρώτον, σωστά αναφέρθηκε ότι θα υπάρξουν και πολυπλοκότερες μελέτες αξιολόγησης, μελετώντας ίσως και το κομμάτι των επιπτώσεων με πιο σύγχρονες μεθόδους όπως η περίφημη μεθοδολογική προσέγγιση του αντιπαραδείγματος. Αυτό είναι μια πολύ δύσκολη μέθοδος που απαιτεί πολύ συγκεκριμένες δεξιότητες και κυρίως στοιχεία, άρα είναι ένα από τα πράγματα που πιστεύω κοινά θα δούμε στο επόμενο διάστημα και είναι βασικό να δούμε από νωρίς τον σχεδιασμό μιας τέτοιας αξιολόγησης.

Φυσικά με την προϋπόθεση ότι η πολιτική ηγεσία συμφωνεί και είναι και στις προοπτικές και στις επιλογές της να αξιολογήσει συγκεκριμένα προγράμματα με αυτό τον τρόπο. Ταυτόχρονα είναι πολύ σημαντικό να δέσουμε και κάποιες από τις αξιολογήσεις της παρούσας προγραμματικής πιθανό με κάποια ευρήματα και lessons learn από την προηγούμενη περίοδο.

Τέλος θα ήμουν μάλλον ατελής στην παρουσίασή μου αν δεν ευχαριστούσα δημόσια και τις δυο Μονάδες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αμέριστη υποστήριξη τόσο τη γεωγραφική Μονάδα που είναι αρωγός σε κάθε εξέλιξη των σχεδίων αξιολόγησης, αλλά και των αξιολογήσεων. Αλλά και την οριζόντια Μονάδα αξιολόγησης η οποία εκπονεί συγκεκριμένα εργαλεία που μας επιτρέπουν να πάμε λίγο πιο μπρος και κυρίως να ανταλλάξουμε παραδείγματα και καλές πρακτικές με άλλες χώρες κράτη - μέλη.

Ένα σημείο πληροφορίας είναι ότι δυο μελέτες που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την ΠΑΝ η μία είναι ολοκληρωμένη τέλος του '24 θα έχει αξιολογήσει όλο το Κοινωνικό Ταμείο απ' όλες τις χώρες κράτη - μέλη και την ΠΑΝ και ταυτόχρονα ωριμάζει μια μελέτη που κι αυτή θα είναι έτοιμη από εκείνους, που θα υποστηρίξει την ενδιάμεση αξιολόγηση του ΕΚΤ.

Υπό μία έννοια δένοντας κι αυτό που είπε πριν η κα Αλεξανδροπούλου αυτή η μελέτη θα υποστηρίξει πιθανό και κάποιους δικούς μας προβληματισμούς -δικούς σας δηλαδή- οι οποίοι θα ενσωματωθούν στη μελέτη αξιολόγησης για την ενδιάμεση, την ελληνική.

Αυτά όσο πιο σύντομα μπορώ, υπάρχουν πολλά αλλά νομίζω τα λέμε και στα πιο ειδικά τραπέζια και σίγουρα θα κάνουμε κι ένα δίκτυο αξιολόγησης μόνο για το Κοινωνικό Ταμείο. Σας ευχαριστώ πολύ και πάλι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς να ευχαριστήσουμε την κα Κούκουλα για την ως συνήθως περιεκτική τοποθέτησή της και τώρα αφού ολοκληρώσαμε τις παρουσιάσεις και για την πορεία υλοποίησης και για τα επιμέρους θέματα, ήρθε η ώρα για τις παρεμβάσεις των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Θα παρακαλούσα για την ορθή τήρηση των πρακτικών, όποιος ομιλητής ή ομιλήτρια να λέει πρώτα το ονοματεπώνυμό του και τον φορέα από τον οποίο προέρχεται. Παρακαλώ.

Ι. ΛΑΓΟΣ: Αντιπρόεδρος Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας της ΠΑΣΕΚΑΛΟ. Σήμερα ακούσαμε αρκετές φορές για την κοινωνική οικονομία και τις ΚοινΣΕπ, θεωρούμε ότι αυτό είναι πολύ σημαντικό ότι η κοινωνική οικονομία μπορεί να καλύψει πράγματα που δεν μπορεί να καλύψει ο ιδιωτικός τομέας και το σπουδαιότερο μαθαίνει τους Έλληνες να συνεργάζονται.

Θα ήθελα να σας μεταφέρω ένα προβληματισμό από τις αραιοκατοικημένες περιοχές, θεωρώ ότι αυτό μπορεί να έχει και στα νησιά αλλά έχει σίγουρα στα ορεινά που το αντιμετωπίζουμε. Ό,τι πρόγραμμα και να βγει πάνω στο ανθρώπινο δυναμικό έχουμε πρόβλημα γιατί δεν μπορούμε να το απορροφήσουμε, δηλαδή δεν μπορούμε να βρούμε εγγεγραμμένους ανέργους στα Μητρώα στα ορεινά. Έχουμε χάσει πάρα πολλές θέσεις εργασίας που θα μπορούσαμε να τις έχουμε και βγαίνουν άκαρπα.

Θα μπορούσαμε όμως να κάνουμε το εξής: θα μπορούσαμε γι' αυτές τις περιοχές παραδείγματος χάριν Δήμος Γορτυνίας 20% μείωση δημογραφική από το 2011 έως το 2021. Να μπορεί ένα πρόγραμμα επιδότησης θέσεων εργασίας να είναι όχι από ανέργους, από αυτούς που εργάζονται σε άλλες περιοχές. Δηλαδή ένας δουλεύει στην Αθήνα, δεν δουλεύει πάνω στο αντικείμενό του ή δουλεύει σε κάτι υποδεέστερο, από την άλλη όμως έχει κι ένα σπίτι στο χωριό. Θα μπορούσαμε κάποια προγράμματα για κάποιες περιοχές, να μπορούν να απορροφηθούν οι εργαζόμενοι από άλλες περιοχές. Βάζω ένα προβληματισμό.

Αυτό θα έχει πολλά καλά. Πρώτα θα έχει τη διάχυση των δεξιοτήτων. Έχουμε το δημογραφικό θέμα σε αραιοκατοικημένες περιοχές για το οποίο φροντίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα έχουμε κατοικία, άρα δεν χρειάζεται να του βρούμε κοινωνική κατοικία παραδείγματος χάριν στην Αθήνα, γιατί ο άλλος αξιοποιεί το σπίτι το οποίο έχει στο χωριό. Δεν ξέρω αυτό πως θα μπορούσε να γίνει, να μπορούν να επιδοτηθούν δηλαδή όχι θέσεις ανέργων, αλλά και θέσεις που εργάζονται αλλού και να μετακινηθούν σε αραιοκατοικημένες περιοχές. Αυτός είναι ο προβληματισμός που θα ήθελα να βάλω. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε για την τοποθέτηση. Μια πολύ πρωτόλεια παρατήρηση σε αυτό που είπατε, η άποψη αυτή είναι ενδιαφέρουσα πρέπει να δούμε δυο πράγματα. Πρώτον ποια είναι η στόχευση του Προγράμματος και να πάω στο διαχειριστικό κομμάτι τη συμβατότητα με το υφιστάμενο Πρόγραμμα και δεύτερον ένα βασικό θέμα είναι το εύρος των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Ένα τομεακό πρόγραμμα συνήθως υλοποιεί δράσεις στο σύνολο των διοικητικών Περιφερειών της χώρας, οι οποίες έχουν μια αντανάκλαση σε συγκεκριμένα ζητήματα τα οποία υπάρχουν.

Τώρα λέτε για την περιοχή της Γορτυνίας, προφανώς εκεί τα πράγματα είναι όπως τα είπατε, αλλά μια τέτοιου είδους παρέμβαση σε συγκεκριμένο χωρικό επίπεδο με μικρό βεληνεκές, αν μου επιτρέπτε να χρησιμοποιήσω αυτή την έκφραση, μάλλον ο πιο πρόσφορος τρόπος χρηματοδότησης θα είναι μέσω μιας δράσης του Περιφερειακού Προγράμματος. Δεν θέλω να προδιαγράψω τίποτα, ακούμε με προσοχή αυτό που είπατε, προφανώς και έχει λογική και αντανακλά σε συγκεκριμένη ανάγκη, αλλά δεν μπορούμε να σας απαντήσουμε αυτή τη στιγμή.

Ι. ΛΑΓΟΣ: Έτσι θα αφήναμε κενές θέσεις σε μεγάλα παραδείγματα χάριν αστικά κέντρα για να καλυφθούν από άλλους και θα μπορούσε να βρει κανείς και κάτι πιο κοντά στην ειδικότητά του. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ εσείς.

Μ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ: Γεια σας, είμαι εδώ ως εκπρόσωπος των Ελληνικών Πανεπιστημίων, εκπρόσωπος της Συνόδου των Πρυτάνεων. Θα μου επιτρέψετε να ξεκινήσω από ευχαριστίες πάντα αντιστοιχούν και αντιπροσωπεύουν την εξαιρετική συνεργασία που έχουμε όλα αυτά τα χρόνια με τη Διαχειριστική Αρχή και την κα Μανώλη, αλλά και όλα τα στελέχη, δεν θα αναφέρω τον καθένα ξεχωριστά.

Εύχομαι κ. Ζερβέ και σε εσάς καλή αρχή και εδώ στο «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» και αν μου επιτρέπτε να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και την επιτελική δομή στο Υπουργείο Παιδείας γιατί γι' αυτό το Πρόγραμμα μας έδωσε την ευκαιρία να συνδιαμορφώσουμε και να σχεδιάσουμε μαζί έργα και παρεμβάσεις που είναι σημαντικά για τα Πανεπιστήμια, θα μου επιτρέψετε να σας ευχαριστήσω.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω -και το κάνω στα αγγλικά- τους εκπροσώπους της DG Employment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πάντα χαιρόμαστε να σας βλέπουμε και θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που επισκεφθήκατε πέρσι το Πανεπιστήμιό μας. Χαιρόμαστε ιδιαίτερα που σας βλέπουμε τώρα ξανά εδώ.

Όλες αυτές οι παρεμβάσεις που κάνατε, μας κράτησαν στον σωστό δρόμο και είναι πάρα πολύ σημαντικό να βλέπουμε το πραγματικό αποτέλεσμα όλης αυτής της χρηματοδότησης. Γιατί πρέπει να έχουμε πάντα υπόψη για ποιον τα κάνουμε όλα αυτά. Για εμάς, για τα Πανεπιστήμια

θεωρούμε ότι το κάνουμε για τους φοιτητές μας και όλους τους νέους που θα πρέπει να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους προκειμένου να μπουν στην αγορά εργασίας, για όλους τους νέους κάτω των 30.

Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε πάντα δεν είναι η δική σας καλή διάθεση και η ποικιλία των δράσεων που σχεδιάζουμε, αλλά τα ζητήματα διαχείρισης που ξέρουμε ότι ταλαιπωρούν και εσάς και εμάς και που πολλές φορές μας δημιουργούν μεγάλες καθυστερήσεις στην ένταξη και τον σχεδιασμό των έργων, που για εμάς είναι πολύ σημαντικό να τα ξεπερνάμε γρήγορα και να πηγαίνουμε στην υλοποίηση.

Ευχαριστούμε και για την προκήρυξη της πρακτικής άσκησης, ένα έργο 60 εκατομμυρίων για τα επόμενα τρία χρόνια, ξέρω ότι δεν ήταν εύκολο να φτάσουμε εδώ έπρεπε να λυθούν πολλά θεσμικά ζητήματα, είναι πολύ σημαντικό.

Θα μου επιτρέψετε να μεταφέρω για άλλη μια φορά το παράπονό μου, δεν έχω ακόμη αντιληφθεί γιατί η ελληνική εκπαίδευση και ειδικά οι δημόσιοι φορείς είναι δημόσια ακόμη από όσο θυμάμαι η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση παρ' ότι ακούγονται διάφορα στη χώρα μας, πρέπει να συμμορφώνεται με αρχές που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα και τις κρατικές επενδύσεις, οπότε για άλλη μια φορά αν μπορούμε να κάνουμε κάτι για να μπορέσουμε να ξεφύγουμε από κάποια τέτοια στενά πλαίσια, θα ήταν πιο εύκολο για όλους μας. Σας ευχαριστούμε πολύ έτσι κι αλλιώς.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Ευχαριστούμε κι εμείς πολύ κα Νικολαΐδου. Κατ' αρχήν ευχαριστούμε κι εμείς για τη συνεργασία όλο αυτό το προηγούμενο διάστημα και προκειμένου να δημοσιευτούν οι μεγάλες προσκλήσεις που αφορούν την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, την οποία πάντα προσπαθούμε να υποστηρίξουμε σε επίπεδο διαχείρισης και άμεσης υλοποίησης των δράσεων.

Σε ό,τι αφορά τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων πραγματικά δεν είναι επιλογή της Διαχειριστικής, είναι κάτι που είναι οριζόντιο θέμα. Θυμίζω ότι στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο δεν είχαμε υποχρέωση υποβολής των σχεδίων των προσκλήσεων στη ΕΥΚΕ πλέον αυτή η υποχρέωση αφορά όλες τις προσκλήσεις.

Ειλικρινά δεν είναι κάτι το οποίο μπορώ να σχολιάσω, αυτό είναι η απόφαση της πολιτείας, αυτό ορίζει το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και

σε κάθε περίπτωση θα έλεγα εν κατακλείδι ότι μας προφυλάσσει από τυχόν ελέγχους που μπορεί να μας δημιουργήσουν προβλήματα και δημοσιονομικές διορθώσεις, γιατί πολλές φορές πραγματικά ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες.

Αυτά ήθελα να πω, σε κάθε περίπτωση προσπαθούμε να ξεπερνάμε πάρα πολύ γρήγορα τα διαχειριστικά προβλήματα. Δεν είναι πάντα εύκολο και πολλές φορές δημιουργούνται εντάσεις και παρεξηγήσεις και αυτό είναι λογικό στις συνεργασίες. Πάντως πάντα φροντίζουμε να προφυλάσσουμε τους δικαιούχους μας, όπως νομίζω το έχουμε αποδείξει.

Παρακαλώ εσείς.

Κ. ΜΑΡΑ: Γεια σας. Από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού των Περιφερειακών Προγραμμάτων. Σας ευχαριστούμε κι εμείς για την πρόσκληση, σας ευχαριστούμε για την πάρα πολύ συνεργασία που έχουμε με την Υπηρεσία σας προς την εξυπηρέτηση των κοινών σκοπών της πολιτικής συνοχής, οι οποίες από την κατάρτιση των περιφερειακών προγραμμάτων έχουν εγκολπωθεί μέσα στον σχεδιασμό μας και τους υλοποιούμε πιστά.

Μέχρι στιγμής συμπλέουμε σε πάρα πολλές δράσεις, παρόμοιες με τις δικές σας. Κάποιες, όπως είπατε και πριν, αναγνωρίσιμες την έναρμόνιση, την παράλληλη στήριξη η τοποθέτησή μου θα είναι ενός λεπτού να απαντήσω στον προηγούμενο εκπρόσωπο των ΚΑΛΟ.

Πράγματι κι εμείς στα πλαίσια του στόχου 5.1. και 5.2. έχουμε διαθέσιμους πόρους και στα πλαίσια των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών μπορούμε να δούμε θετικά το αίτημά σας, πράγματι σε χωρικό επίπεδο. Σας ευχαριστώ και πάλι για την ευκαιρία και το βήμα που δίνετε στην Υπηρεσία.

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Εμείς ευχαριστούμε. Άρα να, ποια είναι η χρησιμότητα της Επιτροπής Παρακολούθησης και των συναντήσεων, πραγματικά θα ήταν καλό να υπάρξει μια συνεργασία αν μπορεί να βρεθεί λύση σε αυτά τα πολύ ενδιαφέροντα που πρότεινε ο κ. Λαγός.

Δεν ξέρω αν κάποιος από τους συμμετέχοντες θέλει να εκφράσει κάτι ή οι συνάδελφοι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα θέλατε να κάνετε μια παρέμβαση πάνω σε όλα όσα ακούστηκαν;

P. MOLOCEA: Ναι, ευχαριστώ. Ευχαριστώ πολύ για τη σημερινή συνάντηση, μάθαμε πολλά ακούσαμε πολλά από τις συζητήσεις που έγιναν εδώ και ευχαριστώ τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης που μας ευχαρίστησαν εμάς για όσα κάνουμε. Πρόκειται για μια κοινή διαχείριση και μαζί με τις Ελληνικές Αρχές προσπαθούμε να οδηγηθούμε στις καλύτερες επιλογές προς όφελος των δικαιούχων στην Ελλάδα και των πολιτών της Ελλάδας, που θέλουμε να στηρίξουμε με τη δουλειά μας.

Από αυτή την οπτική πιστεύω ότι πολλά καλά πράγματα ειπώθηκαν σήμερα. Φυσικά ακόμη και τώρα λέμε ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης, εξετάζουμε όλα αυτά τα σημεία ένα προς ένα για να δούμε πως μπορούμε να προχωρήσουμε όλοι μαζί με ένα καλύτερο τρόπο.

Κατ' αρχάς για τα μέτρα που αφορούν την απασχόληση. Πράγματι αυτό που είδαμε, είναι ότι η Υπηρεσία Δημόσιας Απασχόλησης η ΔΥΠΑ μαζί με τις άλλες Υπηρεσίες απασχόλησης κάνουν πολλά για να διευκολύνουν την υλοποίηση σε αυτό τον τομέα. Όμως αυτό που θα σας συμβούλευα για το μέλλον είναι να εστιάσετε σε μεγάλο βαθμό και στην ποιότητα των δεξιοτήτων που παρέχονται κατά την κατάρτιση. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Βλέπουμε ότι η ποιότητα είναι πολύ εντυπωσιακή, είδαμε ότι έχουμε 1,5 δις στο Ταμείο Ανάκαμψης, είναι εντυπωσιακά τα νούμερα πραγματικά αλλά πρέπει να γίνουν περισσότερα για να βελτιωθεί η ποιότητα της κατάρτισης και για να υπάρξει συντονισμός μεταξύ των προγραμμάτων κατάρτισης και των ειδικοτήτων που παρέχονται.

Συντονισμός μεταξύ των Ταμείων, γιατί υπάρχουν κονδύλια που δίνει το Ταμείο Ανάκαμψης αλλά και το Περιφερειακό Ταμείο και τα λοιπά. Πρέπει να εξασφαλιστεί αυτή η συμπληρωματικότητα και να παρακολουθείται αυτό το σημείο πολύ προσεκτικά.

Για τα μέτρα για τις νέες θέσεις απασχόλησης. Είδαμε πολλά μέτρα υπό τις κρατικές ενισχύσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αυτό που θα συμβουλευάμε είναι να συνδυάσετε τις επιχορηγήσεις με τα άλλα μέτρα που οδηγούν στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων της διαχείρισης αυτών των επιχειρήσεων.

Ένας τρόπος να γίνει αυτό θα ήταν να εκπαιδευτεί ένας αριθμός πιθανών δικαιούχων να τους υποστηρίξετε στο να αναπτύξουν επιχειρηματικά πλάνα και μετά να κάνετε μια επιλογή ανάμεσα στα καλύτερα από αυτά τα επιχειρηματικά πλάνα που θα μπορούσαν να υποστηριχθούν και που θα εξασφαλίσουν βιώσιμη ανάπτυξη. Φυσικά στα πρώτα στάδια στα πρώτα βήματα της υλοποίησης θα μπορούσε να δοθεί υποστήριξη στη νεοσυσταθείσα αυτή επιχείρηση για να μην καταρρεύσει.

Το σύστημα της πιστοποίησης. Το συζητήσαμε αυτό το θέμα με τους συναδέλφους της ΔΥΠΑ, είδαμε ότι τα προγράμματα αυτά κατάρτισης απευθύνονται σε διάφορες ομάδες – στόχους. Όταν βλέπουμε όμως την πιστοποίηση βλέπουμε ότι σχεδόν όλοι παίρνουν ένα πιστοποιητικό.

Εδώ, ίσως μπορούμε να εξετάσουμε το θέμα να δούμε ποιος κάνει την πιστοποίηση και πως μπορεί να βελτιωθεί αυτή η διαδικασία πιστοποίησης, ούτως ώστε να εξασφαλίσουμε ότι θα είναι όχι μόνο πιο ανταγωνιστική, αλλά πραγματικά θα πιστοποιεί τη δυνατότητα που έχει αυτό το άτομο να έχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Και εδώ το Υπουργείο Εργασίας θα μπορούσε να συμμετάσχει σε αυτή την αξιολόγηση, της πιστοποίησης δηλαδή, ώστε να υπάρχει ένα στρατηγικό όραμα τελικά σαν αποτέλεσμα στο επίπεδο της αγοράς εργασίας.

Για να περάσω στην εκπαίδευση και στα εκπαιδευτικά σχολεία. Πραγματικά η διττή αυτή εκπαίδευση είναι η σωστή προσέγγιση για τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας. Είναι προτεραιότητα όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη. Είναι προτεραιότητα για εμάς να χρηματοδοτήσουμε αυτή τη σύγχρονη προσέγγιση και για να βελτιώσουμε την ελκυστικότητα του διπλού αυτού συστήματος.

Αλλά αυτό σημαίνει για εμένα ότι πρέπει να ανοιχτείτε περισσότερο στις επιχειρήσεις, να μάθετε τις ανάγκες των επιχειρήσεων όχι μόνο τις τωρινές, αλλά και τις μελλοντικές ώστε να μπορέσετε να εκπαιδεύσετε τις μελλοντικές γενιές εργαζομένων που πραγματικά θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων. Γιατί βλέπουμε ότι συνολικά το περιβάλλον παρ' όλο που μειώνεται συνεχώς το ποσοστό ανεργίας, βλέπουμε ακόμη κενά και ελλείψεις στην αγορά. Λείπουν δεξιότητες όπως βλέπουμε και πρέπει αυτό να αντισταθμιστεί με την κατάλληλη κατάρτιση,

ώστε να καταρτιστεί το εργατικό δυναμικό που θα είναι κατάλληλο γι' αυτές τις επιχειρήσεις.

Ευχαριστώ πάρα πολύ γι' αυτά που κάνετε, προσθέτει αξία στην πολιτική μας πραγματικά η δική σας δουλειά και για να αξιοποιηθούν περισσότερο οι επενδύσεις που γίνονται στην Ελλάδα στον τομέα αυτό πρέπει να στραφούμε περισσότερο στις επιχειρήσεις, να απευθυνθούμε περισσότερο σε ομάδες που είναι δύσκολο να πιάσουμε (γυναίκες, άτομα με αναπηρίες, νέοι) και να προσπαθούμε να τους φέρουμε πιο κοντά στην αγορά εργασίας.

Όσον αφορά την κοινωνική ένταξη ευχαριστούμε πάρα πολύ γι' αυτό, η κοινωνική ένταξη είναι ένας από τους μεγαλύτερους πυλώνες της πολιτικής μας. Εδώ έχετε 25% που είναι εντυπωσιακό, το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας κάνει πολλές προσπάθειες ώστε να γίνει πραγματικότητα αυτή η πολιτική. Αυτό δεν γίνεται μόνο με τα εθνικά προγράμματα αλλά και τα περιφερειακά προγράμματα που έχουν τον κύριο όγκο αυτών των προγραμμάτων για την κοινωνική ένταξη.

Πρέπει όμως να προχωρήσετε περισσότερο στην υλοποίηση της εγγύησης για το παιδί και για την φτώχεια των παιδιών, γιατί στην Ελλάδα βλέπουμε ότι η φτώχεια των παιδιών είναι σε σημαντικά επίπεδα και παρ' όλο που μειώθηκε πρόσφατα παραμένει πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης ένα από τα βασικά συστατικά εδώ είναι η διαδικασία ψηφιακής μετάβασης που είναι μια πολύ προσφιλή για εμάς πολιτική γιατί η πολιτική αυτή υποστηρίζει τα πιο ευάλωτα παιδιά στην κοινότητα, αυτά που δεν έχουν οικογένεια, τα παιδιά που πραγματικά θέλουν την βοήθειά μας, για να επιτύχουμε την αποϊδρυματοποίηση.

Πρέπει να προχωρήσουμε όσο το δυνατό πιο γρήγορα με την πολιτική αυτή, να φροντίσουμε κανέναν να μη μείνει πίσω και να φροντίσουμε όλα αυτά τα παιδιά να έχουν ένα καλύτερο μέλλον μέσω της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης με ανάδοχες οικογένειες, με τις κατάλληλες δομές που θα εξασφαλίζουν τη μετάβαση στο μέλλον. Όχι όμως πλέον μέσα σε Ιδρύματα γιατί δε είναι ο καλύτερος τρόπος και ο καλύτερος χώρος για να εξασφαλιστεί το μέλλον αυτών των παιδιών.

Για την βοήθεια φροντίδας ξέρετε ότι έχουμε ομάδες εργασίας, μπορείτε να βασιστείτε σε εμάς. Αν χρειαστεί μπορούμε να σας βοηθήσουμε για να διευκολυνθεί η υλοποίηση και η απόδοση αυτών των μέτρων.

Η προτεραιότητα 6 για την υλική αρωγή. Ξέρουμε ότι εδώ υπάρχει μια καθυστέρηση, μας διαβεβαιώσατε κατά την αποστολή μας ότι αρχές της επόμενης χρονιάς θα έχουμε τα πρώτα παραδοτέα και κατά τις συζητήσεις σήμερα μας διαβεβαιώσατε ότι αυτό θα συμβεί και σας παροτρύνουμε να το κάνετε.

Η υλική αρωγή φτάνει τους πιο ευάλωτους, αυτούς που επλήγησαν περισσότερο και από την πρόσφατη κρίση, αλλά επίσης και από τις κρίσεις που θα έρθουν στο μέλλον και γρήγορα ίσως. Οι άνθρωποι αυτοί θα πληγούν περισσότερο από τον γενικότερο πληθυσμό και είναι πάρα πολύ σημαντικό να υπάρχουν μέτρα υλικής αρωγής για να τους βοηθήσουμε. Φυσικά εμείς με όποιον τρόπο αν μπορούμε να βοηθήσουμε θα το κάνουμε. Εδώ είμαστε για να σας βοηθήσουμε.

Και τέλος και αυτό είναι το τελευταίο μου σημείο αφορά την Θεσσαλία. Και η Θεσσαλία μας απασχολεί πάρα πολύ γιατί και πέρσι συμμετείχαμε στον σχεδιασμό μέτρων που αφορούσαν τη στήριξη της Θεσσαλίας όχι όμως στα πλαίσια αυτού του Προγράμματος, στα πλαίσια του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για να εξασφαλίσουμε τη διατήρηση της απασχόληση κατά τη διάρκεια αυτής της κρίσης.

Τώρα βλέπουμε ότι υπάρχει ένα όραμα για ένα ολοκληρωμένο τρόπο υποστήριξης της Περιφέρειας αυτής και αυτό είναι σημαντικό όχι μόνο γιατί αντιμετωπίζουμε συγκεκριμένα τις ανάγκες του πληθυσμού σε αυτή την Περιφέρεια, αλλά γιατί φέρνουμε στο τραπέζι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, ένα ολοκληρωμένο όραμα που δεν αφορά μόνο τη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά οτιδήποτε κάνουμε. Πάντοτε μιλάμε για ολοκληρωμένα μέτρα για τα παιδιά που απειλούνται από τη φτώχεια, για τους ανέργους πάντα λέμε ότι θέλουμε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση.

Άρα και για τη Θεσσαλία μπορούμε να βοηθήσουμε, μπορούμε να σας υποστηρίξουμε στον σχεδιασμό των κατάλληλων μέτρων. Είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό να γίνει τώρα, ώστε η κατάσταση των ανθρώπων εκεί

να βελτιωθεί πολύ σύντομα. Έχουμε άλλα μοντέλα που εφαρμόστηκαν πρόσφατα, συζητήθηκε το μοντέλο της Ιταλίας, μπορούμε να το εξετάσουμε αυτό και να σας δώσουμε συμβουλές.

Φυσικά πρέπει να γίνουν οι συζητήσεις και με τη Διαχειριστική Αρχή και με τους πιθανούς δικαιούχους. Μπορεί να γίνει μια ομάδα εργασίας που θα αρχίσει να εργάζεται πολύ γρήγορα και να βρεθεί ένας τρόπος παρέμβασης που θα μπορούσε να εφαρμοστεί και γιατί όχι και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, αν πληγούν από τα ίδια προβλήματα.

Ευχαριστούμε πάρα πολύ γι' αυτά που κάνετε για εμάς και για τους πολίτες. Είμαστε εδώ για να σας βοηθήσουμε όσο το δυνατό περισσότερο γιατί αυτός είναι ο ρόλος μας στα πλαίσια της κοινής διαχείρισης. Να υποστηρίζουμε την παράδοση του Προγράμματος εδώ στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Molocsa εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πλήρη και περιεκτική τοποθέτησή του. Είναι εξαιρετικά θετικό και συνάμα πάρα πολύ υποβοηθητικό για τις εργασίες της Διαχειριστικής Αρχής οι Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να έχουν τόσο πλήρη και τόσο ορθή ενημέρωση αναφορικά με τα πεδία παρέμβασης του Προγράμματος και τις υλοποιούμενες δράσεις.

Προφανώς αναφερθήκατε όχι μόνο στις δράσεις του Προγράμματος αλλά και σε άλλες δράσεις φορέων υλοποίησης οι οποίες χρηματοδοτούνται από άλλα χρηματοδοτικά μέσα, σας διαβεβαιώ ότι ακούμε πάρα πολύ προσεκτικά τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις που κάνετε και όταν έρθει η ώρα το Πρόγραμμα να εφαρμόσει ανάλογες κατηγορίες παρέμβασης θα συζητήσουμε προκειμένου να ενσωματώσουμε και τις προτάσεις τις οποίες κάνετε, οι οποίες σε πρώτη ανάγνωση κινούνται στη σωστή κατεύθυνση.

A. ΜΑΝΩΛΗ: Θα ήθελα κι εγώ να ευχαριστήσω τον κ. Molocsa για τις πάρα πολύ οξυδερκείς πάντα παρατηρήσεις του. Πράγματι ορισμένα έχουν απόλυτη συνάφεια με το Πρόγραμμα, κάποια άλλα αφορούν πράξεις άλλων προγραμμάτων κυρίως των Περιφερειακών Προγραμμάτων, ωστόσο ήταν μια πάρα πολύ καλή ευκαιρία να τα ακούσουν και οι εκπρόσωποι των επιτελικών δομών των Υπουργείων μας, που ουσιαστικά εξυπηρετούν και τις στρατηγικές του Προγράμματος. Διότι δώσατε με πολύ οξυδέρκεια και με πολύ σαφήνεια

ποιο πρέπει να είναι το στίγμα των δράσεων που πρέπει να σχεδιαστούν για να υλοποιηθούν.

Σε κάθε περίπτωση νομίζω ότι σε ό,τι μας αφορά η επιλεξιμότητα του Προγράμματος είναι πολύ σαφής και επομένως αφού έχουμε και ανοιχτή εξειδίκευση παρακαλώ για τις εξειδικεύσεις σας. Ευχαριστώ.

Να προχωρήσουμε στα οριζόντια θέματα. Έχουμε μαζί μας τις Υπηρεσίες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, να μας δώσουν την πληροφόρηση που χρειαζόμαστε για τα διάφορα θέματα που περιλαμβάνονται στην ατζέντα. Παρακαλώ.

Ε. ΜΑΥΡΙΔΟΥ: Γεια σας, είμαι από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του σχεδιασμού της αξιολόγησης και της εφαρμογής και συγκεκριμένα από τη Μονάδα Β που ασχολείται με τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση των προγραμμάτων.

Αρχικά θα σας παρουσιάσω τη γενική εικόνα ενεργοποίησης των προγραμμάτων 2021-2027 και στη συνέχεια θα μιλήσω για την επικείμενη αναθεώρηση των προγραμμάτων τον Μάρτιο του 2025.

Στην πρώτη διαφάνεια φαίνεται ότι για το σύνολο του ΕΣΠΑ το ποσοστό των προσκλήσεων ανέρχεται στο 61,6% της συνολικής χρηματοδότησης, των εντάξεων στο 46,2%, των συμβάσεων στο 30,5% και των πληρωμών στο 6,6%.

Στην επόμενη διαφάνεια φαίνεται η ενεργοποίηση των Ταμείων, εμάς μας αφορά το ΕΚΤ επομένως βλέπουμε ότι το ποσοστό των εντάξεων ανέρχεται στο 46,1% της συνολικής χρηματοδότησης, των συμβάσεων στο 30% και των πληρωμών στο 6,9%.

Σε αυτή τη διαφάνεια φαίνεται η ενεργοποίηση ανά στόχο πολιτικής. Όσον αφορά τον στόχο πολιτικής 4 το ποσοστό των εντάξεων ανέρχεται στο 45,4% της συνολικής χρηματοδότησης, των συμβάσεων στο 27,6% και των πληρωμών στο 9,4%.

Θα μιλήσω τώρα για την αναθεώρηση των προγραμμάτων 2021-2027. Στο πλαίσιο του Κανονισμού των κοινών διατάξεων και ειδικότερα στο άρθρο 18 θεσπίζεται για τη βέλτιστη και συνεκτική χρήση των ευρωπαϊκών πόρων η διαδικασία της ενδιάμεσης επανεξέτασης των

προγραμμάτων, που στηρίζονται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Σε αυτό το πλαίσιο θα ληφθούν υπόψη αυτά που αναγράφονται στη διαφάνεια: οι ειδικές συστάσεις του ευρωπαϊκού εξαμήνου, η πρόοδος στην εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα, η εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα για τα κοινωνικά δικαιώματα, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή Περιφέρειας και η επίδοση των προγραμμάτων.

Κατά την ενδιάμεση επανεξέταση δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συνεκτίμηση των δυνατοτήτων που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη, η πρωτοβουλία STEP. Η ενδιάμεση επανεξέταση θα καθορίσει την οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας που αντιστοιχεί στο 50% της συνεισφοράς για τα έτη 2026 και 2027 ανά πρόγραμμα.

Σημειώνεται ότι οι Διαχειριστικές Αρχές δύνανται να συμπεριλάβουν αιτιολογημένα και κάθε άλλη τροποποίηση που γίνεται σκόπιμη, εφόσον είναι επαρκώς αιτιολογημένη και δεν έρχεται σε αντίθεση με τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης επανεξέτασης.

Η ενδιάμεση επανεξέταση οδηγεί σε δυο σενάρια: είτε σε πρόταση αναθεώρησης του Προγράμματος και ενδεχόμενης ανακατανομής του ποσού ευελιξίας εντός ή εκτός των προτεραιοτήτων του Προγράμματος, είτε στη διαπίστωση μη ανάγκης αναθεώρησης του Προγράμματος και στη διατήρηση της υφιστάμενης κατανομής στο ποσό ευελιξίας.

Έως τις 31/3/2025 θα πρέπει να έχει γίνει η επίσημη υποβολή της έκθεσης της ενδιάμεσης επανεξέτασης και της ενδεχόμενης πρότασης αναθεώρησης, δηλαδή υποβολή στην SFC.

Εντός του 1^{ου} δεκαημέρου του Δεκεμβρίου θα αποσταλεί στις Διαχειριστικές Αρχές έκθεση ανά πρόγραμμα που θα αφορά τα σημεία Α και Δ, του άρθρου 18 του Κανονισμού κοινών διατάξεων, δηλαδή ειδικές συστάσεις του ευρωπαϊκού εξαμήνου, η πρόοδος υλοποίησης του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα, η πρόοδος στην εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας.

Επιπλέον θα αποσταλούν στοιχεία αποτύπωσης συνεργειών και συμπληρωματικότητας με το ΤΑΑ με βάση την ετήσια έκθεση συντονισμού ΕΔΕ ΤΑΑ για το 2023.

Η μεθοδολογική προσέγγιση για την εκπόνηση της έκθεσης αυτής που μίλησα πριν από λίγο για τα σημεία Α έως Δ, θα είναι ως εξής: ανάλυση βασικών μεγεθών της οικονομίας για την περίοδο 2021-2027, ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και της προόδου που έχει επιτευχθεί στην περίοδο 2021-2027 στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής και εκπόνηση «ΦΙΣ» ανά πρόγραμμα που θα γίνεται σύνδεση των συστάσεων με τις προτεραιότητες του Προγράμματος και σύνδεση των ευρημάτων της ανάλυσης με τους ειδικούς στόχους των προγραμμάτων.

Όσον αφορά την πρωτοβουλία STEP οι τομείς που μπορούν να υλοποιηθούν δράσεις STEP είναι οι ψηφιακές τεχνολογίες και οι τεχνολογίες βαθιάς καινοτομίας, οι καθαρές και αποδοτικές ως προς τους πόρους τεχνολογίες και οι βιοτεχνολογίες. Στόχοι της πρωτοβουλίας STEP είναι η ανάπτυξη και η παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, η ενίσχυση αξιακών αλυσίδων και η αντιμετώπιση ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας STEP και σύμφωνα με τον Κανονισμό θεσπίζονται νέοι ειδικοί στόχοι. Για το ΕΠΑ ο ειδικός στόχος 1.6. στο πλαίσιο του στόχου πολιτικής 1 «Έξυπνη Ευρώπη» για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής ο ειδικός στόχος 2.9. στο πλαίσιο του στόχου πολιτικής 2 «Πράσινη Ευρώπη» και για το ΕΚΤ και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης μπορούν να υλοποιηθούν δράσεις STEP σε οποιονδήποτε από τους ειδικούς στόχους του στόχου πολιτικής 4 και του ειδικού στόχου του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

Τα κίνητρα για την ενεργοποίηση της STEP είναι η έκτακτη εφ' άπαξ χρηματοδότηση 30% για τις προτεραιότητες STEP εφόσον η τροποποίηση του Προγράμματος υποβληθεί έως 31/3/2025 και το μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης για προτεραιότητες STEP μπορεί να ανέλθει στο 100%.

Η ΕΥΣΑΕ όσον αφορά την πρωτοβουλία STEP εντός του 1^{ου} δεκαημέρου του Δεκεμβρίου θα αποστείλει στις Διαχειριστικές Αρχές πρόταση

ενσωμάτωσης δράσεων STEP. Η μεθοδολογική προσέγγιση για την εκπόνηση της πρότασης αυτής θα είναι η εξής:

Ανάλυση των περιβαλλοντικών τεχνολογικών και βιομηχανικών προτεραιοτήτων σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Επισκόπηση τεχνολογιών STEP και τη σημασία τους για την εναρμόνιση της ελληνικής βιομηχανίας με τις παγκόσμιες και ευρωπαϊκές προτεραιότητες και χαρτογράφηση της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, χαρτογράφηση της ελληνικής χρηματοδότησης και συσχέτιση με τεχνολογίες STEP καθώς και χαρτογράφηση πρόθεσης και εκδήλωσης ενδιαφέροντος από τους κλάδους μεταποίηση, ψηφιακές τεχνολογίες, βιοτεχνολογίες, κρίσιμες πρώτες ύλες.

Όσον αφορά την ετήσια έκθεση συντονισμού ΕΣΠΑ και του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας 2023 βρίσκεται σε στάδιο εκπόνησης και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του μήνα.

Στη διαφάνεια αυτή γίνεται μια επιγραμματική ποιοτική αποτίμηση συνεργειών και συμπληρωματικότητας του ΤΑΑ με το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή». Το ΤΑΑ έχει εντάξει 85 έργα με προϋπολογισμό ύψους 2,35 δις ευρώ που αντιστοιχίζονται σε ειδικούς στόχους που περιλαμβάνει και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή».

Επιπλέον το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» φαίνεται να αναπτύσσει συμπληρωματικότητα στον τομέα της κατάρτισης με το ΤΑΑ και συνέργειες σε επίπεδο μεταρρυθμίσεων στους τομείς απασχόληση και υγεία.

Το ΤΑΑ περιλαμβάνει τουλάχιστον 40 μεταρρυθμίσεις που εκτιμάται ότι σχετίζονται με ειδικούς στόχους του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή». Αναλυτικότερα στοιχεία θα σας αποσταλούν από την ΕΥΣΑΕ στον επόμενο χρόνο. Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ η και Ευθυμίου.

κα ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Σας ευχαριστώ πολύ. Χαρά μου να είμαι πάντα κοντά σας παρ' όλο που έχω φύγει δυο Οικοδομικά Τετράγωνα μακριά! Πολύ ενδιαφέρουσα η σημερινή Επιτροπή Παρακολούθησης, θα τελειώσουμε με τους αναγκαίους όρους που έρχονται να συγκεντρώσουν όλα όσα έχουμε ακούσει από το πρωί, να δούμε για τι μιλάμε τελικά για τους αναγκαίους

όρους και γιατί μας απασχολούν και πρέπει να ενημερώνουμε τα μέλη των Επιτροπών Παρακολούθησης σε κάθε συνεδρίαση.

Οι αναγκαίοι όροι όπως έχει ειπωθεί και σε προηγούμενες συνεδριάσεις αποτελούν τις ασφαλιστικές δικλείδες που έχει βάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσα στον Κανονισμό κοινών διατάξεων αυτής της περιόδου για να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής συνοχής σε όλους τους τομείς.

Συνολικά είναι 20 και σε αυτή τη διαφάνεια βλέπετε την χρονική εξέλιξη από την 1^η Επιτροπή Παρακολούθησης έως σήμερα την 3^η Επιτροπή Παρακολούθησης συνολικά για τη χώρα μας. Από τους 20 αναγκαίους όρους που η χώρα μας έχει επιλέξει να εφαρμόσει και άρα να εκπληρώσει, το σύνολό τους δηλαδή, είμαστε στην κατάσταση που έχουμε εκπληρώσει όλους τους οριζόντιους αναγκαίους όρους γεγονός που δεν μας εμποδίζει να υποβάλλουμε αιτήματα πληρωμής στο σύνολο των Ταμείων στο σύνολο των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και από τους 16 θεματικούς αναγκαίους όρους μας έχει απομείνει ένας, αυτός που αφορά τα στερεά απόβλητα, φυσικά δεν αφορά το Πρόγραμμα αναφέρομαι εγκυκλοπαιδικά.

Ο αναγκαίος όρος που εκπληρώθηκε τελευταίος νομίζω δεν ήταν στην περσινή Επιτροπή Παρακολούθησης τυπικά ακόμη εκπληρωμένος, είναι αυτός που αφορά τη στρατηγική στην υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη.

Εδώ θεωρούμε σκόπιμο να βλέπουμε κάθε φορά τι γίνεται και στα υπόλοιπα κράτη – μέλη, με τα πράσινα βελάκια σας δείχνω τους αναγκαίους όρους που αφορούν και το Πρόγραμμα τους 5 από τους 6 αναγκαίους όρους του στόχου πολιτικής 4 γιατί ο αναγκαίος όρος που αφορά τους Ρομά, το στρατηγικό πλαίσιο των Ρομά 4.5. δεν συνδέεται όχι γιατί δεν καλύπτει δράσεις του Προγράμματος, αλλά επειδή δεν έχει επιλεγεί ο σχετικός ειδικός στόχος έτσι ώστε και τυπικά να τον αφορά και να δεσμεύει πόρους.

Εδώ βλέπετε στα υπόλοιπα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά τους θεματικούς αναγκαίους όρους τον Σεπτέμβριο του '24 μια εικόνα ποσοστιαίας εκπλήρωσης των αναγκαίων όρων. Βλέπουμε ότι οι αναγκαίοι όροι που είναι πιο δύσκολοι είναι οι αναγκαίοι όροι του νερού, των λυμάτων, των στερεών αποβλήτων εκεί που υστερούμε κι εμείς. Αλλά και

ο αναγκαίος όρος της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας ο 4.6. όπου εμείς ευτυχώς πριν ένα χρόνο καταφέραμε να εκπληρώνουμε τις βασικές προϋποθέσεις και έχουμε και σχετικές εξελίξεις να πούμε σε αυτόν, που επιβεβαιώνουν και ενισχύουν την εκπλήρωσή του.

Εδώ σε αυτό το «matrix» φαίνονται οι αναγκαίοι όροι οι θεματικοί όπως έχουν εκπληρωθεί απ' όλα τα κράτη – μέλη. Για να έχετε μια εικόνα η παρουσίαση θα αναρτηθεί στο δίαυλο θα σας διατεθεί, μπορείτε να δείτε ότι η χώρα μας είναι σε πάρα πολύ κατάσταση στους 15 από τους 16, τα κόκκινα σημαίνουν ότι τα κράτη - μέλη δεν έχουν εκπληρώσει το σχετικό αναγκαίο όρο, τα γκρι σημαίνουν ότι δεν τους αφορά.

Εδώ με βάση στοιχεία ΟΠΣ 31/10^{ου} πρόσφατα κάναμε μια προσπάθεια να δείξουμε δημοσιονομικά τι σημαίνουν οι αναγκαίοι όροι, έτσι όπως ενεργοποιούνται τα προγράμματα. Σε κάθε αναγκαίο όρο όπως έχουμε πει με βάση τον Κανονισμό το Παράρτημα 4 που αφορά τους θεματικούς αναγκαίους όρους συνδέονται συγκεκριμένοι ειδικοί στόχοι και όταν οι αναγκαίοι όροι δεν εκπληρούνται, σημαίνει ότι και οι πόροι που δηλώνονται σε αυτούς τους ειδικούς στόχους, δεν αποδεσμεύονται στα αιτήματα πληρωμής για το κράτος – μέλος.

Αρα εδώ έχουμε κάνει με βάση την ενεργοποίηση σε επίπεδο προσκλήσεων, εντάξεων, νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών με στοιχεία του ΟΠΣ 31/10^{ου} μια προσπάθεια να δείξουμε τη χρηματοδοτική βαρύτητα που έχουμε αυτή τη στιγμή οι αναγκαίοι όροι όπως έχουν ενεργοποιηθεί το σύνολο των προγραμμάτων.

Όπως έχουμε πει η απαίτηση για την εκπλήρωση των αναγκαίων όρων δεν σταματάει με την εγκριτική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά είναι διαρκής η απαίτηση της παρακολούθησης. Είχαμε πει πέρσι στην προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος ότι ήμασταν στη φάση που προβληματιζόμασταν και καταλήξαμε να βρούμε ένα μηχανισμό παρακολούθησης όπου θα συγκεντρώνει όλο αυτό υλικό όλη την πληροφορία που σχετίζεται με τις στρατηγικές, με τη συναφή νομοθεσία, με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό σε μια πλατφόρμα ενιαία, όπου θα έχουν πρόσβαση οι περισσότεροι εξ ημών.

Η πλατφόρμα αυτή αναπτύχθηκε στο περιβάλλον του διαύλου που είμαστε όλοι εξοικειωμένοι όσοι είμαστε στον κόσμο του ΕΣΠΑ με την συνεργασία και τους πόρους της ΜΟΔ του Τμήματος Υποστήριξης Εφαρμογών Διαδικτύου, που σε ένα οικείο περιβάλλον για εμάς, αυτό των Επιτροπών Παρακολούθησης έχουν αναπτυχθεί όλες οι πληροφορίες ανά αναγκαίο όρο και για τους 20 που συμπεριλαμβάνουν τις κανονιστικές απαιτήσεις, όλα αυτά τα έγγραφα τα οποία συνδέονται με την εκπλήρωσή τους, όπως επίσης και την παρακολούθησή τους εφ' εξής.

Για πρώτη φορά η παρακολούθηση έγινε για το 1^ο εξάμηνο του 2024 με την χρήση της πλατφόρμας. Έχουμε αποφασίσει ότι θα γίνεται με ένα συστηματοποιημένο τρόπο το follow up δυο φορές τον χρόνο συνδέοντάς το με τα εξάμηνα γιατί ούτως ή άλλως θεωρούμε ότι η στρατηγική, η νομοθεσία, ο επιχειρησιακός σχεδιασμός χρειάζονται χρόνο και επομένως περισσότερο από δυο φορές δεν θα είχε νόημα, θα ήταν μάλλον ένα διοικητικό βάρος για τους φορείς πολιτικής.

Επομένως μέσα στην πλατφόρμα με το τέλος κάθε εξαμήνου εμείς κάνουμε ένα αίτημα για ενημέρωση προς τους φορείς πολιτικής που είναι επισπεύδοντες για την τήρηση των υποχρεώσεων που συνδέονται με κάθε αναγκαίο όρο, που είναι αυτοί με τους οποίους συνεργαστήκαμε για την εκπλήρωση των αναγκαίων όρων, να μας ενημερώσουν κατά πόσο θεωρούν ότι υπάρχει κάποια σημαντική μεταβολή έτσι ώστε να μην εκπληρώνεται κάποιο από τα κριτήρια του αναγκαίου όρου, ή να μας επιβεβαιώσουν την εξακολούθηση της τήρησής τους, δίνοντάς μας εξελίξεις και πληροφορίες σχετικά με νομοθεσία, με ενέργειες που κάνουν στον επιχειρησιακό τους σχεδιασμό, στην ενεργοποίηση μέτρων που υλοποιείται η στρατηγική και τα λοιπά.

Επομένως όλη η πληροφορία είναι πια αποτυπωμένη εκεί. Μέσα στο 2024 στην αρχή του 1^{ου} τριμήνου έγιναν εκπαιδεύσεις και στα στελέχη των φορέων πολιτικής που απέκτησαν πρόσβαση στην πλατφόρμα αλλά και στις Διαχειριστικές Αρχές ακολούθησε μια ενημέρωση για να εξοικειωθούν με το περιβάλλον και θεωρούμε ότι έχουμε όλη την πληροφορία πια όσο πιο διαφανή γίνεται, που παράλληλα αποτελεί και μια χρήσιμη βιβλιοθήκη για το σύνολο της νομοθεσίας και των στρατηγικών που συνδέονται με την υλοποίηση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ.

Επίσης πέρσι τον Μάρτιο επικαιροποιήσαμε αυτή την έκδοση βιβλίο που συμπεριλαμβάνει όλη την πληροφορία για τους αναγκαίους όρους. Δε νομίζω ότι θα τη συνεχίσουμε, τώρα αυτό το οποίο κάνουμε είναι να προσπαθούμε να βρούμε πως θα αποτυπώνουμε το follow up στο εξάμηνο, αλλά είμαστε σε μια συνεννόηση με τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης καθώς οι αναγκαίοι όροι αποτελούν έργο που παρακολουθείται στο ετήσιο σχέδιο δράσης του Υπουργείου και θέλουμε να δούμε πως θα συστηματοποιήσουμε την παρακολούθηση για να τροφοδοτούμε το πληροφοριακό σύστημα της Προεδρίας της Κυβέρνησης σχετικά.

Από την πρώτη άσκηση που κάναμε με το τέλος του 1^{ου} εξαμήνου του '24 η οποία είναι αποτυπωμένη μέσα στο δίαυλο μέσα σε κάθε αναγκαίο όρο, εμείς διαπιστώνουμε ότι οι απαιτήσεις των 19 εκπληρωμένων αναγκών όρων εξακολουθούν να ισχύουν όπως εκπληρώθηκαν.

Χρειάστηκε να εξοικειωθούν όλοι με την χρήση της πλατφόρμας όχι ότι είναι δύσκολη, απλά έχει κάποια technicalities που χρειάζονται την πρώτη φορά να ξεπεραστούν. Χρειάστηκε να αλλάξουν μέλη ο αρχικός ορισμός σε σχέση με αυτούς που θα έχουν πρόσβαση. Είχαμε αλλαγές στα Υπουργεία, παρ' όλα αυτά τα ξεπεράσαμε και στο επόμενο δεκαήμερο θα στείλουμε το αίτημα ενημέρωσης για το 2^ο εξάμηνο του 2024 ζητώντας να μας πουν όλοι οι φορείς πολιτικής που βρίσκονται και προσπαθώντας να συνδέσουμε το αίτημα ενημέρωσής μας και με το εαρινό εξάμηνο και τις απαιτήσεις των συστάσεων για τη χώρα, οι οποίες θα έχουν επισήμως εγκριθεί και από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και με τη συμπληρωματικότητα και την ενεργοποίηση που γίνεται στο ΤΑΑ για να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα.

Εδώ είναι οι αναγκαίοι όροι που αφορούν στο Πρόγραμμα. Είναι οι 5 θεματικοί αναγκαίοι όροι, ο 4.1. που αφορά τις ενεργητικές πολιτικές, ο 4.2. την ισότητα των φύλων, ο 4.3. το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, το στρατηγικό πλαίσιο για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, ο 4.4. και ο 4.6. που είναι το στρατηγικό πλαίσιο για την υγεία και την μακροχρόνια φροντίδα.

Οι ημερομηνίες αφορούν στην κοινοποίηση σε εμάς της εγκριτικής απόφασης και από κάτω είναι οι 4 οριζόντιοι αναγκαίοι όροι που

αφορούν όπως είπα το σύνολο των προγραμμάτων του Κανονισμού κοινών διατάξεων.

Οι αγαπητοί συνάδελφοι από τη γεωγραφική Μονάδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μου ζήτησαν να παρουσιάσω κάτι παραπάνω σε σχέση με αυτούς και γι' αυτό έχω ετοιμάσει τον πίνακα που έχω δώσει σε ένα δεύτερο αρχείο, που είναι το PDF και λέει στρατηγικές σε σχέση με τους αναγκαίους όρους που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα.

Ένα από τα πράγματα που παρακολουθούμε για τη διαρκή εκπλήρωση των απαιτήσεων των αναγκαίων όρων είναι και τα κείμενα των στρατηγικών, απαιτήσεις που γράφονται μέσα σε αυτά και πως ενεργοποιούνται πως υλοποιούνται.

Για να μην κουράσω, γιατί θα ακολουθήσουν κι άλλες παρουσιάσεις, οι στρατηγικές έχουν μια διάρκεια καλύπτουν δηλαδή συνήθως την προγραμματική περίοδο από το 2021 έως το 2027 αλλά μπορεί να καλύπτουν κι ένα μικρότερο χρονικό διάστημα. Είδαμε το πρωί την Υφυπουργό από το Υπουργείο Παιδείας που μας παρουσίασε την στρατηγική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που αφορούσε την περίοδο 2022-2024 και τώρα είναι στη φάση που επικαιροποιείται, αναθεωρείται και οσονούπω περιμένουμε τη νέα στρατηγική.

Επίσης είχαμε μια στρατηγική, έναν επιχειρησιακό σχεδιασμό στον οριζόντιο αναγκαίο όρο που αφορά όλα τα πρόγραμμα για την αναπηρία, είχαμε το εθνικό σχέδιο δράσης το οποίο έληξε το 2023 και εκεί ο Υπουργός Επικρατείας που έχει με βάση και τη νομοθεσία την υποχρέωση τον συντονιστικό μηχανισμό για το εθνικό σχέδιο δράσης για τα άτομα με αναπηρία, προχώρησε στη δημιουργία ενός νέου στρατηγικού κειμένου όπου αναρτήθηκε επίσημα στη σελίδα της Προεδρίας της Κυβέρνησης στις 22 Οκτωβρίου.

Δεν έχει κάτι διαφορετικό από ό,τι έχει η 5^η έκδοση, απλά μαζέψαμε τους αναγκαίους όρους που αφορούν το Πρόγραμμά σας, έχουμε επικαιροποιήσει τα links των στρατηγικών όπου υπάρχουν καινούργιες και δίπλα υπάρχει και η στήλη των αρμόδιων και συναρμόδιων φορέων για την εκπλήρωση.

Επομένως δυο σημεία που ήθελα να τονίσω ένα ήταν αυτό για τον οριζόντιο αναγκαίο όρο των αναπήρων, όπου σας είπα ότι σαν χώρα είχαμε ένα θέμα με τους συναδέλφους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την οριστικοποίηση και την ανάρτηση της νέας εθνικής στρατηγικής.

Υπάρχουν κι άλλα σημεία τα οποία τα εξετάζουμε, όπου έχουν να κάνουν και με τη διακυβέρνηση της στρατηγικής, τα οποία είναι σε εξέλιξη, θα επανέλθουμε σχετικά. Το άλλο σημαντικό ήταν αυτό στο οποίο αναφέρθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας η Υφυπουργός το πρωί και σας έδωσε την ενημέρωση για τη στρατηγική στην συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, επομένως έχουμε κι εκεί εξέλιξη.

Να πω για τον αναγκαίο όρο 4.2. ότι έχει ένα εθνικό στρατηγικό κείμενο που λήγει του χρόνου το 2025 αλλά ήδη είναι σε εξέλιξη ενέργειες για την αποτίμηση και την αξιολόγηση του τρέχοντος στρατηγικού κειμένου. Είμαστε σε συνεργασία με το αρμόδιο Τμήμα στη Γενική Γραμματεία Ισότητας για να συμπεριληφθεί στις πρόδρομες ενέργειες που κάνουμε και παρακολουθούμε και έχουμε ενημέρωση από τους συναδέλφους στο ΥΚΟΙΣΟ για τις ενδιάμεσες αξιολογήσεις που γίνονται και στην ΕΣΚΕ αλλά και στην επικαιροποίηση της εθνικής καταγραφής για τους Ρομά.

Τέλος να πω ότι σε ό,τι αφορά τον αναγκαίο όρο της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας έχει ολοκληρωθεί η δουλειά που είχαν δώσει σε ανάδοχο εταιρεία για συστάσεις για άξονες ενός κοινού ενιαίου στρατηγικού σχεδίου των δυο εμπλεκόμενων Υπουργείων του Υγείας και του ΥΚΟΙΣΟ στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας και αναμένεται η υιοθέτηση μιας πρότασης στρατηγικής από την Κυβέρνηση από τα δυο Υπουργεία, καθώς και ο επιχειρησιακός σχεδιασμός τα επόμενα χρόνια.

Σε συνέχεια από εμένα θα μιλήσει η συνάδελφος από την ΕΥΘΥΠΣ για τις ρυθμίσεις που γίνεται στο ΣΔΕ κατ' απαίτηση των δυο οριζόντιων αναγκών όρων για τη χάρτα θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη σύμβαση για την αναπηρία. Ευχαριστώ πολύ.

Ζ. ΑΣΤΡΑ: Καλησπέρα και από εμένα, είναι από την ΕΥΘΥΠΣ. Μετά από τις ωραίες παρουσιάσεις με απτά παραδείγματα για το που επενδύονται οι πόροι και video με το πώς εργάζονται οι συνάδελφοι, εγώ έχω να κάνω μια λίγο τεχνική παρουσίαση, αλλά θα είναι σύντομη.

Όπως θα θυμάστε όταν εγκρίθηκαν τα προγράμματα δεν είχε οριστικοποιηθεί το ΣΔΕ και η εκπλήρωση των οριζόντιων αναγκαίων όρων 3 και 4 έγινε μέσω δυο δηλώσεων πολιτικής του Γενικού Γραμματέα και ενός Μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του Γενικού Γραμματέα και της ΕΕΔΑ.

Στη συνέχεια προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεχής εκπλήρωση των απαιτήσεων η ΕΥΘΥΠΣ συμπεριέλαβε το εγχειρίδιο διαδικασιών στοιχεία, λίστες, πίνακες, πεδία και οδηγίες τα οποία και θα παρουσιάσω και τα οποία βρίσκονται στις λειτουργικές περιοχές 1 «Επιλογή και έγκριση πράξεων» 2 «Παρακολούθηση και επαλήθευση πράξεων» και στην 8 «Διαχείριση κινδύνου».

Αρχικά στη λειτουργική περιοχή 1 «Επιλογή και έγκριση πράξεων», η πρόσκληση έχει διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα και οι αρχές του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ενώ ο δικαιούχος ενημερώνεται μέσω Παραρτήματος για την υποχρέωσή του να τηρεί την κοινοτική και εθνική νομοθεσία κατά την εκτέλεσης της πράξης και ιδίως όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, την αειφόρο ανάπτυξη, τις κρατικές ενισχύσεις, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, τη μη διάκριση, την προσβασιμότητα ατόμων με αναπηρίες λαμβάνοντας υπόψη τον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στην πρόσκληση περιλαμβάνεται και πίνακας ο οποίος έχει αναλυτικά τα άρθρα του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως και τα ερωτήματα τα οποία θα πρέπει να απαντώνται κατά την υλοποίηση. Ο πίνακας είναι ο ίδιος με την υποστηρικτική λίστα που χρησιμοποιεί και η Διαχειριστική κατά την αξιολόγηση.

Στη συνέχεια στο τεχνικό δελτίο πράξεων στο τμήμα «Δ» ο δικαιούχος έρχεται να περιγράψει τον τρόπο που διασφαλίζεται η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, η μη διάκριση, η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία και η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ ο νομικός του εκπρόσωπος θα υπογράψει υπεύθυνη δήλωση ότι θα τηρήσει και πάλι τις απαιτήσεις του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στη συνέχεια σύμφωνα με τις οδηγίες για την αξιολόγηση των προτάσεων η Διαχειριστική Αρχή αξιολογεί στη δεύτερη ομάδα κριτηρίων, τήρηση θεσμικού πλαισίου και ενσωμάτωση οριζόντιων πολιτικών με την

χρήση on – off κριτηρίων, την εκπλήρωση των εν λόγω αναγκαίων όρων και εδώ θα ήθελα να επισημάνω ότι αναφορικά με το Παράρτημα 2 για την εξειδίκευση του κριτηρίου αξιολόγησης εξασφάλισης της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία, πρόσφατα σας κοινοποιήθηκε σε ένα νέο πακέτο επικαιροποίησης του ΣΔΕ και μια τροποποίηση που έχει γίνει σε συνεργασία με την ΕΣΑΜΕΑ.

Στις επιλεγμένες προτάσεις η υποχρέωση τήρησης κοινοτικών και εθνικών κανόνων υπενθυμίζεται και πάλι στον δικαιούχο στην απόφαση ένταξης και συγκεκριμένα στο Παράρτημα 1 «Υποχρεώσεις δικαιούχων». Στην παρακολούθηση και επαλήθευση πράξεων ελέγχεται η πιθανή απόκλιση από τους όρους της απόφασης ένταξης, ενώ κατά την επιτόπια επαλήθευση προβλέπονται στη λίστα συγκεκριμένα ερωτήματα, που ελέγχουν και πάλι την τήρηση και κατά την ολοκλήρωση της πράξης γίνεται και πάλι ένας έλεγχος ότι η πράξη έχει εκτελεστεί σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές.

Τέλος αναφορικά με τις καταγγελίες έχουν προβλεφθεί στο excel δυο πεδία συγκεκριμένα, που θα πρέπει να γίνεται αναφορά αν η καταγγελία αφορά σε παραβίαση των αρχών ή δικαιωμάτων του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων του πεδίου 27 ή τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες το πεδίο 28. Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω τις παρουσιάσεις των οριζοντίων Υπηρεσιών ειδικά για το κομμάτι της αναθεώρησης αλλά και για τους πρόσφορους αναγκαίους όρους, παρακαλώ η κα Οικονόμου έχει τον λόγο.

Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Έχω δυο καπέλα σήμερα και της ΕΥΣΕΚΤ και της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, αλλά ήθελα να διευκρινίσω σε όσα είπε ο Paul, επειδή ακούτε για κάποιες δράσεις που δεν αφορούν στο τομεακό, παρ' όλα αυτά εμείς παρακολουθούμε και οι δύο και οι συνάδελφοι από την Επιτροπή και εμείς λίγο πιο οριζόντια τα θέματα για την εφαρμογή των πολιτικών και των στρατηγικών, κατέγραψα τα σχόλια τα γνωρίζουμε όμως, γιατί τα συζητάμε πάντα.

Προφανώς οι Ελληνικές Αρχές το προσεχές διάστημα θα εργαστούν πάνω στην βελτίωση όλων των απαιτούμενων που ακουμπούν σε συγκεκριμένες στρατηγικές και από την πλευρά της Εθνικής Αρχής Συντονισμού και όλων των Υπηρεσιών αλλά και πιο συγκεκριμένα της

ΕΥΣΕΚΤ θα μπορούμε σε μια πιο εντατική συνεργασία και συντονισμό των συναρμόδιων Υπουργείων γιατί πάρα πολλά θέματα από αυτά που ανέφερε ο Paul, δεν αφορούν αποκλειστικά ένα Υπουργείο. Το κάνουμε πάντα και το κάνουμε ήδη.

Απλά ήθελα να πω ότι μου έδωσες μια πολύ καλή ιδέα να οργανώσουμε ένα ξεχωριστό Working Group για τη Θεσσαλία με τη συμμετοχή όλων των Ταμείων που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν για να δούμε πιο ολοκληρωμένα και ολιστικά την πρόταση που θα φτιάξουμε για να υποστηρίξουμε την περιοχή.

Σίγουρα δεν είναι ότι δεν έχει υποστηριχθεί μέχρι σήμερα η Θεσσαλία, το θέμα είναι ότι βλέποντας κι άλλες περιοχές της Ευρώπης που υφίστανται καταστροφές λόγω κλιματικής κρίσης, τα απόνερα που αφήνει αυτή η κρίση είναι για πάρα πολλά χρόνια και μπορεί κάποιες περιοχές να ανακάμψουν πιο γρήγορα, αλλά υπάρχουν κι άλλες παραδείγματος χάριν η Μαγνησία που μέχρι σήμερα δεν έχει σταθεί στα πόδια της και αυτό είναι κάτι που πρέπει προφανώς και ο Γενικός Γραμματέας ο κ. Ζερβός και οι υπόλοιποι Γενικοί Γραμματείς να το δούμε πιο επισταμένα και να δουλέψουμε πάνω σε αυτό.

Σε ό,τι αφορά τα Working Groups θα συνεννοηθούμε. Ήμουν σίγουρη ότι ήταν το επόμενο που θα λέγατε, οπότε θα συνεννοηθούμε μέσα στον Δεκέμβριο να δούμε τι απ' όλα μπορούμε να διοργανώσουμε. Ίσως να πρέπει να προχωρήσουμε πολύ κι αυτό το θέμα της Θεσσαλίας γιατί ενδεχομένως θα είναι μια καλή πρακτική για εμάς και θα είμαστε προετοιμασμένοι και σε ενδεχόμενες νέες κρίσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω για την παρουσίαση, απλώς αν μου επιτρέπετε μια εκ νέου παρέμβαση για το θέμα της Θεσσαλίας. Η βούληση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών είναι να υπάρξει μια συντονισμένη δράση προκειμένου να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά οι πόροι όλων των προγραμμάτων και όλων των Ταμείων. Δεν είναι μόνο οι πόροι του Κοινωνικού Ταμείου, είναι οι πόροι του Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, για τη σιδηροδρομική Γραμμή Λάρισα – Βόλος είναι οι πόροι του Ταμείου Συνοχής.

Πρέπει να γίνει μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για να δώσει λύση στα υπαρκτά προβλήματα και ερωτήματα όπως παρουσιάστηκαν από την παρουσίαση της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Θεσσαλίας για να δώσουμε, το ξαναλέω για τέταρτη φορά, με βιώσιμο τρόπο κάποιες απαντήσεις.

Το πιο εύκολο το έχουμε κάνει επανειλημμένα στο παρελθόν, δεν θέλω να πω αν ήταν επιτυχημένο ή όχι όλοι αντιλαμβανόμαστε, είναι να γίνουν κάποιες αποσπασματικές δράσεις οι οποίες θα δώσουν κάποια πρόσκαιρα μέτρα, χωρίς όμως να υπάρχει προστιθέμενη αξία και χωρίς να λύνουμε το πρόβλημα.

Είναι δύσκολος αυτός ο δρόμος και απαιτεί συντονισμό. Είναι πολύ θετικό ότι σε Περιφέρειες στο τοπικό επίπεδο έχει υπάρξει συνεργασία όλων των δυνητικά εμπλεκόμενων Αρχών και φορέων είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό, δεν είθισται να γίνεται. Οπότε κι εμείς από την πλευρά μας προφανώς θα κάνουμε και συναντήσεις και ημερίδες όχι μόνο με τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, αλλά και με τη DG Regio προκειμένου να παρουσιάσουμε ένα ολοκληρωμένο πλάνο, το οποίο θα απαντά σε συγκεκριμένα ερωτήματα. Είναι πάρα πολύ βασικό αυτό.

Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Συγνώμη να συμπληρώσω κάτι. Ζήτησα από την Επιτροπή επειδή υπάρχουν περιοχές σε άλλα κράτη - μέλη παραδείγματος χάριν μια συγκεκριμένη πόλη στην Ιταλία που είχε καταστραφεί από έκρηξη ηφαιστείου και είχε ερημοποιηθεί κιόλας και με ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρεμβάσεων περίπου το 80% του πληθυσμού επέστρεψε και μάλιστα γεννήθηκαν νέα επαγγέλματα, νέες ευκαιρίες και αυτή τη στιγμή είναι και από τις πιο ακμάζουσες οικονομικά πόλεις στην Ιταλία.

Το ίδιο συνέβη βέβαια και σε άλλες πόλεις και το λέω αυτό γιατί μπορούμε να πάρουμε συγκεκριμένα παραδείγματα για να μην ανακαλύψουμε την πυρίτιδα, θα πατήσουμε σε πετυχημένα παραδείγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Προφανώς και δεν θέλουμε να ανακαλύψουμε εμείς τον τροχό, άλλωστε έχει ανακαλυφθεί πριν πάρα πολλά χρόνια. Αυτό που θέλουμε να κάνουμε είναι να αξιοποιήσουμε επιτυχημένες πρακτικές σε ομοειδείς περιπτώσεις προκειμένου να είμαστε αποτελεσματικοί, αποδοτικοί και το βασικότερο να δοθούν γρήγορες λύσεις στα υπαρκτά αυτά προβλήματα.

Παρακαλώ οι συνάδελφοι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

P. MOLOCEA: Ευχαριστώ πολύ. Πραγματικά εν προκειμένω η συνεργασία είναι ουσιαστική και εδώ πραγματικά θα πρέπει να συνεργαστούν και οι εθνικές Υπηρεσίες, αλλά και η Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης για τους ανθρώπινους πόρους και η Γενική Διεύθυνση για τις Περιφέρειες για τις υποδομές και πολλές άλλες Γενικές Διευθύνσεις ενδεχομένως. Για παράδειγμα για την ενέργεια υπάρχουν πολλοί άλλοι κλάδοι.

Πραγματικά θα χαρούμε να συμμετέχουμε σε αυτή τη διαδικασία. Διότι έχει τη δυνατότητα να λυθεί με ολοκληρωμένο τρόπο, να λυθούν οι προκλήσεις στην Περιφέρεια.

Για να επανέλθω στη συνεργασία και τις συζητήσεις που έγιναν περί συνεργασίας, θέλω να πω κι εγώ κάτι σε σχέση με αυτά που ακούστηκαν από την προηγούμενη παρέμβασή μου μέχρι τώρα. Ως προς την υλοποίηση πρέπει να εστιάσουμε στο n+3. Στον κανόνα του n+3 βλέπουμε καλή πρόοδο ως προς τις προσκλήσεις, πολύ καλή πρόοδο ως προς την επιλογή για την προτεραιότητα 5 ή 4 είναι 40 με 50%.

Τώρα θα πρέπει να γίνουν δαπάνες, να υποβάλλετε δαπάνες, να υποβάλλουν δαπάνες και οι δικαιούχοι αλλά και μετά οι Διαχειριστικές Αρχές ώστε τελικά να μπορέσουμε να καταλήξουμε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να μην υπάρχει ο κίνδυνος αποδέσμευσης. Γιατί νομίζω αυτή τη στιγμή είμαστε περίπου στα 350 εκατομμύρια για το '25. Βέβαια η δική σας συνεισφορά μπορεί να είναι και παραπάνω, η εθνική συνεισφορά τέλος πάντων, αλλά πρέπει να προχωρήσουμε.

Ως προς την ενδιάμεση αναθεώρηση, αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Θα γίνει πολύ σύντομα και θα πρέπει να εξετάσουμε όχι μόνο τον τρόπο που υλοποιήθηκαν οι πράξεις, ποια ήταν η απορρόφηση και ποιες ήταν οι δαπάνες. Πρέπει να δούμε και τις ανάγκες. Τις ανάγκες μπορούμε να τις διαβάσουμε στην έκθεση για τη χώρα που δημοσιεύτηκε φέτος που χρειάζεται να εστιάσουμε.

Αυτό που βλέπουμε είναι ότι ουσιαστικά λίγο πολύ τα πράγματα έμειναν τα ίδια όπως και στην προηγούμενη προγραμματική. Σε σχέση με την πλατφόρμα STEP έχει μεγάλη σημασία οι παρεμβάσεις να καλύπτουν τις

πραγματικές ανάγκες και τα διαθέσιμα κονδύλια και όπως πάντα στη συνεργασία είμαστε ανοιχτοί.

Είμαστε ανοιχτοί να το δούμε γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό να μη συμβούν κάποια πράγματα. Όταν φτάσουν τα πράγματα προς έγκριση, θα πρέπει να αντιδράσουμε αν υπάρχουν κάποιες διαφορές με το κανονιστικό πλαίσιο. Θα έλεγα άτυπα να μας το στείλετε να το δούμε, να συνεργαστούμε και μετά θα προχωρήσουμε ταχύτερα για όλους.

Ως προς τους πρόσφορους όρους για τη μακροχρόνια φροντίδα και τη φροντίδα υγείας γιατί ρωτήσατε τι γίνεται σε άλλα κράτη - μέλη. Εκεί σε αυτό τον όρο υπήρχαν καθυστερήσεις σε πολλά κράτη - μέλη αν όχι σε όλα, γιατί έτρεχε παράλληλα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το σχέδιο δράσης για τη μακροχρόνια φροντίδα, που έπρεπε να καταρτίσει κάθε κράτος – μέλος.

Εδώ υπήρξε κάποια ευελιξία από την Commission για να στηρίξει τα κράτη - μέλη να αναπτύξουν βιώσιμα προγράμματα δράσης. Ξέρουμε ότι προς τα εκεί κινείται και η Ελλάδα, ξέρουμε ότι το πρόγραμμα δράσης αυτή τη στιγμή μελετιέται από τις Αρχές και βρίσκεται στα τελικά στάδια της ανάπτυξής του και θέλουμε να δούμε ποια θα είναι η τελική εκδοχή και να τη λάβουμε.

Γιατί σε αυτό το πλαίσιο όπου υπάρχει αυτή η ταχύτατη γήρανση του πληθυσμού σε εθνικό επίπεδο, η ύπαρξη μιας ολοκληρωμένης καλής στρατηγικής μακροχρόνιας περίθαλψης είναι πολύ σημαντική για την παροχή υπηρεσιών στους ηλικιωμένους στο μέλλον. Όχι μόνο για τους ηλικιωμένους, αλλά και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Αλλά κυρίως θα είναι για τους ηλικιωμένους.

Αυτό το στρατηγικό όραμα συνδυάζει τις υπηρεσίες υγείας και τις υπηρεσίες τις κοινωνικές σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Σε πολλά κράτη - μέλη κάτι τέτοιο δεν γινόταν μέχρι τώρα, γι' αυτό σας ενθαρρύνουμε να εστιάσετε την προσοχή σας και να φτιάξετε μια πολύ καλή τέτοια στρατηγική.

Για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες νομίζω ότι αυτό που έχει σημασία εδώ είναι να ξέρετε ότι μαζί συμμετέχουμε σε αυτή τη διαδικασία και είδαμε σε εθνικό επίπεδο και το είδαμε και στην Επιτροπή Παρακολούθησης πέρσι αυτό το εξαιρετικό σύστημα για την παρακολούθηση.

Είναι ένα πάρα πολύ καλό σύστημα, το είδαμε πως δουλεύει στην Επιτροπή μας πέρσι, το εμπιστευόμαστε.

Και τώρα που έχετε ένα πολύ καλό σύστημα για να παρακολουθείτε τις προθεσμίες και τις παρακολουθείτε διαρκώς, αλλά από αυτή την οπτική για την αξιολόγηση στο δικό μας το επίπεδο ξέρετε ότι πρέπει να κάνουμε κι εμείς αξιολόγηση και μερικές φορές αυτή η αξιολόγηση χρειάζεται χρόνο γιατί θα πρέπει κι εμείς να μιλήσουμε με οριζόντιες Υπηρεσίες της Επιτροπής. Μιλάμε για την ποιότητα, μιλάμε επίσης με τις Μονάδες πολιτικής, με τα πεδία πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες άτομα με αναπηρία.

Θα ήθελα να μας στέλνετε τα προσχέδια να τα βλέπουμε. Πάντα μπορούμε να σας δίνουμε εμείς feedback και να μπούμε σε διάλογο μετά με αυτό το feedback να σας στέλνουμε παρατηρήσεις, να μας απαντάτε μπρος – πίσω, έτσι ώστε τελικά να καταλήξουμε σε έναν ώριμο αναγκαίο και πρόσφορο όρο, που θα καλύπτει όλα τα προαπαιτούμενα. Έτσι επιταχύνεται και ημερήσια η διαδικασία, αλλά και η ποιότητα του τελικού προϊόντος θα είναι καλύτερη.

Αυτά ήθελα να σας πω και πάλι σας ευχαριστώ για τη δουλειά που έγινε μέχρι τώρα και ευχαριστούμε για τη συνεργασία μας μέχρι τώρα και προσβλέπουμε στη συνεργασία στο μέλλον και καλές ιδέες για το μέλλον και για την Ελλάδα. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Molocsa είπατε αρκετά πράγματα σημαντικά. Πρώτον όσον αφορά τη Θεσσαλία είναι σαφές ότι θα αξιοποιηθούν όλα τα χρηματοδοτικά μέσα που υπάρχουν. Αναφέρατε τη DG-Agri παρέλειψα να πω ότι υπάρχουν και δράσεις του Γεωργικού Ταμείου οι οποίες είναι απολύτως κρίσιμες όπως φάνηκε στο στρατηγικό σχέδιο που παρουσίασε η Διαχειριστική της Περιφέρειας.

Δεύτερον, ορθώς μας επαναφέρατε στην πραγματικότητα της κάλυψης του n+3 για του χρόνου. Εξάλλου αυτή είναι η δουλειά μας, από τους αριθμούς και την εκπλήρωση συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων κρινόμαστε. Η Διαχειριστική έχει κάνει όλο τον απαραίτητο προγραμματισμό αναφορικά με τις προσκλήσεις, εντάξεις των δράσεων, εναπόκειται στους φορείς υλοποίησης στους φορείς εφαρμογής να ανταποκριθούν στους υψηλούς

στόχους που έχουν τεθεί για το έτος 2025 και είναι απολύτως κρίσιμο όπως προείπα η πλήρης ενεργοποίησή τους.

Προφανώς θα αξιοποιηθούν όλες οι ευελιξίες που παρέχονται από τον Κανονισμό αναφορικά με το STEP από τη Διαχειριστική Αρχή με στόχο την αποτελεσματική υλοποίηση του Προγράμματος.

Και τέλος σε σχέση με αυτά που είπατε για τις στρατηγικές, τα οποία θέλω να πω είναι πάρα πολύ σημαντικά αυτά που ανέφερε ο συνάδελφος, πρέπει να υπάρξει συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων εκπόνησης πολιτικής και της Διαχειριστικής Αρχής προκειμένου να ανταποκριθούμε οπωσδήποτε σε αυτά τα οποία αναφέρθηκαν, τα οποία είναι πάρα πολύ σημαντικά. Δεν θέλω να πω κάτι άλλο, ευχαριστώ για την τοποθέτησή σας.

Έχουμε την τελευταία παρουσίαση η οποία αφορά την πρόοδο των δράσεων του Προγράμματος που συνδέονται με τη συνεχή εκπλήρωση των αναγκαίων όρων. Παρακαλώ η κα Ζησοπούλου.

κ. ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΥ: Καλησπέρα κατ' αρχήν σε όλους. Νιώθω περίεργα, έχουν ειπωθεί τα πάντα νομίζω και σε επίπεδο πολιτικών και σε επίπεδο έργων και στρατηγικών. Ωστόσο να κάνω μια τελευταία προσπάθεια ως στέλεχος της Διαχειριστικής Αρχής να μαζέψω τα έργα που έχουμε αναλάβει να υλοποιήσουμε, προκειμένου να υπάρχει η συνεχής εκπλήρωση των αναγκαίων όρων.

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού και ακούσαμε μια πολύ ωραία παρουσίαση από την πρώην συνάδελφό μου την κα Ευθυμίου που κάναμε την ανάποδη πορεία, εγώ κατέβηκα από το Σύνταγμα, έχει προσδιοριστεί μια σειρά δράσεων για να χρηματοδοτηθούν και να υλοποιηθούν από το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό» προκειμένου να εξασφαλίσουμε τη συνεχή εκπλήρωση των αναγκαίων όρων.

Είναι σαφές ότι η χώρα, το ξέρουμε το έχουμε εμπεδώσει, στέλνει αιτήματα πληρωμής, τα αιτήματα πληρωμής πηγαίνουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η εκταμίευση των πόρων έρχεται μόνο όταν οι αναγκαίοι όροι είναι συνεχώς εκπληρούμενοι.

Έχουμε 7 δράσεις οι οποίες έχουν ήδη χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 δεν θα αναφερθώ σε

αυτές και 22 δράσεις που είναι στο τρέχον πρόγραμμα της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

Ως προς τον θεματικό στόχο, ως προς τον θεματικό αναγκαίο όρο 4.1. αναφέρθηκε πολύ αναλυτικά το Υπουργείο Εργασίας δεν θα ξαναμιλήσω, το έργο της αναβάθμισης του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας είναι υπό υλοποίηση, είναι 5,5 εκατομμύρια προχωράει απρόσκοπτα θα έλεγα και σε επίπεδο νομικών δεσμεύσεων και σε επίπεδο πληρωμών.

Στον θεματικό αναγκαίο όρο 4.2. έχουμε 3 έργα πολύ σημαντικά που αφορούν την ισότητα των φύλων, το Παρατηρητήριο της ισότητας των φύλων το οποίο έχει ενταχθεί, ακούσαμε στο πρώτο μέρος της Επιτροπής αναλυτικά γι' αυτό το έργο το οποίο συνδέεται με το κριτήριο 1 του αναγκαίου όρου και αυτό βρίσκεται υπό υλοποίηση και έχει πραγματοποιήσει νομικές δεσμεύσεις.

Το Σήμα ισότητας αντιστοίχως και οι «Νταντάδες της γειτονιάς» ένα σημαντικό έργο η πιλοτική του φάση με σχεδόν 3 εκατομμύρια προϋπολογισμό. Δεν μας ανησυχούν τα έργα αυτά προχωρούν καλά.

Στον αναγκαίο όρο 4.3. εδώ έχουμε μια μεγάλη σειρά έργων με πολλούς διαφορετικούς δικαιούχους. Ακούστηκαν από την επιτελική το πρωί διάφορες συζητήσεις και σχόλια επί των έργων, θεωρώ ότι το έργο το οποίο μας προβληματίζει είναι το Παρατηρητήριο μετάβασης των αποφοίτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, κυρίως το θέμα των αποφοίτων έργο του οποίου δικαιούχος είναι ο ΕΟΠΕΠ. Εδώ παρατηρείται μια υστέρηση, θεωρώ ότι το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να επιληφθεί του θέματος και να προωθηθεί το έργο.

Στον 4.4. αναγκαίο όρο εδώ έχουμε 2 δράσεις οι οποίες είναι υπό εξειδίκευση και 3 δράσεις που έχουν ενταχθεί. Έχουμε 3 παραδοτέα που συνδέονται με τη συνεχή εκπλήρωση των αναγκών όρων ακούστηκε και από την κα Ευθυμίου και από το ΥΚΟΙΣΟ αυτά εντάσσονται σε ένα ευρύτερο έργο θεσμικής υποστήριξης του Υπουργείου, είναι η ενδιάμεση αξιολόγηση της εθνικής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, η μελέτη βιωσιμότητας των Κέντρων Κοινότητας και η εθνική στρατηγική για

την μεταρρύθμιση των υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας, τα οποία είναι έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ευρύτερου έργου.

Έχουμε δυο έργα υπό εξειδίκευση, τα περιμένουμε άμεσα να ενταχθούν. Είναι το ενιαίο γεωπληροφοριακό σύστημα του εθνικού μηχανισμού και το σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της αστεγίας. Πιστεύω ότι στο επόμενο διάστημα θα προχωρήσουν κι αυτά ως προς την υλοποίησή τους.

Στον αναγκαίο όρο 4.5. έχουμε εντάξει ουσιαστικά 2 παραδοτέα έργου που αφορούν την ΕΣΚΕ Ρομά και η εφαρμογή του συστήματος δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της ΕΣΚΕ Ρομά και αυτό στο ευρύτερο πακέτο του έργου του ΥΚΟΙΣΟ. Η υλοποίηση προχωρά, δεν μας προβληματίζει.

4.6. έχουμε 3 αντίστοιχα παραδοτέα του έργου που είναι το προσχέδιο δράσης για τη μακροχρόνια φροντίδα, οι στρατηγικοί άξονες του σχεδίου δράσης επίσης για τη μακροχρόνια φροντίδα και το σύστημα διακυβέρνησης υπό υλοποίηση. Με μια μικρή υστέρηση, αλλά υπό υλοποίηση.

Τέλος στον οριζόντιο αναγκαίο όρο πολύ σημαντικό το Παρατηρητήριο των θεμάτων αναπηρίας, το ακούσαμε κι αυτό, με προϋπολογισμό σχεδόν 5 εκατομμύρια, είναι υπό εξειδίκευση αναμένουμε άμεσα την ένταξή του. Αυτά από την πλευρά της Διαχειριστικής μας Αρχής, θεωρώ ότι η Διαχειριστική Αρχή έχει αντιληφθεί τη βαρύτητα του θέματος και έχουμε στην επίβλεψή μας την πρόοδο και την υλοποίηση των έργων. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε για την παρουσίαση. Ορθώς είπε η κα Ζησοπούλου ότι έχουν μάλλον καλυφθεί τα πάντα και έχουν αναφερθεί τα πάντα, οπότε αν δεν υπάρχει κάποια άλλη τοποθέτηση από κάποιο μέλος της Επιτροπής...

Ε. ΜΑΥΡΙΔΟΥ: Θα ήθελα να επισημάνω κάτι σε σχέση με αυτά που είπε ο κ. Μολοcea πριν σχετικά με την άτυπη διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Και βέβαια θα γίνει διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν την οριστική υποβολή των προτάσεων αναθεώρησης και της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων.

Επίσης θα ληφθούν υπόψη και οι δημογραφικές προκλήσεις γιατί τις έχουν επισημάνει και στο πρόσφατο web ... της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταλάβαμε ότι έχετε δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο δημογραφικό και σε περιφερειακό και σε τομεακό επίπεδο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ η συνάδελφος.

Ζ. ΜΠΑΒΑΒΕΑ: Καλησπέρα και από εμένα. Χαίρομαι πολύ που σας βλέπω, ευχαριστούμε πολύ για ό,τι ακούσαμε και για τη δουλειά που κάνετε. Σε σχέση με αυτά που είπε η κα Οικονόμου για τις ομάδες εργασίας, νομίζουμε ότι είναι πολύ σημαντικές ώστε τα προγράμματα να προχωρούν και να συνεργαζόμαστε ακόμη στενότερα.

Να υπενθυμίσω ότι τον Οκτώβριο κάναμε την ομάδα εργασίας για τους νέους, όπου είχατε την καλοσύνη και ευτυχώς παρουσιάστηκε ένα draft του ορισμού για τους νέους εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης. Χαιρόμαστε πολύ που έχει φτάσει σε αυτό το σημείο, θα χαρούμε πάρα πολύ αν λάβουμε το τελικό draft εφόσον όλοι συνεισφέρουν.

Οπότε του χρόνου με το καλό να κάνουμε την επόμενη ομάδα εργασίας και να είμαστε σε ένα άλλο πλαίσιο συζήτησης και να μπορέσουμε να προχωρήσουμε και στα προγράμματα λίγο πιο γρήγορα και με μεγαλύτερη περιεκτικότητα. Αυτά από εμένα, μας ξέρετε, έχετε τα στοιχεία μας ό,τι θέλετε ούτως ή άλλως είμαστε σε συνεχή συνεργασία.

Α. ΜΑΝΩΛΗ: Είναι πάρα πολύ σημαντικό και είναι και επείγον.

Ζ. ΜΠΑΒΑΒΕΑ: Γι' αυτό και το ανέφερα γιατί θα ήθελα να μη τελειώσουμε σήμερα χωρίς να το αναφέρουμε. Αναφέρεται πολύ συχνά τελευταία!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ για την τοποθέτησή σας είναι σαφές ότι υπάρχουν εκκρεμή ζητήματα. Η Ρώμη δεν χτίστηκε σε μια μέρα, συνεπώς η Υπηρεσία προσπαθεί σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία να ανταποκρινόμαστε στις απαιτήσεις που υπάρχουν και όλα τα ανοιχτά ζητήματα σταδιακά να επιλύονται.

Είδαμε τη στρατηγική για την αρχική κατάρτιση, για τους NEETs παρουσιάστηκε πολύ σύντομα θα σας έρθει και σε οριστική μορφή προκειμένου να κλείσουν οι εκκρεμότητες που υπάρχουν αναφορικά με τα συγκεκριμένα ζητήματα και η Διαχειριστική να αφοσιωθεί στην υλοποίηση του Προγράμματος για να πετύχει τους ποσοτικούς στόχους αλλά για να πετύχει

και τους ποιοτικούς στόχους όπως έχουν αποτυπωθεί με τους δείκτες στο Πρόγραμμα.

Θεωρώ ότι δεν υπάρχει κάποια άλλη τοποθέτηση οπότε να περιγράψω τι κάναμε σήμερα. Κατ' αρχήν στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή» αρχικά εγκρίθηκε από τα μέλη η ημερήσια διάταξη, τα πρακτικά της 2^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης υπό την αίρεση συγκεκριμένης παρατήρησης μέλους της Επιτροπής.

Ακολούθησε η εισήγηση του Προέδρου, όπως επίσης και οι εισηγήσεις των Γενικών Γραμματέων των Υπουργείων φορέων άσκησης πολιτικής. Από την Υφυπουργό Παιδείας παρουσιάστηκε η στρατηγική του Υπουργείου Παιδείας αναφορικά με την αρχική επαγγελματική κατάρτιση, όπως επίσης στη συνέχεια έγιναν εισηγήσεις από τους συναδέλφους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης.

Κατόπιν η Διαχειριστική Αρχή παρουσίασε την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος, ενημέρωσε για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων, όπως επίσης και για την πορεία έγκρισης της μεθοδολογίας για τα κριτήρια επιλογής πράξεων, καθώς επίσης και για τα έργα στρατηγικής σημασίας.

Επίσης έγινε ενημέρωση για την πρόοδο υλοποίησης των δράσεων πληροφόρησης και επικοινωνίας, για τα θέματα αξιολόγησης του Προγράμματος, ενώ ακολούθησαν παρεμβάσεις και διαλογική συζήτηση από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης και τους εκπροσώπους των επιτελικών δομών, που συμμετέχουν στην υλοποίηση του Προγράμματος.

Ακολούθησαν οι παρεμβάσεις για τα οριζόντια θέματα από την Εθνική Αρχή Συντονισμού, αναφορικά με την ενδιάμεση αναθεώρηση και την επανεξέταση των προγραμμάτων, την ενσωμάτωση των πολιτικών του STEP στα προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2021-2027. Παρουσιάστηκαν οι συνέργειες και οι συμπληρωματικότητες με τις υλοποιούμενες δράσεις από το RRF ενώ έγινε ενημέρωση για τους αναγκαίους και πρόσφορους όρους, τους κοινούς δείκτες και τα ζητήματα αξιολόγησης των προγραμμάτων 2021-2027.

Αυτά είναι σε γενική μορφή τα συμπεράσματα της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Ανθρώπινο δυναμικό και Κοινωνική συνοχή», θα παρακαλούσα τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης να περάσουν με εξουσιοδότησή τους στη Διαχειριστική Αρχή για τη διατύπωση της τελικής μορφής των συμπερασμάτων.

Θεωρώ ότι παρέχεται η εξουσιοδότηση.

Συμπεράσματα – Αποφάσεις

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνάδελφοι και των εγχωρίων Αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θέλω να σας ευχαριστήσω για τη συμμετοχή σας στη σημερινή διαδικασία, πολύωρη διαδικασία όπως προαναφέρθηκε, αλλά πάρα πολύ σημαντική γιατί δόθηκε πλήρης και σαφής ενημέρωση για το τι γίνεται, από ποιους γίνεται και με ποιο γίνεται σχετικά με την υλοποίηση των δράσεων του Προγράμματος.

Ακούσαμε πάρα πολύ σημαντικές και ουσιαστικές παρεμβάσεις από τους συναδέλφους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες είναι απολύτως κρίσιμο να τις ενσωματώσουμε στις δικές μας πολιτικές και κυρίως στις διαδικασίες εφαρμογής.

Δεν θέλω να μακρηγορήσω να ευχαριστήσω όλους για τη συμμετοχή σας, για τις παρεμβάσεις σας και κυρίως να ευχαριστήσω τη Διαχειριστική Αρχή για την πάρα πολύ καλή, την εξαιρετική δουλειά που κάνει προκειμένου να το Πρόγραμμα να πετύχει το σύνολο των στόχων του.

Σας ευχαριστώ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ